

Prin
Ego

PESTI LÁNYOK

DANTE

M. v. m. d. .
0. 16.000 .

662494

PESTI LÁNYOK

FIATAL LÁNYOKNAK IRTA

ego

KÉPEKKEL

HARMADIK KIADÁS

DANTE KÖNYVKIADÓ BUDAPEST

**MTA
KIK**

246471

M. T. AND. KIRYALYA
1940. 3088

SÁRI BÁTOR IFJUSÁGA

Bemutatom Sári barátnőmet, teljes nevén Kormos Sárít. Mai kis lány ő is, olyan, mint Bodnár Ilus. És mégis más. Ha rágondolok, gondolatban erőszakos Sárinak nevezem. Pedig ő talán nem is erőszakos, hanem: erős. Életrevaló, a mai étellel, a maga sorsával megbirkózó erős Sári.

Amikor megismertem, akkor még a jómódú pesti kis lány életét élte. Négy gimnáziumot végzett, egyéves kereskedelmi tanfolyamot. Tanult franciául, tanult zongorázni. Édesapja egy nagy vállalatnak volt fontos helyet betöltő főtisztviselője. Azt hitte, élete végéig ennél a vállalatnál marad, melynél hivatalnoki pályáját megkezdte — és halad majd előre, egyre több fizetés és az igazgatói cím felé . . . Szép lakásuk volt Kormoséknak, ügyes háztartási alkalmazottjuk és Sári meg Jancsi mindent megkaptak, amit nagyon szerettek volna. Pedig Jancsinak nagy igényei voltak: football-labda, tenisz-rakett, srófos korcsolya, ródli, és idővel mégis mindent megkapott. Sárinak másarányúak voltak az igényei, szeretett volna érettségizni, egyetemre járni. Az ő kívánságát nem teljesíthették szülei.

Mire Sári elvégezte a kereskedelmi tanfolyamot, édesapját B-listára helyezték. A vállalat elvesztette a maga régi telepeit, megrendelőit, ott, megszállt területen. Összezsugorodott, nem birt el több nagyfizetésű tisztviselőt. Végkielégítéssel elbo-

csátotta régi érdemes hivatalnokát. Meghökken a család, most mi lesz? Olyan gyorsan nem kap az ember más állást. Egyék meg a végkielégítést?

— Intézkedni kell, — mondta Sári.

— De hogyan? — kérdezte ideges, törékeny édesanyja.

— Először is beszélék a Marival. Sajnálom, sajnálom, de én is elvégezhetem az ő dolgát. Megengedi anyám, hogy intézkedjek?

— Megengedem, mit csináljak, — de hogy birod-e?

Sári beszélt Marival, aki nagyon meglepődött, de megértette a helyzetet. Tudta, hogy a háziasz-szonyék szakácsnét keresnek, lement és jelentkezett. Legalább ott marad a házban, segítségükre lehet.

Most már volt dolga Sárinak. De ez nem volt elég.

— Jancsi, menj be az igazgató úrhoz és kérd meg, hogy ajánljon téged, ha vidékiék nyárára nevelőt keresnek . . .

— Nem megyek. Szégyenlem, — szólt Jancsi.

— Úgy? Akkor majd bemegyek én a gimnáziumba holnap délelőtt és megmondom, hogy te szégyenled, hogy apánkat B-listára tették.

— Ne, ne menj, az szégyen, ha lány beszél az ember helyett. No jó, majd szólok én, — ígérte Jancsi.

Két hét múlva megkapta a meghívást, Erdélybe, egy kis második elemista mellé. Sári intézte el az útlevel- és vízumügyet.

— Anyus, akar lemenni Lovranába Klári néni gyerekeivel, vagy menjek én? — kérdezte egy pár nap múlva anyjától.

Kormosné meglepődve nézett rövidhajjú, telt-

arcú leánya szemeibe, amelyek most még ragyogóbbak voltak, mint azelőtt.

— De Sárrikám, nem értek . . .

— Pedig ez nagyon egyszerű, anyus. Találkoztam Klári nénivel, nyafogott, mint rendesen. Két kis gyerekét a tenger mellé kell elküldenie, hogy megerősödjenek, — neki pedig meg kell operáltatni az orrát. A hároméves és az ötéves kis lányok mellett ott a dada, de még valaki kellene, aki a penzióban intézkedik és a nagyobb, nyugtalan kislányra vigyáz. Ajánlkoztam, hogy elmegyek. Ő nagyon boldog volt. Útközben meggondoltam, hogy talán jobb volna, ha anyus menne . . .

— Jaj, fiam, te úgy felizgatod az embert. Úgyis annyi a gondunk, aztán te ilyen problémákat adsz fel az embernek . . .

— Ez nem probléma, anyus. Ez pihenés volna, a sok izgalom után. Szóval, lemehetek telefonálni, hogy anyus megy a gyerekekkel. Persze, anyus nem kérhet fizetést, — én kértem volna . . .

Másnap már ott volt hálálkodni Klári néni; az ő férje szerezte meg anyus útlevelét, vízumát.

Sári tovább gondolkozott. Most itt lesznek ők ketten édesapjával ebben a nagy lakásban . . .

Lement a háziasszonyhoz. Tudta, hogy tavaly a nyári hónapokban az egész házban keresett szobát vidéki nővérének, aki a közeli szanatóriumba hidegvíz-kúrára akart bejárni.

Akkor nekik is szólt, de ők nem is gondoltak ilyesmire, — most azonban, a megváltozott viszonyok következtében szívesen adnának lakást, ellátást . . .

A háziasszony kijelentette, hogy a nővére nem jön, ellenben nagybirtokos sógora és sógornője aratás után feljönnek Pestre. Ha azokat befogadnák?

Sári kijelentette, hogy legnagyobb örömmel ad-

ják át nekik az úriszobát. És megkérte a háziaszszonyt, hogy édesanyja elutazása után jöjjön fel hozzájuk, hogy a szoba berendezését megbeszéljék.

Apja egész nap állást keresett. Szegény, nem tudott beletörődni a tétlenségbe. Ha tudta volna, hogy Sári lánya is átböngészi az ujságok apróhirdetéseit, ajánlatokat ír — ő helyette... Persze, hiába. A rossz gazdasági viszonyokon a tizenöt esztendőös leány erős akarata sem tud változtatni.

De egyik este elégedetten jött haza.

— Apa kérem, nem készítené elő egy most reálérettségizett fiút kereskedelmi pályára? Jól megfizetnék. Este jönne ide. Kétmilliót biztosan fizetnek, esetleg hármat is.

Kormos úr, aki az utolsó hetekben tíz évet öregedett, csodálkozva nézett a lányára.

— Hogyne készíteném elő! Hiszen fát is vágnék, csak dolgozhassak!

— Találkoztam egy volt osztálytársammal; beszéd közben elmondta, hogy az ő bátyjának bizony rögtön volna állása a nagybátyja óriási üzletében, de most érettségizett és nincsenek kereskedelmi ismeretei. Keresnek valakit, aki előkészítse, szívesen fizetnek akármennyit. Mondtam, jöjjenek ide holnap reggel. Azt mondta, jönnek bizonyára. Nem baj?

Kormos úrnak gyanúsan ragyogott a szeme.

— Nem baj. Te leány, mi lelt téged? Takarítsz, bevásárolsz, főzöl kettőnknek, anyádat, öcsédet nyaralni küldöd, jókedvű leveleket írnak, — fölösleges szobánkba jól fizető lakókat szerzel, kiszolgálod őket; még engem is ellátsz munkával... Honnan szerzed ezt az erőt, bátorságot, jókedvet, drága kis lányom? Taníts meg rá...

És Sári nem árulta el, hogy gyakran titokban sír ő is... Nem árulta el, nevetett és azt mondta:

— De édesapám, csak nem engedhetem meg, hogy kétségbeesetten üljük körül az asztalt, síró familia! Egyikünknek muszáj frissnek, életerősnek lenni! Majd meglátja, édesapám, micsoda jó dolgokat fogunk mi rövidesen nyélbeütni!

* * *

Kissé nyugtalanul, de azért mégis csak frissen, pihent idegekkel, barnapiros arccal tért haza Sári édesanyja a tengerpartról, ahol rokona gyerekeit is egészséges színűre őrizte.

Kint a pályaudvaron boldogan ölelte, csókolta a leánya.

— Csak én várom, drága anyus, apának tegnap vidékre kellett utaznia. Próbautazások ezek, ha beválnak: kint vagyunk a vízből! — ujságolta bőbeszédűen. — Öcsi még nem jön. Tíz centit nőtt, öt kilót hízott eddig. Csuda jó dolga van, talán még a száját is tejföllel mossa. Éljenek a földbirtokosok, a háziasszony rokonai színházba is vittek kétszer! Különben, anyus: másfél millió spórolt pénzem van, pedig mi mindent nem csináltattam! Félek, hogy kikapok!

— Egy szót sem értek mindebből, fiam, de előbb érjünk haza, otthon majd megmagyarázod rejtélyes beszédedet. Kocsit kell vennünk nagy podgyászom miatt...

— Dehogy, anyus. Beadjuk ide a csomagszállítóba, holnap megkapjuk; mi pedig hazamegyünk villanyoson. Jó lesz így?

— Jó, — mondta Kormosné és csodálkozva nézett a leányára.

Utközben aztán megmondta Sári, hogy édesapjának a volt vezérigazgatója szerzett valami kárbecslői állást biztosítótársaságnál. Ha valamelyik biztosított félnél tüzeset, betörés, jégverés vagy

egyéb ilyen szerencsétlenség történik: neki ki kell „szállnia“ a helyszínére és „fel kell vennie“ a kárt. Egyelőre csak próbaidőre alkalmazták, de ha véglegesítik, fölér jövedelme a régivel.

— Persze, anyus, nekünk többé nem szabad csak apa jövedelmére építenünk. A mai világban nagyon könnyen kerül B-listára az ember — szólt öreges bölcsességgel.

— De mit csinálhatunk mi ketten, szivem? Te még eljárhatsz irodába, majd csak akad valami állás számodra; hiszen apa úgy dícsért leveleiben: milyen élelmes, életrevaló leány vagy. De én mit csinálhatnék?

— Elrendeztem már én mindent, csak tessék rábízni. Keresünk majd mi ketten annyit, hogy mindenre telik. De én nem járok ám irodába, anyus! Alig akad ma új állás és hogy az én kedvemért tegyenek ki valakit a helyéről, azt nem tűröm. Multkor hallottam ilyen történetet és égnek meredt minden hajamszála. Krompach Dusi, aki velem járt, gazdag leány, divathölgy, bálkirálynő: elhatározta, hogy ő dolgozni fog, zsebpénzt fog keresni; jó bácsikája, nagykereskedő, erre kitette egyik gépirónőjét, Fehér Tildát, aki anyját és beteg kis hugát segítette jövedelméből. Nem tudom, tudja-e ezt Dusi, aki prémes, fehér kosztümben, pezsgőszínű cipőben jár be „dolgozni“. Nekem Molnár Zsuzsi mesélte ezt, aki szintén ott dolgozik, de komolyan... Na, ilyesmiből igazán nem kérek. Majd meglátja, anyus, hogy mi, otthon, másképp keresünk pénzt...

Amikor hazaértek, nagyot nézett Kormosné. Alig ismert lakására. A régi sötétvörösfalu úriszobából fehér leányszoba lett. Az úriszoba butorai belekerültek az ő tágas, alkóvos hálójába, melynek előrésszében egy kis fogadót rendezett be Sári. Az ebédlődivány és Öcsi összecsucukható yaságya kike-

rültek Mari szakácsné régi szobájába, melynek polcán könyvek, football-labda, bélyegalbum és lombfűrész jelezték, hogy ide két fiú fog bevonulni.

— Mi lesz itt nálunk, te leány? — kérdezte Kormosné, aki „szertenézett s nem lelé honját e hazában“.

— Penzió, anyus, B-listások segítsége. Mondja, minek nekünk az úriszoba? Aki vendég jön, annak az ebédlő is megteszi. Amíg ott teríték, ami szintén nem szégyen, végignézhetik és örülhetnek neki, a finnyások bemehetnek a „kis szalonba“, a hálóba.

— De honnan veszünk lakókat a te penziódba? És érdemes?

— Érdemes, anyus. Meggazdagodni nem fogunk belőlük, de mi is megélünk velük együtt. A lakóink pedig: már élnek, akarom mondani: megvannak. Két leány jön hozzám, egy fiú Öcsihöz. Hárman összesen négy és fél milliót fizetnek. Ezt ők nem sokallják, mi pedig egész szépen beoszthatjuk, úgy, hogy jut is, marad is. A háziasszony rokonai, akik négy hétig laktak az úriszobában, azok szereztek nekem ezt a három darab vidéki gyereket.

— A háziasszony rokonai itt laktak nálunk? És te erről egy szót sem írtál nekem! Ki szolgáltatta ki őket? És honnét vettél ágyneműt, mosdót? Izgatott vagyok, ha csak rágondolok!

— No tessék. Ezért nem írtam egy szót se. Anyus, drága, nem szabad izgulni, mert akkor nem boldogul az ember. Úgy szerettek nálunk, hogy kijelentették, hogy jövő nyáron újra eljönnek, ha hazamentek szünidőre a kis kosztosok. Van otthon vagy tíz alkalmazottjuk, de az asszony épp azt élvezte, hogy itt velem főzhetett a konyhában, hogy együtt mentünk a vásárcsarnokba és boldog volt, amikor engedtem, hogy ő verje ki a diványszőnyeget.

— Sári!

— Bizony, anyus, nagyszerűen beosztottuk a dolgunkat. Ha néha nem jól sikerült valami, — akkor neveltünk. Például, mikor elégettem a sonkás omlette-t.

— Elégetted a sonkás omlett-et? Istenem!

— Bizony, elégettem. Nagyon spóroltam a vajjal és szokás szerint, megbűnhődtem érte. Pedig vendég is volt. Felföldiek — így hívták a lakóinkat — unokaöccse, Felföldi Iván, — nahát, az úgy nevetett, hogy alig birtunk vele. Végül megette az egészsét, azt mondta, neki úgy ízlik. Nagyon helyes fiú, majd tiszteletét teszi, azt mondta, ha anyus itt-hon lesz. Kérdeztem, hogy talán a kezemet akarja megkérni. Megnyugtató, hogy azt legföljebb tíz év múlva teszi meg, mert addig még egy pár vizsgán bukik el, míg mérnök lesz, én pedig olyan vagyont gyűjtök, hogy nem is megyek hozzá feleségül.

— Micsoda bolondságok! Szédül a fejem ...

— Ülünk le, édes egyetlen anyuskám, most csinállok magának finom sonkás omlettet, amit nem fogok elégetni. Sütemény is van, gyümölcs is, apa azt mondta, hogy tegyek ki magamért és helyette is ...

— És ezt a fehér új ágyat hol vetted?

— Boltban, anyus! Felföldiek három és fél milliót fizettek, abból szépen spóroltam. A szobát abból festettem. De most hozom a vacsorát.

Mire Sári visszajött a vacsorával, édes anyja már pongyolában rendezgette kékításkája tartalmát.

— Majd csak a nagy táskámból kapod meg az ajándékokat, Sárikám. Nyersselyemblúzt hoztam neked, Öcsinek sportinget, apának nyakkendőket, mert háboru óta csupa kifordított-befordított

remekművet viselt. Amikor Klári kuzinom megérkezett tegnapelőtt, olyan hálás volt, amikor rendes, egészséges, jó kisgyerekeit meglátta a régi kis nyápicok helyett, hogy nem tudta, mit kezdjen velem. Elmentünk Fiuméba és ő vásárolta össze ajándékaimat számotokra. Az ismerősöknek nézd csak, mit hoztam.

És táskájából kivett Kormosné nagy csomó, vagy tizenkét mozaik-tűt, apró cukortartót...

— Hogyisne, anyus! Az ismerősöknek majd nem tetszik adni ezekből semmit se! Nekünk se hoz senki semmit! Ma már nem divat az ilyen ajándékozás. Szépen eltesszük ezeket ünnepélyes alkalmakra. A nyersselyembluznak nagyon örülök, kezeit csókolom.

— De Sárrikám, a házmesternének és a régi Marinak csak adhatok?...

— Azoknak igen, sőt a háziasszonynak és a vicinéninek is, mert azok mind jók voltak hozzám és segítettek a dolgaimban. Jaj, csöngetnek...

Sári rohant ki és pár perc múlva már udvariasan bókolva vezette be az öreg háziasszonyt.

— Tessék néni, tessék! Itt az anyus!

— Feljöttem, hogy üdvözljem, kedves Kormosné és hogy gratuláljak ehhez a kis boszorka leányához, akit csak most ismertem meg igazán. Az egész ház csodálta, hogy milyen ügyes, szorgalmas, tiszta...

— Látja, anyus? És hogy félt, hogy nem szolgáltam ki jól a néni rokonait! Még disznótorra is meghívtak!

Amíg Kormosné a háziasszonnyal beszélgetett, Sári a másik szobában, az épp félretett ajándékok közül kiválasztotta a kis mozaik-bonbonière-t. Vitte a vendégnek.

— Tessék, néni kérem, ezt anyus a néninek hozta, de szégyenli odaadni. Úgy-e tőlem el tetszik fogadni? Olyan jó volt a néni, ideajánlotta Felföldiéket, ők pedig az új kosztosaimat, tessék elfogadni . . .

— Hogyne, elfogadom és nagyon szépen megköszönöm, kedves . . .

— És úgy-e, nem haragszik kedves néni, hogy csak ilyen csekélységet hozott anyus? . . .

— Dehogyan haragszom. maga eredeti kis fruska! Gyere ide, hadd csókoljalak meg! — szólt nevetve az öregasszony.

— Igazán, az ember nem tudja, örüljön-e ennek a leánynak, vagy sírjon miatta, — szólt röstelkedve a finom, érzékeny Kormosné.

— Örüljön neki, kedves. A mai világban jó az ilyen gyerek a házban. Még én is kölcsön kérem majd néha, ha lenyom a szomorúság, — szólt az öregasszony.

— Látja, anyus, nem kell sírnia. Ha nem volnék ilyen, most ott ülnénk sápadt, fájdalmas ábrázattal a B-listán és még mindig bordóvörös lenne az úriszoba fala. Míg így: fehér, jókedvű, besüt hozzánk a nap és lesz még jó élet is Kormociában . . .

Egymásra néztek az asszonyok, mosolyogtak és Sári anyjának könnyes lett a szeme, úgy szerette az ő nyugtalan, bőbeszédű leányát.

* * *

Augusztus végén megjött Öcsi is: hatalmas, barnapiros, ragyogószemű kamasz.

— Még egy évig kisfiú maradsz, aztán hosszú nadrágot kapsz és te léssz Sári bátyja, — tréfált édesapa.

— Nem kell, apa! — tiltakozott Sári. — Bevalom én a korom, ha százéves leszek is! Annál többet

tudok, annál többet érek. Hiába, az öcskös csak Öcsi marad . . .

Nagyot nézett a gyerek, hogy meglátta Sári „intézkedéseit“, amelyeket most már ismert az egész család. Morgott eleinte Öcsi: micsoda, hogy ő kint aludjon a régi Mari régi szobájában? Hogy idegen lakótársa legyen? De amikor megtudta, hogy ő korrepetál majd az új fiúval és hogy ezért pénzt küldenek számára, amelyet saját céljaira fel is használhat, —: mindent megbocsájtott, mindennek megörült.

Aztán megérkeztek az új gyerekek is. Tizesztendős, félénk kis fiú, Bolgár Bandi és két sima, barna hajú, kicsit kövér leány, a tizennyolcéves Bolgár Évi és tizenhatesztendős Vera huga. Évi a rajztanárképzőbe készült, míg Vera a felsőruhavarrást akarta megtanulni. Tűrhetően zongoráztak, németül is beszéltek úgy, ahogy. Anyjuk írt Kormosnénak és megkérte, taníttassa leányait, hogy művelődjenek, ő nem sajnálja ilyesmire a pénzt . . .

Amikor a leányok meglátták szobájukat, ugráltak örömeikben.

— Jé, de cuki! Micsoda édes kis szoba! Ez még szebb, mint az otthoni szobánk! Mondták Felföldiek, hogy ti szörnyen gusztá népek vagytok, de ilyen tip-topnak mégse képzeltelek benneteket! — mondogatta Vera.

— Te, Évi, szólj a hugodnak, hogy „cuki, gusztá és tip-top“ már kiment a divatból. Szólnék neki, de még nem ismer eléggé és esetleg megsértődik a kis bolond, — szólta Sári.

— Nem, eszembe se jut, több eszem van, mint hogy ezért megsértődjek. Azt hittem, Pesten így kell beszélni, annál jobb, ha nem kell. És mondhatsz nekem akármit, tőled felveszem. Megelőzött a hied. Legföljebb Fräulein Charlotte-nak szólítlak, ha na-

gyon akarsz nevelni. Kicsit úgyis féltékeny vagyok rád . . .

— Féltékeny? Máris?

— Tudod, Vera szerelmes a Felföldiek unokaöccsébe, Ivánba, akit te sós rántottával szoktál traktálni! — nevetett Évi.

— Micsoda drámai bonyodalom! Pedig nem engedem át neked az én hőszámot, Vera. Figyelmeztetek: élet-halálharc! De előbb rakjátok el a holmitokat. Mindegyiknek két polc jut a szekrényünk fehérszékény részében, a középső ruhás részbe csak beférnek mindhármunk toalettejei és a tükörbe egymás után nézünk. Kössünk szövetséget, hogy képességeinkhez mértelen rendesek leszünk, hogy mindenben segítünk egymásnak és nem veszekedünk fölöslegesen! Akkor jó pajtások lehetünk és megismerhetlek benneteket a barátnőimmal!

— Mi pedig megismertetünk az unokabátyáinkkal! Egy unokabátya ér annyit, mint három barátnő, — szolt Vera, a harciasabb kedvű.

Estig már ismerték az egymás élettörténetét.

A lányok apja jómódú fakereskedő fent a felvidéken, édesanyjuk északnémet, erélyes, de az utóbbi időben betegeskedő asszony. Az ő kívánsága, hogy mindegyik leányának legyen olyan foglalkozása, mellyel szükség esetén kenyerét megkeresheti.

Évi úgyesen rajzolt kislánykora óta, de Verának csak a varráshoz van kedve.

— Úgyis férjhez mentek ti hamarosan, — szolt Sári öreges fölénnyel.

— No és? Ha az ember férjhez megy, akkor történetének vége? Akkor még tízszer tönkremehet, tízgyermekes özvegy lehet, kérlek, azzal a férjhezmenéssel még nincs elintézve semmi. Ha csinos ruhákat varrok, mindig megkeresem a kenyerem, — szolt Vera.

— Milyen okos ez a kis lány! És neked mi a véleményed a férjhezmenetelről, Évi? — kérdezte Sári.

Évi lehajtottá fejét és nem szólt. Különben is, ő volt a szomorubb és Vera túláradó jókedve mellett még szembeszökőbb volt Éva egykedvűsége vagy erőltetett vídamsága.

Sári finom volt és jólelkű, tudta, hogy nem szabad erőltetnie azt a bizalmat, mely nem jön hozzá magától. Egyelőre nem akart egyebet, minthogy az idegen gyerekek jól, otthonosan érezzék magukat náluk.

És ezt elérte. Úgy érte el, hogy nem sokat teketóriázott kedvükért. Segíteni akartak a terítésnél? Hadd segítsenek! Kijönnek a konyhába, amikor ő a vácsorát készíti? Csak jöjjenek! Az ő főzését bárki megfigyelheti.

— De Sárrikám, mit gondolnak a kis lányok? — kérdezte röstelkedve Kormosné. Milyen jó volna, ha a régi Mari dolgozhatna az ő Sárrikája helyett!

— A kis lányok örülnek, anyus, ha semmiféle teketóriát se csinálunk a kedvükért. Legföljebb megtanulnak főzni. Otthon szakácsnéjük, szobalányuk végzi el a teendőket: itt a jó alkalom, hogy a háztartási munkában kellő jártasságot szerezzenek. Tegezze őket, anyus, házigyerekek lesznek, mindjárt első nap, lám, a fiúk már verekedtek is, azok igazi jó barátok . . .

Csöngettek. Felföldi Iván és Bolgár Józsi, a gyerekek unokabátyjai jöttek fel, hogy „tisztelőtöket tegyék“. Kormosék nagyon szívesen fogadták őket.

— Félttem egy kicsit Sárrika szigorúságától, de Józsi barátom unszolására mégis feljöttem, — szölt Iván nevetve.

— Nagybátyám azt írta, hogy látogassam meg

minél előbb a gyerekeit, — mentetetődött Bolgár Józsi, szemüveges, komoly fiú.

— Kérem, bármikor szívesen látjuk magukat, — biztatta kedvesen a fiúkat Kormosné.

— De azért legjobb lesz, fiúk, ha vasárnap jönnek, — szólt Sári. — Hétköznap dolgoznunk kell és ha maguk feljönnek, vége a komoly munkának. Határozzuk el, hogy vasárnap délelőtt együtt megyünk a Szépművészeti Múzeumba, vagy más kulturhelyre, délután pedig maguk jönnek ide és mulatek. Jó? Nem sértődnek meg?

— Dehogy, Sárika. A maga intézkedéseit mindenki tisztelettel veszi tudomásul, — szólt Iván. — Híresek a mi körünkben Sárika intézkedései, úgy-e, Józsi?

— Gúnyolódnak. Nem bánom. Az én intézkedéseim arra valók, hogy mindenki jól érezze magát, — szólt Sári és körülnézett.

Kedélyesen ültek az asztal körül valamennyien. Szülei gondját megosztotta, sorsukon könnyített, ahogy tudott. Még mélyebben, még igazabban szeretete őket és az öccsét, mint azelőtt, a gondtalan, biztos jólét napjaiban. Dolgozni akart, tanulni akart, amennyit csak lehetett. Együtt akart haladni a két vendégleánnyal, testvérük akart lenni, segíteni nekik. Elhatározta, hogy felrázza a szomorú Évát, akinek történetét Vera kint a konyhában elmondta neki.

Éva menyasszonya volt egy távoli rokonuknak, fiatal német mérnöknek, aki azonban sehogysé tudott boldogulni, álláshoz jutni és kiment Amerikába, hogy találmányát értékesítse. Két hónap óta nem írt egy szót se. Ezért olyan szomorú Éva.

Amíg a fiúkkal tréfált, Verával csipkelődött,

addig is Évát nézte Sári. Nem szerette az „elintézetlen ügyeket“. Gondolkozott.

Lefekvéskor, bent a szobájukban, odament Évi ágyához.

— Te, mit szólnál ahhoz, ha jövő héten beiratkoznánk valami délutáni angol kurzusba? Jó, ha az ember tud angolul. Az ember sohasem tudhatja, mikor kerül ki Angliába, Amerikába. Tanuljunk meg angolul.

— Szívesen, Sárikám, — szólt Évi és felragyogott az arca. — Te olyan jó, okos barátja vagy az embernek.

Sári elégedetten feküdt le diványára és azon törte a fejét, hogyan intézkedhetne tovább ebben az ügyben. Végül is megtalálta a módját és akkor elaludt.

* * *

Amikor a vasárnapi társaság javában mulatott, Sári szeme a szomorúarcú Évára tévedt.

— Nem, ezt nem tűröm tovább, — gondolta. Odament Felföldi Ivánhoz.

— Iván, kérem, beszélnem kell magával.

— Parancsoljon, Sárিকা, — szólt az ifjú és a gyerekszoba fehér íróasztaláig követte az erélyes házikisasszonyt.

— Iván, kérem, maga egészen jól tud németül?

— Pozsonyi születésű volnék, Sárিকা, — mosolygott Iván.

— Nézze, fordítson le nekem egy pár kifejezést németre, — szólt Sári és máris ceruzát, papírt szedett elő. — Nem szeretem a szótározást, így könnyebb, — megteszi?

— Hogyne... Kezdhetjük?

— Nem akarom, hogy a többiek megtudják a dolgot. Én majd felírom erre a cédulára, amit tudni

szeretnék, maga pedig írja hozzá a német szavakat, jó?

— Kérem, Sárrika, ahogy akarja. Tudja, hogy intézkedéseinek alávetem magam. Hétközben sohasem jövök el, csak vasárnap. Pedig hosszú az idő...

— Iván, kérem, ne beszéljen ilyen udvarló hangnemben. Ne fuvolázzon, mert az megrontja a pajtáskodást. Írjon...

— És mit kapok jutalmul?

— Habos gesztenyét vagy sós, égett rántottát.

Iván sóhajtván ült le a cédulával és csodálkozva fordította le a kívánt mondatokat: „ismeretlenül írok Önnek... Hiszek jóindulatában... Baráti kötelességet teljesítek... Életjelre feltétlenül számítok... Igaz tiszteletem kijelentésével vagyok X. Y.“

Iván fejét csóválta. Micsoda levelet akar írni ez az erélyes Sári? De azért hamar, könnyedén végezte el a munkát és odaadta a cédulát Sárinak, aki gyorsan zsebébe dugta.

— Köszönöm, nagyon köszönöm. Jövő vasárnap megkapja a habos gesztenyét.

Iván nem merte megkérdezni Sáritól, kinek írja ezt a levelet. Másnak sem szólt. Fiú volt, derék, becsületes fiú: titoktartó.

Amikor elmentek vendégei, szülei is, a kosztosok is lefeküdtek, Sári megírta ebédlőjükben a titokzatos levelet. Így kezdte: „Liebes Herr Ingenieur, unbekannt schreibe ich Ihnen. Ich bin die Freundin Ihres Cousine Eva, sie wohnt in dieses Haus, in meine Zimmer mit Vera. Wiessen Sie, Eva ist sehr, sehr traurig. Und Sie sind Schuld, weil nix schreiben Sie. Stb.“

Körülbelül ilyen németséggel íródott a levél, melyet meglepetésszerűen tarkítottak az Iván által korrekt, komoly tudással fordított mondatok.

A borítékra „Mr. John Müller, Ing. Cleveland, U. S. America, 8756 Street 768“ címzés-féle került. Ezt a címet — szégyenlem megvallani — lopta Sári. Lelopta egy olyan levél borítékáról, amelyet igen gyakran látott Éva kezében. A levelet nem olvasta el, Isten bizony, hogy nem olvasta el. De a feladó címét, azt ellopta.

El is ment a levél.

Sári — de csak titokban — nyugtalan volt. Sohasem írt még idegen embernek. Nem tudta, milyen ember az, akinek kezébe jutott levele. Hátha elküldi Éva szüleinek vagy az ő — Sári — szüleinek. Elhiszik-e, hogy csak jót akart? Hogy megsajnálta azt a sápadt, szomorú lányt, aki enni sem akart, szépen fejlődő rajztudásában sem telt öröme . . .

Sári most az egyszer igazán nem tudta: helyesen cselekedett-e vagy sem. De jó lett volna a dolgot édesanyjával megbeszélni! Nincs jobb a világon az ilyen titok elmondásánál, ilyenkor száz barátnőnél többet ér egy olyan barátnő-anyus! Amelyik fiatal lány ezt tudja és így rendezkedett be az eseményekkel szemben, annak nyílt a tekintete, szép, ragyogó az arca, az százszor jobban tetszik az embereknek és a fiúknak, mint a többi. Figyeljétek csak ezt, érdemes, meglátjátok.

Sári ez egyszer nem szólt anyjának. Bele is sápadt izgalmába. Elmult két hét, három hét, még mindig nem jött válasz Amerikából. Hiába leste a postást háromszor naponta. Egyszer elmenőben az ő kapujukban látta, hogy a levélhordó épp akkor fordult be a szomszéd házba. És akár hiszitek, akár nem: megvárta, amíg a négyemeletes ház két udvarát bejárta és lejött a postás bácsi. Valami szénhirdetést nyomott Sári kezébe: „ma csak ennyi a postájuk, kisasszonyka. Majd talán délután lesz valami attól az illetőtől“. Mert ő is észrevette, hogy

Sári kétségbeesetten lesi. Ha tudta volna, hogy Sárinak semmi köze se volt az „illetőhöz!”.

Végül lemondott a válaszról és német levelét elraktározta emlékei közé, azok „életem legnagyobb számárságai” című alosztályába, annak is „amiről csak magam tudok” című rekeszébe.

Angol tanulásról szó se volt. Az esti leánykom-pániában már csak a kövér Veronka csacsogott jókedvűen napi élményeiről. A két nagy lány nem is figyelt beszédére.

Ivánra is haragudott Sári. Minden vasárnap megkérdezte: „jött-e válasz az ő szép kifejezé-seire?”

Kínjában hazudott szegény Sári: „el se küld-tem a levelet!”

Sajnálom, hogy hősnőm ilyen jellemhibáiról kell ma beszámolnom.

Lop, hazudik, — de hát kérem, a fénykép nem hü, nem jó, ha minden kis ráncot lesimítunk róla . . .

No aztán, amikor már szerencsésen elfelejtette az egész ügyet, Öcsi szólította az előszobába: „te Sári! Valami ajánlott levél jött számodra Ame-rikából, alighanem tévedés lesz a dologban!”

— Dehogy tévedés!

Beírta nevét a könyvbe, a cédulát is aláírta, nem, nincsenek dollárok a levélben, — aztán me-nekült vele ki a konyhába. Félnégy volt, anyja pihent, Évi rajzolt szobájukban . . .

A német levélben megírta Hans Müller a „ge-ehrtes Fräulein”-nak, hogy kint volt vidéken az építkezésnél és csak most, állandó lakására vissza-térve, olvasta levelét. Nagyon hálás érte. Mert most legalább megüzenheti Évának, hogy miért nem ír neki. Anyjától kapott levelet, melyben értésére adta Éva szüleinek kívánságát: „egyelőre ne leve-

lezzenek a fiatalok. Hátha mást szeret meg egyik vagy másik. Nagyon is messze vannak egymástól. Hátha Hans nem boldogul odakint, vissza kell jönnie és a mai nehéz viszonyok között nem lesz munkája sokáig...“ Ezért nem írt Évának. És ezért esett oly jól Sári levele neki, ott messze idegenben. Most legalább tudja, hogy Éva hisz benne, akaratában, energiájában. Reméli, hogy két hónap múlva jól fizetett állása lesz egy nagy vállalatnál. Amint látja, hogy állandó jellegű alkalmaztatása és némi pénzt is megtakarít esetleges munkanélkülisége idejére: rögtön ír Éva szüleinek és pontosan beszámol életéről. Engedelmet kér tőlük, hogy újra levelezhessen leányukkal és meghatározza esküvőjük idejét. Éva bizonyára örül, ha megtudja, hogy találománya értékesítésében is bízik most már. Még egyszer nagyon köszöni Sári levelét és kéri, hogy írjon, referáljon neki még egyszer Éva és Vera tanulmányairól...

Sári berohant a levéllel a gyerekszobába. De a küszöbön megállt, zsebébe dugta a levelet.

— Évi, mikor iratkozunk be abba az angol kurzusba? Ideje lenne már...

— Ha akarod, iratkozz be magad, fiam. Én nem tanulok angolul.

— Miért nem?

— Nincs értelme.

— Te, olvasd csak el ezt a levelet. Ha elolvastad, azt hiszem, már ma este beiratkozunk.

Irult-pirult Éva, amikor meglátta és elolvasta a levelet. Kétszer-háromszor is elolvasta. Elgondolkozott. Elkomolyodott.

— Köszönöm, Sári. Te vagy az én legjobb emberem. Megtetted azt, amire szükségem volt, hogy tanulni tudjak, hogy jókedvű legyek és örüljek pesti

életemnek. Köszönöm neked ezt, te okos, jó Sári. És ma este elmegyünk abba az angol iskolába.

— Most már van értelme tanulásodnak?

— Most már: van. Mert te — intézkedtél, — szólt boldogan mosolyogva Éva.

* * *

— Lássátok, lányok igazuk van azoknak, akik azt mondják, hogy a mai világban, még a magunkfajta lányoknak is valami rendes, komoly életpályát kell választania, pénzt kell keresnie, mert nincs jobb, mint a gazdasági függetlenség. Én is megtanulok valami tisztességes munkát, szerzek munkakönyvet, iparigazolványt és nekilátok a dolognak, — így szólt Sári a két kosztosához, Évához és Verához egyik este. Ott dolgoztak mind a hárman a gyerekszoba asztala mellett.

— Hiszen te ugyis annyit dolgozol, Sári, — szólt Vera csodálkozva. — Magad takarítod ezt a nagy lakást, bevásárolsz, segísz anyuskádnak a főzésnél, ép csak a mosogatást, meg a konyhatakarítást végzi el helyetted öreg Kati néni. Uzsonnát, vacsorát megint te készítsz nekünk. Ez a munkád is pénzt ér! Többet, mintha valami hivatalban fizetnének neked!

— Igen, igen ez igaz, de nem érted? Én valami ipari foglalkozást is akarok. Kereskedelmim van, háztartási munkásnőnek is megfelelek, de ez mind nem elég.

És énekelt: „Egy munkakönyv a szívem vágya, — csak munkakönyvért égek én!”

— Bolond vagy te Sári, — szólt Vera. — Bizonyítványod van a kereskedelmiből, tudsz németül, franciául, most már angolul is tanulsz, — kaphatsz

állást, amikor neked tetszik. Minek még egy foglalkozás?

— Annak, szívem, hogy valamit aztán igazán, becsületesen tudjak. Az én német tudásom a franciával együtt egy békebeli krajcárt sem ér. Hiszen ez az! Tanul a magunkfajta leány sok mindent, de semmitsem tanul meg alaposan, úgy hogy annak nemcsak ő, hanem mások is hasznát lássák. Azt hiszed, hogy ma, az általános „leépítés“, a B-listák idején pont engem alkalmaznának? Bolond volna az a kereskedő, vagy az a vállalat, amelyik megtenné, amikor a legkiválóbb, gyakorlott munkaerők között válogathat.

— Igaz, — szólta Vera, — csakhogy protekcióval mégis álláshoz jut az ember.

— De abból én nem kérek! Nem hallottad, mit mesélt a multkor unokabátyád, Bolgár Józsi? Hogy az ő hivatalába két hét előtt vették be a vállalat igazgatójának távoli rokonát, egy nagyon csinos, jól öltözött ifjú hölgyet. Kijelentette, hogy ő „dolgozni“ akar, mert valami neki imponáló, művelt társaságban azt hallotta, hogy ma minden értékes leány dolgozik. Semmihez sem értett, alig figyelt a komoly, öreg hivatalnok oktatására, akihez beosztották; minden tizedik szava „a nagybátyám“ volt, t. i. a vállalat igazgatója. Tíz órakor járt be a hivatalba, mindennap más-más ruhát és cipőt viselt és sürgősen leadta, hogy hol és hogyan mulatott az előző este. Nemcsak ő maga nem dolgozott, hanem mást sem hagyott dolgozni: közönséget kívánt előadásaihoz. Végre az osztályvezető, régi tisztviselő, szólta az igazgatónak és az új „munkaerőt“ tapintatosan eltávolították a hivatalból.

— Magyarán mondva: kidobták, — szólta nevetve Éva.

— Lássátok, az ilyen leányokat gyűlölöm, —

lármázott Sári. — Ezek többet ártanak nekünk, rendes lányoknak, mint tíz nőgyűlölő férfi. Az ilyen divatbáb, dilettáns, tapintatlan majmok miatt olyan nehéz a sora a rendes, dolgozó leányoknak! Az ember nem magyarázhatja meg minden munkaadónak, minden fiatalember kollegájának: „kérem, én nem vagyok olyan!“

— Ugyis látják! — szólt Vera.

— De mikor? Sokára hiszik el az embernek, hogy más. Addig sokat tapasztal, sok kellemetlen megjegyzést kell lenyelnie, sok félreértést tisztáznia. Ez mind fölöslegessé válna, ha megjavulna a fiatal lányok színvonala. Azok miatt a majmok miatt kell az embernek szenvednie!

Sári mindig ilyen szenvedélyesen, dühösen beszélt esti vitáik alkalmával. De ezzel aztán tényleg „felrázta“ a két csendes vidéki lányt, akik nem szokták meg otthon a hangos, bátor, fogalmakat tisztázó gondolkodást. Most már ők is tudtak, mertek vitatkozni és napi élményeiket „az esti ítélőszék“ elé vitték.

Sári csakugyan elindult foglalkozást keresni. Először elintézte a ruhavarrást, kalapkészítést; megállapította, hogy sok az eszkimó. Azután az élővirág-csökorkötést tanulmányozta; bizony ez a munka nagyon is megfelelt volna neki. De „nincs munka a szakmában“ volt a válasz kérdezősködésére. Pont így járt az iparművészeti szalonokban is: előbb kellett volna kérdeznie, amikor még sokat kerestek ötvös- és batikmunkával . . .

Minden este beszámolt tapasztalatairól. Néha bizony nagyon elkeseredetten . . . A leányok már-már azt hitték, lemond az ipari foglalkozásról, munkakönyvről.

De akkor nem ismerték Sárit. Háromheti szaladgálás után azzal jött haza: „megvan!“ Van mun-

kám! Jövő héten az ipartestületben beszerződök inasnak.

— Jé! Hová? Milyen inas leszel?

— Fűzőkészítő inas!

— Te? Hiszen sohasem viselsz fűzőt!

— Nem is rólam van szó! Hanem kövér, beteg, idősebb nénikről, vagy elegáns, ifjú hölgyekről, akik karcsúk akarnak lenni. Ez még aránylag jó szakma. Átmentem a szemben lévő házba, ahol ilyen fűzőterem cégtábláját láttam. Véletlenül nagyon kedves, finom asszony a főnöknő; azt mondta, tetszik neki, hogy intelligens kislány erre a pályára akar menni. Ő is érettségizett, férje halála után tanulta meg ezt a kenyeretadó foglalkozást, amelyet híres orvosok ajánlottak neki. Világos, utcai szobában dolgozunk: a főnöknő, két kisasszony, meg én. Anyusnak tetszik a dolog, ő lesz az első kuncsaftom. És ráérek egy órára átmenni, úgy hogy délelőtt elintézem háziteendőimet.

— Mennyit dolgozol, te Sári!

— Az a jó! Szeretem a sok és sokféle munkát. Akkor olyan erősnek érzem magam!

— Három év múlva munkakönyved lesz, — szólt felsóhajtva Évi. — Talán én is okosabban tenném, ha rajzolás helyett valami gyakorlati értékű munkát tanulnék...

— Amelynek odaát Amerikában is hasznát vennéd, úgy-e? — kérdezte felvillanyozottan Sári.

— Várj csak, majd gondolkozom...

És este már kész tervvel állt Éva elé.

— Nézd csak, te lány, — így szólt hozzá, — micsoda ügyes, divatos női alakokat rajzolsz ide, az estilap szélére. Talán magad sem veszed észre, hogyha elgondolkozol, vagy ha a mi beszédünkre figyelsz: egyre jár kezekben a nélkülözhetetlen ce-ruza és mindig ilyen kalapos vagy Eton-frizurás női

fejek kerülnek a papírra, sőt még viharedzett, öreg, fehér asztalunkra is. Ezért azt ajánlom: tanulj ruhatervezést, rajzolj szép, divatos ruhákat. Az ilyesmivel, azt mondják, nagyon jól lehet pénzt keresni. Ha rajztudásodat ilyesmire fordítod és hozzá kiegészítőül még a kirakatrendezés titkait is megismered, akkor azt hiszem, a jövődöbeli Mrs. John Müller jó sok dollárt keres majd meg odaát Amerikában!

— Sárrikám, köszönöm, köszönöm! Azt hiszem, hogy ez csakugyan jó gondolat. Mindig is volt ilyesmihez, kosztümtervezéshez, kirakatrendezéshez kedvem. Nagyon szeretek különböző anyagokkal bánni, redőzni, csoportosítani, művészi hatású sarkokat elrendezni. Persze, tanulmányoznom kell a különböző stílusokat, ismernem kell az új szöveteket, csipkéket, díszítéseket. Úgy érdekel most mindez! Sárrikám, úgy-e, úgyis akarsz röviden angol levelet írni Hansnak, — akkor ezt is megírhatnád neki, hogy mit szól hozzá . . . Úgy szeretlek, Sárrikám!

— Nő úgy-e, hogy jó az ilyen magamfajta, praktikus, vén bölcs a háznál, — szólt Sári nevetve. Az ilyen jól bevált tanácsosztogatás után önérzetes, boldog volt ő is és jobban örült a maga fiatal erejének, a dolgok lényegét átvilágító józanságának, mint a legszebb ajándéknak.

* * *

Mattány Böske, Kormos Sári régi barátnője, igen-igen jó kislány volt. Szorgalmas, kötelességtudó; hivatalában pontos, közkedvelt kis teremtés. Otthon: házias, jó, igénytelen gyerek, aki fizetését átadta szüleinek, törődött két öccse feladataival és télikabátját már három év óta viselte, újabban húsz centiméteres meghosszabbítással.

Szép őszi napon édesapja így szólt az édesanyjához:

— Nem tetszik nekem ez a mi Böskénk. Olyan komoly, szótlan, szinte szomorú.

— Sokat dolgozik, — szolt a mamája és maga is felsóhajtott. — Tudja, milyen nehéz idöket élünk.

— Jó, jó, de azért egy ilyen kis csitrinek még nem kell így búsulnia. Mit sajnál? A tegnapi napot? Övé a jelen, meg a jövő. Mi is mulattunk az ő korában! Mulasson ő is!

— De amikor minden olyan sokba kerül! — sopánkodott a korán öregedő, szelíd, jó asszony, aki a háború óta nem nyerte vissza régi jó kedvét. Akkor ittmaradt kenyérkeresője, imádott férje nélkül három aprónál apróbb gyerekével, visszakerült szülői házába, nehéz, kínos éveket élt át, míg visszakarta az urát Szibériából. Akkor visszatért régi jó életük, — igaz: szerényebb keretek között, előlről kezdve meg újra a boldogulás útját, — de az asszony nem tudott már úgy bízni a jövőben, mint régente. Nem tudott nevetni, — már csak mosolygott néha-néha...

Az ő gondterhelt, veleérző leánya volt Böske.

Amikor aznap hazajött hivatalából, — pirosra csípte a szél helyes kis arcát és felborzolta simára kefélt szöke haját, — édesanyja így szolt hozzá:

— Mulatni viszünk, Böske. Apád azt akarja, hogy mulass.

— Jaj, — szolt Böske halálra rémulten. — Hiszen ez borzasztó. Táncolni se tudok, ruhám sincs, cipőm sincs, harisnyám sincs és a hajam is hosszú. Most fizettünk házbért, nem lehetne kibírni azt a sok kiadást. Jövöre úgy-e, ki akarjuk festetni a lakást. Anya, szóljon apának, hogy ne kívánjon tölünk ilyet.

Este, vacsora után, megszólalt a családfő:

— Na, mikor mentek mulatni? Majd adok

pénzt, hogy valami ruhát csináltassatok... Hal-
lom a kollégáimtól, hogy februárban a mi bankunk
is rendez valami bált. Arra is elviszlek titeket...

Anya és leánya kétségbeesetten néztek egy-
másra.

Amikor Böske már bent feküdt ágyában, kis
szobájában, elgondolkozott: milyen jó volt eddig!
Békében hagyták, dolgozhatott, jöhetett, mehetett,
mint az öcséi. Nem volt ilyesmire gondja. És most
egyszerre azt kívánják tőle, hogy mulasson! Igaz,
hogy titokban, de nagyon nagyon titkosan vágyó-
dott ő is — társaságba, emberek közé; szép ruhában
szórakozni, okos fiúkkal beszélgetni, muzsikát hall-
gatni, limonádét inni: talán nem is olyan rossz mu-
latság... Mire ideért: megrémült. Talán csak nem
olvasta ki jó apja ezt a titkos vágyát a szeméből?
Hiszen úgy vigyázott, hogy megelégedettnek, jóked-
vűnek lássák az ő drága, drága kedvesei!

Kis ijedt madárka, szomorú anyjának hábo-
rús, gyáva neveltje, Mattány Böske: félt a vágyai-
tól, fiatalságától, jó akart lenni, jó, jó. Mert ilyen
kislányok is szaladgálnak ma a pesti utcákon: hi-
vatalba, hivatalból haza, szatyorral a vásárcsar-
nokba, — és gyerekarcukon ott az öreges gondos-
kodás: jaj, csak olcsón, olcsón élni, dolgozni, vi-
gyázni, holnapra is gondolni, meg a jövő hétre...
Az önző, ragyogó mai kislányok között átosonnak:
félnek a feltűnéstől... Gyerekek, ha találkoztok
velük, régi iskolatársaitokkal, régi pajtásaitokkal,
akik ilyenek: fogjátok meg, állítsátok meg őket, ne-
vessetek a szemükbe, hívjátok meg őket és rázzátok
fel érdeklődéssel, tanáccsal, meséssel, jókedvvel
sorvadó ifjúságukat!

Böske azt hitte, hogy apja majd csak megfed-
kezik arról a csúf mulatozási parancsáról. De bi-
zony tévedett! Mert ez a nagyon derék és drága em-

ber még ott Szibériában elhatározta: hogyha ő egyszer az életben visszakerül otthonába, kis családja körébe, — akkor ő olyan jó életet teremt asszonyának, gyerekeinek, hogy az párját ritkítja! Eddig, igaz, azon dolgozott, hogy a régi otthont rendbehozza, a háború által felfalt berendezést mással pótolja, ruhát, fehérneműt vegyen, jövőjüket valahogy biztosítsa. De most aztán a jelenükre is akart gondolni, vigyázni: hogy szép és kedves legyen, gondok között el ne szaladjon. Ebédnél, vacsoránál mindig újra rákezdte:

— No, mi lesz már azzal a mulatsággal? Mikor készültök? Tanulsz-e már táncolni?

És ha a felesége meg a leánya kétségbeesetten néztek egymásra: úgy nevetett, hogy végül — mit tehettek egyebet, — ők is vele nevettek és azt mondták: „majd, majd, már készülődnek . . .“

Böske kínjában végül is felkereste régi jó barát-nőjét, Kormos Sárít, a fő-okosat, azt, aki mindig intézkedik és jelenleg is, — de ezt igazán nem illik előre elmondanom, — szörnyen nagy fába vágta a fejszéjét. Böske estefelé ment hozzá, hivatal után és ott találta meg „kosztosai“ között, a fehér szobában.

— Sári, segíts. Apám mindenáron azt akarja, hogy mulassak. Pénzt is ad. De hiszen ma olyan sokba kerül a mulatozás!

— Miért? — kérdezte Sári.

— Azért, mert látod, először is két selyemruha kell, anyusnak is, nekem is. Hallom, ahogy a lányok a hivatalban mesélik: ma még a táncórába is crêpe-de-chine-ruhában megy az ember. Aztán lakkcipő. Aztán selyemharisnya. És az én kabátom milyen szűk, — biztosan elgyűrődik alatta a ruha . . . Aztán a belépőjegyek, ennivaló, ruhatár, kapupénz, — nem, ezt nem lehet kibírni! És talán fel sem kér

senki se táncra, — ott ülhetek, sírni lenne kedvem és ezt nevezik „mulatságnak“.

— Te kis buta, ezt nem nevezik mulatságnak, — szólt erélyesen Sári. — Igaza van édesapádnak, muszáj veled valamit kezdenünk, különben teljesen belepenészedsz, mint valami befőttes üvegbe: saját központi jóságodba. Én már úgyis megszerveztem a téli mulatságunkat, — igaz-e, lányok? — és téged is bevettelek a programba. Ide figyelj. Minden második szombaton más-más családnál találkozunk. Eddig veled együtt hatan vagyunk és ez a két kosztos-lányom: az nyolc lány. Mindegyik hoz egy nagy tál süteményt, vagy szendvicset, — a teát a vendéglátó anya szolgáltatja. A toilette: valamelyik nyári ruha; legfeljebb új csipkegallérral. Aki flancol, azt kizárjuk, tisztességtelen versenyt nem tűrünk. Zongorázni felváltva muszáj. Őt fiúnk van eddig, akik boldogan jönnek; ők is szereznek még hármat, mi is hívhatunk helyes és nem túlságosan buta vagy hencegő ifjakat. Táncosból nem árt, ha van elég, — de leányzó, az nem kell több. Aki nem tud táncolni, azt a többiek megtanítják és hálából aztán ő fizeti a hivatásos táncmestert, akit egy-két órára elhívunk, hogy a divatos táncok ritmusába belepöndörítsen. És közben társasjátékok, szörnyen komoly vagy ostoba beszélgetések, — egy kis szerelem, holmi kis pletyka és evés, amíg a készlet tart, — két órára ki lesz dobva a társaság és akiért eljöttek, az hazakíséri a vele egyirányban lakó gyermekeket. Látod, Bözsi, így akarok én mulatni ebben az évben és ha akarod, te is így mulathatsz. Akarod?

— Hogyne! Sárikám, ez gyönyörű! De biztosan meghívtál volna? Nem tolakodtam én most akaratlanul is közétek? — kérdezte a kipirult arcú Böske.

— Nahát, téged sem gyógyít ki soha senki abból a híres, iskoláskorunkból megmaradt érzékenységedből! Lányok! adjátok ide neki a meghívóját. Szerencsére olyan szép keretet rajzolt rá a kis kosztos, hogy nem gondolhatsz arra: most ír-tuk itt az asztal alatt!

És Böske máris elolvashatta a csakugyan szépen megrajzolt és díszes betűkkel ékesített meghívót, amely ekképpen szólt:

Új! Új! Új!
Olcsó! Olcsó! Olcsó!
Jó! Jó! Jó!

A „Sári kompániája“ nevű önszegélyző társaság jó szívvel meghívja Mattány Erzsébet úrnőt f. hó 28-án tartandó első nyilvános, rendes értekezletére, melyen téli szórakoztató estéi sorrendjét állapítja meg. Saját érdekében cselekszik, ha eljön. Ha nem jön: tíz másik akad helyébe.

— Elvihetem? — kérdezte nevetve, boldogan Böske.

— A tiéd; legalább megspórolod a bélyeget, amelyet utólag úgyis megfizettél volna. Mert rideg üzleti alapon nyugszik ez az egész vállalkozás. Igaz, még egy feltételt elfelejtettem: ahol reflektálnak erre a háziak, ott a mulatságot követő nap délelőttjén vagy délutánján megjelenik a díszes hölgykoszorú és egyesült erővel felkeféli az agyontáncolt szoba padlóját. Kefét és viaszkot mindenki hoz magával. Jó?

— De még milyen jó! — szólt Böske és úgyszerült Sári nyakába, mintha elárulta volna neki a boldog élet titkát.

Hazarohant a meghívójával. Szülei, testvérei nem tudták, mi lelte az ő máskor olyan komoly,

gondterhelt, megfontolt Böskéjüket, aki most azon télikabátosan, kócosan, kipirultan zuhant be a nagy karosszékbe és karjait kitérve kiáltotta:

— Mulatni fogok! Anyu, apám, halljátok? Gyakran, olcsón és nagyszerűen: mulatni fogok! Nem visznek, — magam megyek Sáriékhoz és ők jönnek ide: táncolni, mulatni!

Szülei egymásra néztek, egymásra nevettek, — anyja arca olyan vidám volt, olyan fiatalos, mint régen, régen az ő kisgyerek korában és Mattányék ebédlőjétől messze, nagyon messzire volt most Szibéria.

* * *

— Sárókám, kis barátnőm, nagy szívességre kérek. Direkt azért utaztam fel Pestre, hogy veled beszéljek. Nem hiszed? Majd megmondja az uram is, Iván is. Iván ugyanis olyan elragadtatással ír rólad, hogy most már tudjuk: beléd bolondult tavaly nyáron, amikor a sósrántottát étetted meg velem. Ő írta, hogy senki más nem segíthet Oli sógornőmön, csak te. Úgy-e idehozhatom?

Sári nagy örömmel fogadta nyári lakóját, a szép, okos Felföldinét, háziasszonyuk rokonát, aki vel annakidején, édesanyja távollétében „intézkedései“ sorozatát megkezdte. Ha akkor első kísérlete nem sikerült volna olyan nagyszerűen: talán gondolni se mert volna további bátor reformjára. Pedig a többi újítása adta vissza a Kormos-család anyagi függetlenségét, jókedvét és a B-listás Kormos apa sikeres szembeszállását a szomorú gazdasági viszonyokkal. . . . Ezért gondolt Sári hálás szeretettel Felföldiére, akiknek belátó, jókedvű viselkedése, egyszerű közvetlensége az ő első önálló kísérletét kudarc helyett: ösztönző sikerhez juttatta. Kosztosait, Évit és Verát is ők küldték hozzájuk, Iván pe-

dig nagyszerű „házi fiúnak“ bizonyult a vasárnapi mulatságokon.

— Mindent a világon megtennék magukért, — szólt Sári és csillogó szemmel nézett vendégére. Édes anyja kiment, hogy uzsonnát készítsen a vendégnek.

— Megmondom, hogy miről van szó. Arról, hogy nem nézhetjük tovább annak a szegény Oli-nak a kínlódását. Tudod, ő az uram nővérenek a lánya és így Iván unokatestvére. Igazán értékes, jó-lelkű, tanult kislány Oli, csak az a baja, hogy nincs semmi, de semmi önbizalma. Egyre csak önmagát elemezi és azt tartja, hogy ő a legcsúnyább, legostobább, legügyetlenebb lény a világon. Nem akar társaságba járni, mert attól fél, hogy mindenki kineveti. És a mi kisvárosi életünk — mert ők a pusztánkhoz legközelebb eső városkában laknak — nem alkalmas arra, hogy neki önbizalmat adjon. Mindenki magának él, önzően tetszeni akar, a fiatal lányok ruhákkal, új frizurákkal versenyeznek egymással, kevés a fiatalember és ha Oli nem akar mulatozásaikban résztvenni, nagyon szívesen magára hagyják.

— Szegény kislány, — szólt Sári. — Egyetlenegy barátja sincs?

—Nincs. Aki volt, Iván nővére, az férjhezment Németországba. Engem is szeret, de nem lehet mindig kint nálunk a pusztán és én is ritkán járok be a városba. Szülei pedig nagyon szomorú emberek, amióta Oli bátyja elesett az olasz harctéren . . .

— Akkor nem is csodálom, ha szegénynek nincs valami különös életkedve . . . Hozza el hozzánk! Hátha a mi jó kis bandánk megtetszik neki. Először négy szemközt beszélnek vele, aztán kosztosaim társaságában és végül meghívom a vasárnapi mulatságunkra.

— Köszönöm, Sárrikám. Mikor jöhetünk?

— Esetleg már holnap délelőtt. Mert délután munkába járok és ma csak kivételesen maradhatam itthon, megmondtam a műhelyben, hogy vendégünk lesz. Iván szólt anyámnak...

— Hová jársz munkába, kislány?

— Nem mondtam? Fűzőkészítést tanulok, itt a házban. Jó foglalkozás ez. Természetesen nem páncélokot csinálunk, hanem jó, kényelmes, reggeltől-estig viselhető csípőfűzőket, — akár orvosi rendelésre is. Tessék csak megkérdezni a házinénit, hogy szereti az övét! Anyámnak most varrok egyet, milyen karcsú lesz az anyukám!

Ezzel Sári anyja nyakába ugrott, úgy hogy szégyen csaknem elejtette a teáscsészéket.

— Tudod mit, Sárrika? Ha elmegyek, kísérj engem a munkahelyedre, én is rendelék magamnak egy olyan kényelmes fűzőt!

— Kuncsaft! Drága, aranyos jóm! Senkit sem imádok úgy, mint egy kuncsaftot, ezekben a nehéz időkben! Hogy fog örülni a főnöknöm, aki olyan finom, okos, művelt özvegyasszony! De úgy-e, igazán rendel és nemcsak alkuszik, válogat és elmegy?

— Becsületszavamra, igazán rendelék, — szólt nevetve Felföldiné. — Ha nagynéném, a te „házinénid“ kibirta az áraitokat, akkor engem sem fognak elriasztani! Nagyon mulatságos kis teremtés vagy te, Sárrikám! Az urammal együtt úgy megszerrettük őt, hogy otthon szinte hiányzott nekünk! — szólt Kormósnéhoz.

Másnap délelőtt csakugyan beállított Olival. Sári az első percben megállapította: nem, nem szép lány ez a kis félszeg, formátlan Oli. Drága ruhája, kalapja éppen, hogy megvolt, de sehogysem illett tulajdonosa egyéniségéhez.

— Szervusz, Oli, — így üdvözölte Sári vendé-

gét. — Gyere be mindjárt a mi szobánkba. Mici néni majd elmulat anyukámmal! Már olyan kíváncsi voltam rád, Felföldi Iván sokat mesélt rólad!

— Iván: rólam? Igazán nem tudom, mit mesélhetne rólam . . .

Sári nem törődött Oli csudálkozásával. Bevezette az ő szobájába, mesélt neki kosztosairól, akiket Oli is ismert. Elmondta, hogy most már Évi is jókedvű, hogy angol órára jár vele esténként, hogy művészi ruhatervezéssel akar foglalkozni, mert az Amerikában is jó pálya. Megmutatta a Vera utasítása szerint átalakított és „összezsapott“ táncotlettejüket és boldog volt, amikor Oli jól összepréselt száján valami halvány mosolyt látott feltűnni.

— Hát te? Neked mihez van tehetséged vagy kedved? — kérdezte végül vendégétől.

— Kedvem minden munkához volna, tehetséges semmiféle irányban sem vagyok, — szólt Oli.

— Az még nem biztos. Nem próbáltál még olyan sokfélért, hogy ezt állíthasd. No meg aztán itt vannak az ipari pályák, amelyekhez nem kell tehetség, csak szorgalom és kitartás. Én is beláttam ezt a magam számára és ipari foglalkozást választottam.

— Hallottam, Mici elmondta tegnap este. Nagyon meglepett a dolog. Rólad mindenki úgy beszélt, mint valami nagyon okos lányról. Nem választhattál volna más munkakört, amely inkább hozzádillő?

— Ez is hozzámillió és sokkal több pénzt keresek majd veled, mintha hivatalba járnék vagy tanítanék. És azért művelődhetek is, ne félj. Már ma is többet olvastam és értettem meg, önneveléssel messzebbre jutottam, mint azok a régi iskolatársnőim, akik most a hatodik gimnáziumba járnak. Azelőtt én sem akartam elhinni édesapámnak, de ma már magam is tudom: az ember tudása, szellemi téren

előbbrejutása saját akaratán múlik. Könyvet, sőt irányítást is mindenki szerezhethet. A legkisebb faluban is akad olyan férfi vagy nő, aki segít az ember tudását megalapozni. Az ilyenek nagyon szívesen tanítanak... No, de ne beszéljünk ilyen komoly dolgokról...

— Engem csak az ilyesmi érdekel, — szólt hátafórtól Oli.

— No majd máskor megint rátérünk a tárgyra. Te, tudsz táncolni?

— Kislány koromban tanultam, bosztont tudok, az új pesti táncokat nem ismerem. De nem baj, mert úgyse táncolok...

— Bizony táncolsz. Vasárnap itt nálunk.

— Ne, ne erőltesd az ilyesmit, Sári. Nagyon kedves tőled, hogy törődsz velem, de hidd meg, nem érdemes. Úgyis tudom, hogy csúnya és műveletlen leány létemre nem versenyezhetek a szép és művelt pesti lányokkal. Nem akarom, hogy ráparancsolj a fiúkra, hogy táncoljanak velem. Vasárnap el sem jövök hozzád. Hétköznap: szívesen...

— Szombaton eljöhetnél? — kérdezte felragyogó szemmel Sári.

— Szombaton biztosan eljövök, — ígérte a vendég. — Majd megmondom Micinek, hogy aznapra ne váltsanak színházjegyet. Ők azt hiszik, hogy nagy örömet okoznak nekem, ha mindenfelé elcipelnek. Pedig nekem az is mindegy, színházba megyünk-e vagy otthon ülünk a szállodában...

— Ezt már mégse hiszem! Én bizony szívesen mennék színházba nap-nap után, csak lehetne!

— Igazán, eljönnél? Szólok Micinek, mondta, hogy szívesen elvinne, de fél, hogy megsértődtek, nektek, pestieknek nem újság a színház, — szólt unott hangján Oli. Aztán hirtelen felragyogott a szeme: — Ha te velünk jössz, akkor Iván is jön...

Sári ajkába harapott. Egyszerre megértette Oli titokzatos, lemondó, elkeseredett, kétségbeesett lényét. Szegény kislány, szerelmes az unokabátyjába. És féltékeny órá, a pesti lányra . . . Kiváncsi is, féltékeny is. Szegényke.

Elhatározta, hogy visszaadja ennek a szomorú kislánynak is „lelki nyugalmát“.

* * *

— Milyen szép a kisasszony, milyen elegáns! Hamupipőkék leszünk melletted! — szólt nevetve Sári, amikor az előszobában meglátta Olgit, a „vidéki“ Olgit, halványzöld selyemruhájában.

A vendég megijedt.

— Túlságosan kiöltözködtem? Igazán nem akartam! Nem ismerem a pesti szokást és Felföldiek dirigálnak . . .

— Nem baj! Te kültag vagy, Pestre jöttél mutatni, ruhát vásárolni elegáns rokonaiddal, — tőled igazán nem kívánhatjuk, hogy régi nyáriruhádat hozassad fel postán a kedvünkért! Gyere csak, gyere, — majd meglátod, milyen helyes a kompániám!

És máris húzta befelé a szégyenkező, kicsit fél-szeg Olgit.

De jöttek a felvidékiek, régi ismerősei: a „kosztosok“, Évi és Vera és unokatestvéreik Iván és Bolgár Józsi. A többiek is kedvesen, érdeklődéssel fogadták az új leányt, megkérdezték tőle, mit látott Pesten, milyen színházban volt, úgy hogy Olga igazán nem tudott ellenállni a feléje áradó melegségnek és csillogó szemmel, jókedvűen válaszolt a kérdésekre.

Persze nem tudta, hogy Sári már jóelőre bekonferálta barátainak és megkérte őket: segítsenek neki, szerezzenek vídám, jó estét a szomorú kis lánynak.

Olga kijelentette, hogy nem táncol, nem tudja a „divatos, pesti táncokat“. Mire Iván az ebédlő egyik sarkában próbatáncolást rendezett vele. Kiderült, hogy mindent tud. Most aztán egy percig sem pihenhetett. Sorba felkérték a fiúk és amikor Kormos mama behozta a limonádét, a lányok mind azzal fogadták: „néni kérem, Olgit tessék elsőnek megkínálni, ma ő a bálkirálynő!“

— Ne gúnyolódjatok! — szólt Olga, — de maga is érezte, hogy ma valami szokatlan dolog történik vele: nem gondolkozik, nem tépelődik, nem hiszi, hogy ő a legcsúnyább, nem hiszi, hogy őt mindenki megveti, lenézi, ellenben azt tudja, hogy boldog, boldog, boldog. Hogy miért az: maga sem tudta...

Amikor azután uzsonna, vacsora közben beszélgettek, csodálkozva figyelt saját hangjára. Mint ha más valaki szólt volna belőle. Hiszen nem lehet ez ő, ez az élénk, ötletes leány, aki bátran beszél irodalomról, könyvekről, színházról és a mai emberek gondolkozásáról! Ez nem lehet ő, aki otthoni társaságokban órákig sem nyitja ki a száját, ha idegent lát, félszegen köszön, gyorsan elbújik, mert ő „úgysem“ érdekelheti azt a másikat... Ez nem a régi Olga.

És Iván is azt mondta: „Mi történt veled, kis lány? Ez nem te vagy“...

— Úgy-e, hogy nem én vagyok? Úgy szeretném, ha édesanyám látna! Akkor, akkor talán megválnék nálunk minden, minden...

Elgondolkozva nézett maga elé.

— Tudod mit, Olgi? Megcsináljuk majd ugyanezt tinálatok. Meglátod, — szólt Iván, — hogy tavasszal nálatok mulatunk!

— Nem lehet. Nálunk nem lehetne ilyesmit

nyélbeütni. Örült sok pénzbe kerülne: cigánybanda, pesti ruhák, három szakácsné, cukrász, — no, meg aztán a kedvünk is más volna. Tudod, én azt hiszem, engem Sári megbabonázott!

— Akkor Sárit is elvisszük magunkkal! Úgyis így gondoltam a dolgot, — szólt nagy buzgalommal Iván. — Szeretném, ha az én anyám is megismerné ezt a nagyszerű kislányt . . .

Olga hirtelen elkomolyodott. Arca visszakapta régi elkeseredett, fáradt kifejezését. Iván megijedt ettől a hirtelen visszaeséstől. Táncolni hívta kis rokonát.

— Köszönöm, de már úgyis túlságos sokat táncoltam. Menj, ne törődj velem, — szólt működőzönnyel.

Iván vállát vonogatva, csodálkozva elment tőle.

Sári, aki büszke volt arra, hogy őt mindenki figyelmes, ügyes „háziasszonynak“ mondja, a szoba másik sarkából, tangót táncolva is észrevette, hogy Olgi már megint a régi. Amint tehetette, elszaladt táncosától a kis leány felé. De addigra Olga már karonfogta Verát és vitte a szomszédaszobába, ahol senki sem volt már akkor.

— Te, Vera, kérdeznék tőled valamit, ha nem szólsz róla senkinek, — szólt tétovázva.

— Na? — kérdezte Vera. — Mit adjak, a kis becsületszavamat vagy a nagyot?

— Ne tréfálj. Te, úgy-e Iván szerelmes Sáriba? Úgy-e, jó a szemem?

Hangja visszafojtott sírástól remegett. A jólelkű Vera megsajnálta.

— Ugyan kérlek, hogy gondolhatsz illet Ivánról, aki olyan tréfás fickó! Ó és szerelmes! Hogyisne . . .

— No, csak hadd. Tudom, amit tudok. De Sári, — mondd, Sári szerelmes Ivánba?

— Ez még viccesebb! — szólt erőltetett nevetéssel Vera. Elhatározta, hogy ő most hazudik. Úgy hazudik, mintha könyvből olvasná fel a mondókáját. — Mit gondolsz, Sárinak van valami szerelmi ügye, leveleznek, tudom is én, állást keres az illető, tanulmányait befejezi, külföldön él, de majd hazajön és elveszi Sárit . . .

A kövér kis Verának nem volt valami nagy fantáziája és saját nővére esetét lopta át Sárirra. Csakhogy megnyugtassa Olgát. Meg is nyugtatta vele. A kisleány arca megint felragyogott, visszament a táncolókhoz. Ivánnal is táncolt, aztán valami anyáskodó, sajnálkozó és titokban reménykedő hangon beszélt vele, a „reménytelen szerelmessel“.

Ott maradt reggelig, együtt ment haza az egész társaság. Búcsúzásnál hálálkodva csókolta meg Olgi drága, jó barátnőjét, Sárit.

A házilányok még sokáig beszélgettek. Vera elmondta Sárinak, miket hazudott össze-vissza az ő nagy szerelméről.

— Tudod, muszáj volt. Mert különben megint rájött volna az a bolond szomorúság. Azt otthonról ismerem. És úgy-e, neked nem árt az ilyesmi...

Sári elgondolkozva nézett maga elé.

— Nekem nem árt, úgy látszik, semmi se. De azért nagyon dühös vagyok. Bolond lányok! Szerellem, szerelem, csak az kell nekik. Mintha nem volna más gondja is az embernek. No, menjünk aludni, holnap dolgozni kell.

És dohogva, dörögve hordta ki a konyhába a limonádés poharakat.

* * *

Sári rendesen elvégezte napi teendőit, önállóan varrt már fűzőket is, gondoskodott a „kosztosok“ testi-lelki jólétéről: de azért mégsem volt a régi, igazi Sári. Ezt a kis kövér, kíváncsi Vera vette észre elsőnek.

— Te, Évi, — így szólt a nénjéhez, — mit szólsz Sárihoz? Milyen ideges, nyugtalan, úgy-e. Ha olvas, nem tudja, hogy mit olvas. Ha varr, egyszerűen csak ölébe ejti a munkáját és bámul maga elé. Azelőtt nagyon érdekelte minden leány-ügy, pályaválasztás, pályacserélés. Meg akarta szervezni a jómódú leányokat szociális munkára és szaladgált, könyörgött a népségítő intézmények vezető nőihez, hogy valami kiképző tanfolyamot nyissanak meg számukra. Német és angol füzetekkel futkosott egyik helyről a másikra és kijelentette, hogy Brunswick Teréz grófnő — akinek azelőtt hírért se hallottam — az ő ideálja. De most? Fuccs a nagy érdeklődésnek, emberszeretetnek! Becsapott a villám ifjú leánylelke nyugalmába!

— Ne bomolj, Vera. Igaz, hogy Sári szórakozott, rosszkedvű, de azért ne gyanúsítsd meg azzal, hogy...

— Szerelmes? Nem, a mi okos Sárinkat nem gyanúsíthatom meg az ilyen butasággal. Nem is ismerek olyan fiút, aki méltó volna hozzá. De azért mégis tudni szeretném, hogy mi lelte?

Nemcsak Vera, — maga Sári is tudni szeretne volna, hogy mi lelte. Az ő legjobb barátjához, édesanyjához fordult kérdésével.

— Anyuskám, ha az ember észreveszi, hogy butul, hülyül, — akkor egész biztosan szerelmes?

Kormosné elnevette magát. Nagyon jókedvű, fiatalosan élénk volt mostanában. Sári segítségével olyan szépen elrendeződtek a család anyagi körülményei, hogy Kormos mama, aki rettenete-

sen nyugtalan napokat töltött el a legnagyobb bizonytalanságban, amikor férjét B-listára helyezték, — most tudatosan élvezte a nyugalmat. Szívesen dolgozott háztartásában, nem sajnálta feláldozott úriszobáját és azt hitte, hogy kis kosztosai nélkül már nem is tudna megenni. Büszkeséggel és szeretettel nézett az ő Sárijára, — aki most ezzel a furcsa kérdéssel fordult hozzá.

— Leánya válogatja, fiam. Van, aki megokosodik a szerelemtől, célja lesz általa életének, dolgozik, küzd érte, hogy elérje sorsa betetőzését: a házasságot. De vannak buta kicsi leányszerelmek is, minduntalan másik, — és ezeket komoly, okos leánynak ki kell kapcsolnia az életéből. Ezek csakugyan butítanak, elrabolják idejét fontosabb dolgoktól. Figyeld meg a szerelmedet, hogy vajjon ilyen-e?

— De hiszen nem is énrólam van szó, anyukám! Mit tetszik gondolni! Csak nem ettem kefét, hogy beleszeressek valakibe, még mielőtt felszabadultam, mielőtt iparigazolványt szereztem volna! Á, dehogy! — tiltakozott a pirosarcú Sári.

— Igaz, hogy a szerelem nem kérdi az iparigazolványt, de azért én is azt szeretném, kislányom, ha még jó ideig olyan okos és józan maradnál, amilyen eddig voltál...

Sári tehát elhatározta, hogy továbbra is okos lesz és józan... És amikor a következő vasárnapon eljött hozzájuk Felföldi Iván, erélyesen így szólt hozzá:

— Iván kérem, üljön le. Beszélnem kell magával, négyszemközt.

— Parancsára, Sári. Máris ülök. Német fordítást kíván tőlem?

— Nem. Mondja, maga mikor készül el az utolsó szigorlatával?

— Remélem, már az idén. Igazán iparkodtam, senkitől sem érdelek meg szemrehányást...

— Szóval, ha el nem bukik, júliusra mérnök lesz. Építész. No és aztán? Mikor épít már házakat?

— Nem tudom, Sáríka. Előbb állást kell szereznem. Ma nem bíznak kezdő mérnökökre rögtön házépítést. Előbb állást vállal az ember...

— No és van valami kilátása állásra, építési vállalkozónál?

— Van, engedelmével. Anyám távoli rokona, híres építész, megígérte, hogy amint megindul a munka: alkalmaz.

— És akkor körülbelül mikor nősülhet?

Iván felugrott és mint aki hirtelen megzavardott, úgy nézett Sáríra.

— Micsoda? Hogy mikor nősülhetek... De miért kérdi, Sári? Azt hittem, ezt igazán ráérek megmondani...

— Kérem, Iván, ne kerteljen. Mondja meg őszintén, hogy mikor nősülhet. Ezt tudnom kell, — így szólt nagyon határozottan Sári.

— Tudnia kell... Istenem, azt hiszem, két-három év előtt semmiesetre sem gondolhatok házasságra, bármennyire szívesen nősülnék is előbb... De anyám azt akarja, hogy külföldön töltsék el néhány hónapot, aztán hozzam rendbe a mi kis birtokunkat. A házunkat is ki akarom bővíteni, szárnyépülettel, verandával, a magam számára. Szóval... De mondja, Sáríka, miért kell ezt már most olyan pontosan tudnia? Hiszen maga is tanul, magának is rengeteg, két-három évre való munkája van...

— Nekem? Persze, hogy van. De hiszen nem rólam van szó, hanem Olgiról; és Olgi ott ráér, epekedik. És tudja, azért gondoltam, hogy amint maga

leteszi az utolsó szigorlatát: rögtön jegyet kell váltania vele . . .

— Nahát, ez már aztán igazán felháborító! Hallja Sári, ajánlom, hogy ne játsszon, ne komédiázzon velem, mert úgy megharagszom magára, hogy többé ki nem békít! Mit akar maga? Hogy menjek haza és jegyezzem el Olgit? Jut eszembe! Szeretem és sajnálom azt a kislányt, — elbeszélgetek vele otthon, táncolok vele, — de eljegyezni, feleségül kérni nem őt fogom! Nem, kedves Sári, itt maga nem „intézkedhet“, velem nem rendelkezhet, mert én azt veszem el feleségül, aki nekem tetszik. Azt hiszi, mert ismeretségünk elején megéttetett sós rántottával: máris azt teszem, amit maga akar? Téved. Nem babonázott meg. Azt teszem, amit én akarok!

— Szépen is sikerül majd a becses házassága! De bánom is én . . . Engem most az izgat, hogy mi lesz Olgival. Szegény kis lány, úgy megbízik magában!

— Nem tehetek róla. Soha, egy percig sem bízattam. Nagyon jó a lelkiismeretem.

— De akkor mit kezdünk vele? Töröm az eszem . . . Izé, hé, tudja mit? Feleségül adjuk valami kedves, okos odavaló fiúhoz.

— Azt: igen! Szívesen . . . Megálljunk csak, — úgy ni, én már tudom, hogy mit csinálunk! Sári, van magának valami programja husvétra?

— Nincs, de . . .

— Kedves Sári, nincs: de. Ezt az ügyet most már csak bízva rám. Egyszer, egyetlen egyszer én is szeretnék intézkedni. Tudja, nemsokára mérnök úr lesz belőlem és meg kell szoknom az erélyes, határozott fellépést.

Sári a vállát vonogatta.

— Úgy látszik, Sári csakugyan nem volt sze-

relmes, — így szólt két nap múlva Vera Évához. — Már megint jókedvű, érdeklődő, aranyos. A régi Sári... Igaza is van. Több esze van neki velem együtt, minthogy bele szeressen valami buta fiúba.

* * *

A „kosztosok“ úgy tudták, hogy autón mennek haza a husvéti szünidőre. Felföldi Iván és Bolgár Józsi intézték útlevelük és vízumuk ügyét. Sokat jártak fel Kormosékhoz, és többnyire olyankor tárgyaltak Kormos mamával, amikor Sárít „munkában“ tudták. Azt mondták: nem akarják őt zavarni.

— Sokat titkolódnak nálunk a népek mostanában, — fakadt ki Öcsi egyszer az ebédnél; de valaki, — talán Vera? — úgy megrúgta lábát az asztal alatt, hogy mindjárt el is hallgatott ijedtében.

— Kislányom, — így szólt a husvét előtt való héten Sárihoz az édesanyja, — intézd úgy a dolgot, hogy eljöhess velem holnap délelőtt a városba. Új tavaszi kabátot veszek neked, hosszút...

Sári elpirult örömeiben. Bizony igaz, hogy szűk volt már a kinőtt sötétkék kosztümje. De aztán felülkerekedett gondoskodása.

— Édesanyám, hát lehet? Félek, hogy aztán hiányzik majd az a pénz. A villanyszámlával még nem voltak itt. Takarítónőt is fogadunk most két napra. Öcsi cipőjét feltétlenül meg kell talpaltatni még e héten! Nem tudom, apa félretette-e már a jövőhónapi házbért...

Kormosné nem tudta, hogy sírjon-e, vagy ne vessen. Mennyi gondja van az ő kislányának! Nem, nem ilyennek képzelte ő egyetlen leánya „tavaszt“...

— Ne izgulj és ne számolj már annyit, kis csacsi. Édesapád azt akarja, hogy „felruházzalak“; ő is látja, milyen szűk és kopott ez a hároméves kék kosztümöd: ruha lesz belőle. Ne félj, jut azért a villanyszámlára is.

Másnap délelőtt megvették az új kabátot. Verának csak egy kívánsága volt: hogy hátul „spangnis“ legyen. Az is volt. És új nyersselyemblúzt is kapott Sári a barna szoknyájához! Meg barna félcipőt!

— Édesanyám, csak nem akarnak már férjhezadni? — kérdezte aggódva a felruházott gyermek.

— Nem, ne félj. Kellesz te még itthon! De most már nagy lány vagy; keresetedet nekem adod, tehát úgy való, hogy megvegyem, amire szükséged van. Apád is azt akarja, hogy szépen öltözködj, rendesen...

— Kár, hogy nem krokodilbetétes a cipőd, — szölt Vera, a divatügyi tanácsadó.

— Örülök, hogy nem lyukas, fiam! Megvoltam én eddig is krokodilus nélkül! — nevetett Sári és elégedetten forgatta ide-oda, kifelé-befelé jó formájú cipellőjét.

De még csak akkor nézett nagyot, amikor autósapkásan, nagy bő kabátban beállított másnap, kedden Felföldi úr és tőle kérdezte meg: „no, mikor indulunk, Sárrika?“

— Azt hiszem, reggelre becsomagolnak a gyerekek...

— És maga?

— Én? Nem készülök én sehová se...

— Dehogy nem. Hiszen velünk jön! Nagyon várja ám a feleségem, sőt szegény nővérem is, Olgi anyja. Náluk fog lakni, kislány. Olgi talán az országúton szalad elénk, olyan türelmetlen...

Sári csudálkozva nézett Felföldiről az édesanyjára, a lányokra, Ivánra, Józsira: valamennyien nevettek.

— Nincs útlevelem, se vízumom, — szolt elszontyolodva.

— Tessék, itt van, — szolt Éva és átadta az Iván jóvoltából beszerzett könyvecskét.

— Nahát! Hiszen rendes összeesküvést szóttek ellenem! Akárcsak a történelemben. És szüleimet is beavatták tervükbe, hogy annál biztosabban a cselszövéis áldozatául essek! Bizony isten, sikerült! „Ándungom“ sem volt az egészről! Jaj de örülök, jaj de örülök!

És Sári, aki tudta, hogy örömünk megmutatásával dupla örömet okozunk kedveseinknek: sorra csókolta anyját, Évát, Verát és percekig rázta Felföldi úr és a fiúk kezét.

Amikor már kint röpült az autó az országúton, negyedórás utazás után maga mögött hagyva a fővárost és környékét: az addig gondolataiba mélyedt Sári egyszerre megszólalt:

— Szó sincs róla, igen-igen finom az úri élet! Gusztust kaptam az ilyesmihez. Eddig azt kívántam, hogy harmadik osztályú személyvonaton utazhassam be a nagyvilágot. De az ilyen autózás sem utolsó dolog és rengeteg időt takarít meg vele az ember! Meglássátok, addig fogok dolgozni, amíg egy jó kis autót nem vehetek magamnak . . .

A „kocsira való gyerekek“, névszerint: Éva, Vera, Bandi, Iván és Jóska felszabadították füleiket, hogy jobban megértsék Sári előadását. Miskolcon megálltak és ott megkérdezte nagybátyjuk, aki kint a soffőr mellett ülve utazott: mit nevetnek annyit, hogy még a nagy lármás száguldásban is tudomásul kell vennie nyugtalanságukat.

— Sári monologizál. És akkor te csodálkozol, bácsi, ha nevetünk? — szólt szemrehányóan Vera.
— Jaa? Akkor magam is sajnálom, hogy nem ülök bent, köztetek. Jóska, cserélj velem helyet! Rosszkedvűen szótfogadott Jóska.

* * *

Olga azt sem tudta, örömében mit kezdjen Sáriver. De Sári tudta, hogy mi a dolga: Olgáék szép, tágas, szomorú házába világosságot, derűt belelopni. Még a búskomor anyát és a zárkózott, kesernyés apát is felvillanyozta kedvességével.

— Micsoda helyes fiatalember ez a ti doktorok! — így szólt második nap este Olgához. — Mondd, nős?

— Nem. Félév előtt telepedett le itt nálunk; Pesten a klinikán dolgozott. Anyámat egészen más-kép kezeli, mint a mi öreg doktor bácsink, akinek unokaöccse...

— Na, és?

— Mit akarsz ezzel mondani, hogy „na, és“?
— szólt elpirulva Olgi.

— Jól tudod, hogy mit akarok mondani, ismered te is a lányok tolvajnyelvét. Nekem tetszik ez az ember. Jólelkű, okos, ismeri a mai világot. Látom, hogy jószívvel van irántad, de te buta vagy, egész röviden válaszolgatsz neki. Pedig...

— Ne képzeldj, Sári... Az összes idevaló lányok udvarolnak neki; pont engem akarna meghódítani, azt hiszed? És különben is...

Sári azonban nem törődött a „különben is“-sel. Évával és Ivánnal szövetkezve nagy kirándulást beszéltek meg husvétvasárnapjára, amelyre meghívták a doktort is. (Éva nagyon jókedvű volt; szülei levelet kaptak Amerikából, Hans Müllertől és

Németországból, Hans anyjától. Utóbbi meghívta Évát, hogy legyen a vendége, amíg egy kitünő német szakiskolában a kosztümtervezést és a kirakatrendezést megtanulja. Angolul már beszél, — így aztán mégis csak gondolhatnak egymásra, mégis csak bízhatnak jövőjükben a fiatalok...)

A fiatal Felföldiné nagyon büszke volt Sárira, akit most már ismert hírből vagy személyesen az egész család. Az ő „találmányának“ mondta Sárít; lám, a család nehézkes, elfogult, szomorúságra hajló gyerekeinek lelki ügyeit milyen szépen rendezte... .

— Tudja, Iván, a maguk familiájában úgy bánnak velem, mintha valami varázsvesszős hölgy vagy delejes asszony volnék, — szólt nevetve Sári. — Pedig ha tudnák, milyen egyszerű, buta lány vagyok magam is... .

— Hál' istennek, Sárrika, hál' istennek, — szólt Iván és mulatott azon, hogy ez az ő dícsérete mégse tetszik a hirtelen pulykavörös Sárinak.

A kiránduláson Sári maga mellé csalta Olgit és a doktort.

— Mennyi tennivaló volna ezen a környéken! — szólt, amint jóllátó szemével megnézte a gyerekeket. — Napközi otthon, okos gyermekfoglalkoztatás, orvosi felügyelet, gyógypedagógia... . Látod, Olgi, össze kellene fognod az itteni leányokat és az angol settlementek mintájára egy „Anyák tanácsadó“-ját kellene megteremtened. Pesten már szólál nekem erről a tervedről, — nos, nem sikerült?

— Nem akarnak tudni az itteni lányok az ilyesmiről! — szólt kicsit meglepetten Olga.

— Magát igazán érdekli az ilyen népgondozó munka, Olgi? — kérdezte nagy örömmel a fiatal doktor. — Akkor adok magának könyveket, megbeszéljük a dolgot alaposan és talán tudunk ketten

is valamit csinálni. Elhiszem magának, hogy az itteni lányok között nem talál segítőtársakat; azoknak máson jár az eszük. De mi ketten . . .

— Rendben van, — gondolta Sári és ezután nem avatkozott beszélgetésükbe.

Az egész társaság a fiatal Felföldiekhez volt hivatalos uzsonnára; autón vitték ki őket gyönyörű gazdaságukba — a szép kora tavaszi délutánon.

— Látja, Sári, ez a rész a régi tanya; ez : miénk. Most majd bemutatom magát az édesanyámnak és remélem, holnap a mi vendégünk lesz, — szólt Iván.

— Nem tudom, mi lesz holnap, — szólt nagyon bizonytalanul Sári.

Finom, nagy uzsonna várt rájuk. Utána zongorázott a fiatal háziasszony és az ifjúság táncolt. Iván felkérte Olgát.

— Ne haragudj, de ma nem táncolok, fontos megbeszélni valónk van a doktorral, — szólt hidegen és komolyan a különben kipirult arcú Óiga.

— No Sári, holnap egész bátran kijöhet a mamámhoz, — szólt nevetve Iván. — Olgi már táncolni sem akar velem. A rossz gyerekek, akiket meg akar javítani, jobban érdeklik, mint én. Ezt jól megcsinálta, maga ravaszul intézkedő Sári . . .

— Kérem, ne gyanúsítson, — szólt Sári. De ő is nevetett.

* * *

— Te, Sári, szeretnék tőled valamit kérdezni, de kicsit szégyenlem, — így szólt Olga Sárihoz, késő este, amikor hazaértek a kirándulásról.

— Ne szégyenld; de azért ha nem akarod, inkább ne szólj, nehogy utólag megsajnáljad . . .

— De szólok. Benned megbízom, te vagy a legrendesebb lány, akivel eddigi életemben talál-

koztam. A többi úgy pletykázik és úgy házudik, hogy néha azt hiszem: jólelkű, őszinte lány nincs is a világon. Tudod, hogy amúgy sincs valami fényes életem. Amióta az eszemet tudom, vigasztalok, ápolok, arra vigyázok, hogy csönd legyen a házban és hogy a háború szót soha senki ki ne ejtse. Takarékoskodtam, pedig tudom, hogy jómódúak vagyunk; de nem akartam még jobban izgatni apámat. Úgy-e, nem csoda, ha más életre vágytam és ha az első jókedvű, okos fiú, akit megismertem: nagyon sokat jelentett nekem, életörömet, boldogságot, mindent... Te tudod, hogy ez ki volt: Iván, a rokonom.

— Tudom, — szólt Sári és elfogódva hajtotta le fejét.

— Iván énnekem sokkal többet jelentett, mint nektek, pesti leányoknak valami fiúbarátság. Gondolatban vele utaztam, vele tanultam, — látod, ráérek; az életemben nincs változatosság, munkámmal hamar elkészülök. Ráértem rágondolni... Amikor nálatok mulattam, Pesten: úgy örültem, hogy tetszem neki. De amikor hazajöttem és gondolkoztam róla: tudtam, hogy nem szeret, udvarias, kedves hozzám, semmi több. És most már engem sem érdekel olyan nagyon... Talán azért, mert alig idősebb nálam, — vagy talán azért, mert a doktor naponta eljön hozzánk? Nem tudom...

— Azért, — szólt mohón Sári.

— Mondom, nem tudom. A doktorral eddig nem tudtunk sokat beszélni. De a te tegnapi pár szavaddal új világot nyitottál meg előttünk. Mentünk ebben az új világban és jóságunk, segíteni akarásunk, az ő tudása és az én tudásvágyam egymásra talált. Most már nagyon sok a mondanivalónk. Az úton, most este azt mondta, hogy eddig szerencsétlenül érezte itt magát, nem volt senkije,

aki megértene az ő érzékenységét, emberszeretetét; de most, hogy rám talált, kell, hogy kitartsak mellette és segítek neki. És én olyan boldogan, olyan szívesen teszem! Sári, nem hűtelenség ez első szerelmemhez? Nem jellemtelenség ez?

— Á, dehogy, te csacsi! Látszik, hogy a doktor inkább a te eseted, mint az Iván úrfi, — nevetett Sári és megveregette Olga kipirult arcát.

— Iván úgyis téged szeret, — szólt Olga.

— Iván szeresse a logarlécet és a szigorlati anyagát. A szerelem buta luxus a tanköteles ifjúság körében. Nem mondom: te meg a doktor, ti már gondolhattok az ilyesmire, — mert ő kész ember, téged pedig boldog fiatalasszonynak szeretnének tudni a szüleid.

— Erről eddig szó sem volt, — szólt Olga.

— Majd lesz. De most aludjunk. Nem szoktam meg ezt az erős levegőt itt nálatok, kábult vagyok tőle, — így szólt nagyot ásítva Sári. És szokása ellenére még két óra múlva sem aludt.

* * *

Magas, őszhajú, szigorú tekintetű, de azért kedélyes, német származású asszony volt az Iván édesanyja. Sári eleinte félt tőle, elfogódott volt vele szemben és nem valami szívesen tett eleget másnapra szóló meghívásának. De nagyon szép idő volt husvét hétfőn, Iván korán reggel beállított a lányokért, orozva meglocsolta őket és piros tojást követelt; Olga kijelentette, hogy sajnálatára „nem mehet“ velük, mert „mások is jöhetnek“. Erre ők ketten ültek fel a vászongedelű kocsira és elmentek Éváért, Veráért és Józsiért.

Iván édesanyja karonfogta Sárit és úgy kezelte, mint a saját külön vendégét. Megmutatta neki

a konyhát, a baromfiudvart, az istállókat. Panaszkodott, hogy a tejet nem lehet jól értékesíteni, sok a tehén a városka környékén.

— És nem lehetne vajat készíteni, centrifugáló géppel, és különböző csemegetúrót vagy kemény sajtot? — kérdezte hirtelen támadt érdeklődéssel Sári.

— Ahá! Ez az az élénk gondolkodás, friss munkaképesség, amelyről Iván mesélt nekem, — szolt mosolyogva az öregasszony. — Mindent meg lehet csinálni, kicsikém, csak ember kell hozzá. Én már fáradt vagyok. Hidd meg: nagyon sokat dolgoztam életemben.

Sári tisztelettel nézett az öregasszony nyílt, okos arcába.

Beszélt neki a modern városi takarításról, por-szívógépről, ami az ő szívevágya. Mesélt beosztásukról, az ő iparáról, terveiről: műhelyt rendez be lakásukon és akkor nem lesz többé kosztosuk. Éva úgy sem jön fel jövőre, Vera még egy évig tanul; talán Karcsit felnevelik Öcsivel együtt. De más, idegen gyerek nem jön hozzájuk. Édesapjának most megint szép munkaköre van: rendbejöttek náluk a dolgok.

— És ki vezeti tovább a műhelyedet, ha te eljössz ide Ivánnal? — kérdezte Felföldiné.

Sári érezte, tudta, hogy most egyszerre sötétvörös lett az arca.

— Tessék? Nem értem, mit mond a néni...

— Dehogy nem érted! Okos kislány vagy te és különben az ilyesmit a kevésbé okosak is megértik. Iván azt akarja, hogy te legyél a felesége. Már karácsonykor is megmondta nekem. Az igazat megvallva, nem örültem a dolognak; azt akartam, hogy dolgozó német leányt válasszon. De a rokonok sokat meséltek rólad: érdekeltél. Azt gondoltam, hátha csakugyan különb vagy, mint azok a kis ugri-bugri

mai lányok. Beleegyeztem abba, hogy most húsvétkor lejőjj ide hozzám . . . És mondhatom, Sárrikám, meg vagyok elégedve a fiam ízlésével. Nyilteszű, okos, derék és szép kislány vagy . . . Nekem is tetszel.

Sári egy percig gondolkozott. Váratlanul — és mégse váratlanul érték Felföldiné szavai. Anyjára gondolt, — hogy mit szólna ehhez a meglepetéshez! És Pesten lévő édesanyja — útlevel és vízum nélkül mintha hirtelen ott lett volna mellette és megsúgta volna neki: mit mondjon.

— Néni kérem, — így szólt szerényen, de nagyon határozottan, — megkérném valamire, ha megengedi. Ne tessék erről az ügyről: Ivánról és én-ről, — ne tessék erről szólni senkinek sem. Mert néni kérem, igaz ugyan, hogy hazudnék, ha azt mondanám, hogy nem szeretem Ivánt. Nagyon jó barátom. Szüleim is örültek, ha vasárnaponként feljött hozzánk. De — ő is fiatal és én is fiatal vagyok. Tessék nézni, ha ő kimegy külföldre, aztán ha itthon dolgozik, — azalatt megváltozhat ám a szándéka! Hátha más valaki tetszik meg neki. És nekem semmi kedvem az elhagyott menyasszony szerepéhez. Azért arra kérem a nénit, ne tessék szólni senkinek se az Iván akaratáról!

Öreg Felföldiné eleinte meglepődve hallgatta Sári szavait. Azt hitte, ez lesz a legboldogabb kislány a világon, ha megkapja az ő beleegyezését menyasszonyságához. (És titokban megsúgom: talán az is volt.) De minél tovább beszélt Sári, annál jobban tetszett neki nyugodt, tartózkodó okossága. És átölelte, megcsókolta, úgy mondogatta neki: „so ein liebes Mäderl! So ein kluges Mäderl!“ És megmondta neki, hogy most már majd ő vigyáz Ivánra, Iván hűségére, mert igenis ilyen, pont ilyen feleséget akar a fiának.

Nagy barátságban vált meg öreg Felföldiné Sáritól, aki megígérte, hogy gyakran ír neki. Sőt: ha szülei megengedik, meg is látogatja a nénit, amíg Iván külföldön utazik. És majd megtanul még jobban németül . . .

Sári nem tudta, hogy Iván mit beszélt édesanyjával akkor este. De amikor másnap az egész „kocsiravaló gyerek“ visszautazott Pestre — jókedvű és boldog Olgát hagyva hátra otthonában, sápadt, szomorú leány helyett, — Iván egy őrizetlen pillanatban kezet csókolt Sárinak.

— Megbolondult? — kérdezte Sári.

— Nem, nem bolondultam meg, maga goromba teremtés. Így kijózanítja az embert legérzelmesebb hangulatából!

— A szigorlathoz nem előnyös az érzelmes hangulat. Nézze Iván, ne adja a szentimentális lovagot. Maradjunk továbbra is jó pajtások, — nem bánom a legjobb pajtások, — de a szerelmeskedést halaszszuk el két-három évre. Jó?

— Nem bánom. Most még maga intézkedhet, de várjon csak, ha kész mérnök leszek . . .

— Jó. Majd várok.

* * *

És most már be is fejezem Sári intézkedéseinek felsorolását. Ezekből is megismerhették természetét: nyílteszű, szorgalmas, józan, jókedvű, emberszerető, segíteni kész, tudni vágyó fiatal lány, — olyan, amilyenek az igazi mai leányt látjuk és látni akarjuk. Nem tudom, e könyv minden leányolvasója szereti-e Sárit, — a mai nehéz idők ellen bátran küzdő fiatal harcost, — én nagyon szeretem.

Márta sorsa

Alighogy a háborúból visszajött, meghalt az apjuk. Félévvel később édesanyjukat is elvesztették. Maguk maradtak.

Márta tizenötéves volt akkor, Juci tizenhárom.

Apjuk híres fiatal tudós volt, akiről mindenki azt hitte; hamarosan egyetemi tanár lesz belőle. Anyjukkal az egyetemen ismerkedett meg. Egy-mást megértő, együtt dolgozó, boldog emberek, két drága kislány napsugaras, fehér otthonát rombolta széjjel a háború . . .

Mártát és Jucit nagybátjuk, Ákos Lajos mérnök és gyárigazgató vette magához. Anyjuk egyetlen testvére, legközelebbi rokonuk. Ő adta el a kislányok egyetlen örökségét: a nagy könyvtárt, ő rakározta el bútoraikat, — és azt hitte, nagy lakásában a maga két leánya mellett fölnevelődhetnek kis hugai is.

Úgy látszik, nem ismerte még akkor a feleségét és saját gyerekeit.

Eleinte persze hogy nagy részvéttel fogadták őket. A szép, elegáns fiatalos Lili néni mindenkinek megmutatta őket: „a kis hugaim. Tudjátok, Kerekes Dénesnek, a híres fizikusnak az árvái. A mamájuk Árkos Margit volt, hiszen hallottak róla. Szörnyen tragikus eset, szegény sógornőm nem tudott az ura nélkül élni. Most mi neveljük őket . . .“

Az emberek a fejüket csóválták. Nem jól illett

Lili asszonyhoz a négy nagyocska leány! És ezt ő is észrevette és a német kisasszonyra bízta őket.

De leányai, Lilla és Edith is hamarosan megúnták unokatestvéreiket. „Fáradak” voltak nekik. Ők, a tizenhat és tizennégyévesek részint sokkal „nagylányosabbak”; részint sokkal gondtalanabbul fiatalabbak voltak náluk. Apjuk fel volt mentve a háborús szolgálat alól; tehetséges ember lévén, igazgató lett a gyárban, amelynek addig mérnöke volt, óriási üzemet teremtett, megvagyonosodott. Lilla és Edith a mamájuk önkéntes ápolónői fátyola útján tudtak csak a háborúról: néha, karácsonykor vagy más ünnepek alkalmával magával vitte őket a nagy hadikórházba, ahol sápadt, mankójukra támaszkodó katonák könnyes szemmel néztek rájuk és a saját távoli gyerekeikre gondoltak . . . Lilla és Edith ilyenkor elkomolyodva érezték, hogy mi a háború, — de tudni: nem tudták.

Márta és Juci azonban *tudták*. Nem voltak már ők olyan apró gyerekek, amikor apjuk, — a nagyon önérzetes, felmentését senkitől sem kérő tanár — bevonult és ők ott maradtak a lakásban anyjukkal, aki mintha hirtelen megváltozott, megöregedett volna. Ehhez képest a kislányokból is csak kötelességtudó, lemondó, takarékos, komoly emberkéik lettek, akik ha véletlenül, önfeledten elnevették magukat; a következő percben már szégyenkezve, ijedten fogták be a szájukat . . . A háború második felében, apjuk egy hosszabb szabadsága után, anyjuk, a nagyon okos Margit asszony feleszmélt, — látta, hogy ezt így nem lehet tovább csinálni. Világos ruhát varrt a gyerekeinek, színházba ment velük, barátnőiket meghívta, a férjének szánt nyolcoldalas levelek megírása közben felnézett és rájuk mosolygott, biztatással, — de már akkor késő volt. Mintha minden életöröm kiröpült volna az ő három-

szobás lakásukból férje bevonulása napján, — az anya és két leánya már nem tudtak igazán, szívből nevetni...

És úgy-e, természetes, hogy szüleik halála után Márta és Juci még kevésbé tudtak. Nem érezték jól magukat nagybátyjuk házában, ahol Lili néni új gazdagságának minden gyönyörűségét kiélvezte; viszont munkabérek kifizetésénél kicsinyes volt, fősvény. Ő maga sohasem dolgozott, tehát a más munkáját sem becsülte semmire sem. A vendégek jöttek-mentek náluk, jegeskávét, süteményt kaptak hétköznap is, — de minden iparossal sokáig alkudozott, a rossz viszonyokra, nehéz megélhetésre hivatkozott a szép és bőbeszédű Lili asszony.

Márta és Juci összebújtak, szép szerényen meglapultak nagybátyjuk házában, — de azért mégis egy szobában aludtak Lillával és Edithtel: beletartoztak életükbe.

Kacagva mesélte el este egymásnak napi élményeit a két lány.

— Te, a táncórában Mimi majd megpukkadt! Tudod, ő hozta magával azt a fess, monoklis fiút, akiről már a multkor is meséltem neked; és a négyesben, amikor szemben álltunk velük, én olyan kedvesen mosolyogtam arra a fiúra és olyan tréfásan mély pukkedlit vágtam neki, hogy később, a francia valcernél felkért, a tangónál is és aztán még valami háromszor! Azt hittem, Mimi sírva fakad mérgében! — mesélte Lilla.

— Én pedig Lacival találkoztam, az Andrássy-út felé kerültem vele és félórával később értem abba az utálatos gyógytornába. De ne szólj a mamának! Imádom az ilyen nagymosás-féle napokat, amikor a Fräulein nem jöhet el velem. Mindig találkozom valakivel! — nevetett Edith.

A másik két lány, a fekete ruhásak, ott ültek

az asztal mellett és a feladatukat írták. Tudták, érezték, hogy útjában vannak unokatestvéreiknek, akik néha összebújva, sugdolózva mondták el egymásnak napi élményeiket. Nem tehettek róla: talán a tekintetük árulkodott reájuk, talán az mondta meg Lillának és Edithnek, hogy nem tetszenek nekik apró történeteik . . .

No aztán pedig, télen, amikor megkezdődött a nagy igazi vendégjárás az Árkos-villában: akkor váltak csak fölöslegessé, sőt kellemetlen betolakodókká a szegény kis feketeruhás Kerekes-lányok! Lilla jól megtanult táncolni januárig és táncórai kompániájának tagjait meghívta magához. Lili asszony is fölöslegesnek látta, hogy hat hónapnál tovább gyászolja sógornőjét . . . A táncos, hangos mulatozások napirenden voltak a szép kis budai villában, részint a tizenhatéves „nagy lány“, részint fiatalosan jókedvű édesanyja kedvéért . . . A két kis „hugocska“ ilyenkor nem tudta, hová bujjon. A német kisasszony, Fräulein Krüger, nagyon szerette őket és ha csak tehették, az ő kicsi udvari szobájában olvastak, beszélgettek, amíg csak el nem ment a vendégsereg és ők lefekhettek ágyukba.

Lilla barátnői között egyetlenegy lány volt, Márki Jolán, aki nagy érdeklődéssel volt Márta iránt, első perctől fogva, hogy meglátta. Ez a síma, szőkekontyú Jolán nagyon elütött az Árkos-lányok többi barátnőjétől. Neki muszáj volt velük barátkoznia, mert apja, — Árkos Lajos igazgató-társa — így kívánta. De ő, aki már egy évet töltött el valami komoly, nagyszerű svájci intézetben, rosszul érezte magát a kis üresfejű, mulatós pesti lányok kompániájában, — amíg csak rá nem talált Mártára. Valami megmagyarázhatatlan, de igaz, becsületes rokonszenvvel közeledett hozzá, — és a kissé bizal-

matlan Márta csakhamar megérezte Jolánban a neki való barátnőt. Olyan barátság fejlődött ki közöttük, mely egész életükre szólt . . .

Jolán még a német kisasszony szobájába is utánaszaladt Mártának. Halványkék crêpe-de-chine ruhájában leült a két kis feketeruhás közé.

— Lehetetlen élet ez a tiétek! — szólt az egyik táncos vasárnapon Jolán a barátnőihez. — Odabent felváltva szól a gramofon és a zongora, — a fiúk ezüstkanalakat ütnek a habverő üst falához, hogy még nagyobb legyen a lárma, — ti pedig itt ültök, szegény kis madarak . . .

— Neked elárulom: épp most mondtam Jucinak, hogy holnap beszélek a nagybátyámmal és megkérem: változtasson az életünkön. Ez így nem jó, se nekünk, sem nekik, — szólt elgondolkozva Márta.

— De nézd, kedves Márti, mit csinálhat nektek? Jobb helyet nem találhat számotokra, mint a saját gyerekei otthonát? — csudálkozott Jolán.

— Oh, én kész tervvel jövök. Addig nem is szóltam volna, amíg el nem intéztem a dolgot. Te még nem ismeresz engem, Jolán. Tudod, én a szüleimtől alaposságot tanultam, — hiszen matematikusok voltak mindaketten. Eszembe se jutna, hogy reggeltől-estig dolgozó nagybátyámnak valami bizonytalan, vagy bolond tervvel vagy kivánsággal jöjjenek. Neki csak azt kell mondania: igen, vagy nem — én már mindent elintéztem . . .

Jolán meglepetten nézett az erélyes arckifejezésű Mártáról a kis ijedt, de fejével bólogató Jucira. Eddig ösztönösen szerette ezt a két komoly kislányt; most aztán egyszerre meglátta bennök az akaraterőt, ezt a nőknél ritka értéket . . .

Olyan jól érezte magát a Fräulein kis szobájában, hogy nem is gondolt a hallban és a nagy sza-

lónban táncoló társaságra. Egyszerre csak Edith nyitott be hozzájuk.

— Jolán, itt bujkálsz, mi pedig tűvé tesszük érte az egész házat! Megjöttek a szüleid, gyönyörködni akartak táncodban; nagyot néznek majd, ha megtudják, hogy új crèpe-de-chine ruhádat a Fräulein szobája számára varratták! Persze, ők nem tudják, hogy a mi egész kompániánk nem ér fel a szemedben Mártáék magasabb színvonalú társaságával!

Jolán sajnálkozva nézett a két kis fekete ruhásra, megcsókolta őket és ment Edith után a hangos, parádés részébe a háznak.

* * *

Árkos Lajos nagyot nézett másnap, amikor titkárnöje azt jelentette neki, hogy lent a portásnál egy fiatal hölgy kér bebocsájtást és azt mondja, hogy ő az igazgató úr unokahuga. Sehogysem értette meg a dolgot és megkérdezte, hogy hívják az illetőt. Amikor megtudta, hogy Kerekes Márta a neve, izgatottan rögtön leküldte elébe titkárnökjét.

Okos, jószemű ember létére már jó ideje észrevette, hogy kis hugai nem érzik magukat oly jól házában, mint ahogy ő szerette volna. Ennek okát nem tudta, — vagy talán nem akarta tudni . . . Viszont hiába törte az eszét, jobb megoldást mégse tudott . . .

— No mi az, Márta? Ide kijöttél, villanyoson és gyalog, kicsi csacsi? No ülj le ide, szivecském. Hát mi az, amit otthon nem akartál nekem elmondani?

Márta egyenesen a nagybátyja szemébe nézett:

— Lajos bácsi, én tudom, hogy maga a legjobbat akarta, amikor odavett bennünket magához.

És most mégis arra kérem: eresszen el bennünket máshová.

— Hová, Mártikám, hová? Hiszen te okos kislány vagy. Hogyan képzeled, hogy egyetlen testvérem gyerekeit idegenekhez adhatom, amikor ott az én tágas házam, a lányok négyablakos sarokszobája, a német kisasszony és minden kényelem? Rossz dolgok van nálunk?

— Dehogy, Lajos bácsi. Hanem nézze: nekünk más életmód való, mint Lillának és Edithnek. Úgy-e, nekünk minél előbb dolgoznunk kell, önállóan, magunknak kell megkeresnünk a kenyerünket. Lajos bácsi otthona nem nekünk való, mert az idő elpazarlására csábít . . . Lilla és Edith nem értik meg, hogy nekünk sietnünk kell, tudnunk kell sokat . . . Ezért azt gondoltam: ki mehetnék lakni édesanyám barátnőjének, dr. Szabó Vilmának erdei intézetébe. Már beszéltem Vilma nénivel és ő azt mondta, hogy szívesen magához vesz bennünket, beszéljem meg a dolgot Lajos bácsival, akit tiszteltet. Kettőnkért másfél millió koronát kell fizetni havonta; ez a rendes díj fele. Nem tudom, meghozhatja-e ezt az áldozatot értünk Lajos bácsi . . . Természetesen visszafizetem, amint rendes jövedelem lesz . . . Azonkívül azt mondta Vilma néni, hogyha csakugyan tudnék délutánonként korrepetálni a kisebb gyerekekkel, visszafizetné nekem az összeg egy részét: ruházkodásra . . .

— Ugyan, hiszen az az összeg igazán jelentéktelen, kettőtökért, — szólta Árkos Lajos. — Szívesen fizetem, de attól tartok, hogy ti nem érzitek majd ott jól magatokat, a beteg gyerekek között és vissza akartok majd jönni hozzánk. Pedig Lili nénitek megsértődik, ha elhagyjátok házunkat.

Márta mosolygott. Nem szólt semmit, de okos, kékszürke szemével — anyja szemével —

belemosolygott nagybátyja szemébe. Megértették egymást.

— És mikor hurcolkodnátok ki?

— Minden kedden bejön a kocsijuk a városba, vásárolni. Ma péntek van, — jövő kedden talán eljöhetne a holminkért... Hanem Lajos bácsi, ezúttal mindjárt elintézném egy másik kérésemet is, ha megengedi...

— No mi lesz az, kislány?

— Nézze, Lajos bácsi, én most a hatodikba járok. Persze, anyuskám azt gondolta, hogy majd leérettségizek és aztán beiratkozom az egyetemre, hogy tanár legyek, mint ő és az édesapám. De jól megfontoltam a dolgot; nekem nem szabad olyan soká tanulnom. Még ezt az évet elvégzem, jövőre pedig egyéves kereskedelmi tanfolyamra járok, hogy aztán állásba mehessek. Ha aztán rendes jövedelem lesz, és én tudom, hogy: lesz, — akkor Jucival csinálhatom meg az én programomat. Ő lesz tanár és matematikus.

Árkos Lajos alig tudott uralkodni meghatottságán. Ez a kis teremtés, ez a „kis görcs“ most jobban imponált neki, mint a nagy tanácsteremben gyülekező összes igazgatók. Titkárnője bejött és jelentette, hogy már várják az urak az ügyvezető-igazgató urat.

— Azonnal jövök...

Odament nagy Wertheim-szekrényéhez és kivett belőle két milliót.

— Nesze, kislány, ebből vásárolj be ruhaneműt, cipőt kettőtök számára. Lili nénidet kértem volna meg erre, — de úgy látom, te tudod a legjobban, mire van szükséged. Nem akarod elfogadni? Kis bolond! Hiszen eladtam apád könyvtárát, ruháit, lakását; anyád vagyont, amelyet szüleimtől örökölt is én kezelem, — sok pénzetek van nálam!

Nem hiszed? Sajnálom, kisasszony, elszámolással csak az árvaszéknek tartozom, nagykorúságodig! Tehát fogadd el. Dr. Szabó Vilmának majd írok és megkérem: taníttasson németre, franciára. No szervusz, Márta.

Megölelte, megcsókolta kis hugát, aki — erős kislány — ezúttal csaknem sírva fakadt. Lajos bácsi, — az egyetlen rokona — milyen jó hozzá.

* * *

A budai hegyek között, három oldalán erdővel határolt fensíkon, öt holdnyi területen épült dr. Szabó Vilma erdei iskolája, tüdőbeteg és vérszegény gyermekek számára. De ott kint a legszomorúbb gyerek is hamar elfelejtette betegségét, sportolt, „napozott“, a maga kis kertjét gondozta, vagy olvasott. A két Kerekes-lány is alaposan megváltozott idekint. Ha városi iskolájukból félháromra kiérték és Vilma néni kívánságára belebújtak fehér vászonkötényükbe: egészen más, jókedvű, huncut embereké váltak. „Orvosi rendeletre“ egy óra hosszát nem nyúlhattak tankönyveikhez, kint kellett ugrálniok a többi gyerekekkel. Rövidesen mind a nyolcvan gyereket ismerték, tegeződtek a fiatal tanítónőkkel, jóbarátságot kötöttek a fiatal tanítókkal és teljesen otthonosan érezték magukat az intézetben.

Márta szinte sajnálkozva gondolt az elkövetkező évekre, amikor kereskedelmi tanulmányai és állása miatt csak este térhet majd ide haza... A gimnáziumtól is nehezen vált meg. Osztályfőnöke, tanárai el sem akarták hinni: Kerekes Márta kimarad jövőre! A legjobb tanuló, a kis komoly, méltó lánya híres apjának: elmegy, kereskedelmibe! Még hozzá egyéves tanfolyamra! Ha Juci maradna ki, azon senki sem csodálkoznék. Juci helyes, kedves kislány, kötelességtudó is, ha kell, — de nem va-

lami számtan-fizikai lángész! Nála igazán mindegy: akár jár, akár nem . . . De Mártáért: kár . . .

Márta azonban sehogy sem hagyta magát szándékától eltéríteni. A kommün hónapjai, Lili néni kétségbeesése és megnyugvása: férje, mint munkavezető ott maradhatott a gyárban, — mindez arra ösztönözte, hogy mielőbb igazi, megfizetett munkát végezzen. Ezekben a hónapokban Lajos bácsi nem fizetett értük és bár Vilma néni ezt sohasem említette és később azután meg is kapta az elmulasztott összeget: az a rossz érzése arra tanította Mártát, hogy az ember senkire sem építhet . . . Akkor szokta meg azt, hogy minden szabadidejét a gyerekekkel töltsse, tanítsa őket, úgy hogy Vilma néni nevetve ölelte meg: „Két tanítónőt pótolsz, te kislány!”

De Márta ezt úgy értette, hogy meg akarja vigasztalni Lajos bácsi küldeményének elmaradásáért. Akkor kényszerítette Jucit is, hogy komolyan foglalkozzék a gyerekekkel. És ebben az időben mutatkozott meg a kislány igazi hivatottsága.

Az egyik fiatal tanító, Osvát Lóránt a gyerekek szórakoztatására bábszínházat csinált. Egyszerű eszközökkel, fehér puhafából készült a színpad, valami ócska, olcsó bélésből a függöny, amelyet Juci ötletszerűen, mindenféle másszínű csillaggal, különböző rávarrt mintával ékesített. Azonban a babák készítésénél mutatta csak meg igazán, hogy mit tud! Az erdei iskola házvezetőnőjének, tanítónőinek, szakácsnőjének az összes rongyzsákjait lefoglalta. Varrt, hímzett, rajzolt, kitömött, vasalt — és keze alól mulatságosnál mulatságosabb babák kerültek ki. Osvát Lóránt nem győzött hálálkodni Jucinak, neki most már könnyű dolga volt, a sok mindenféle bábuhoz illő mesét kellett csak kigondolni. Vilma nénihez is eljutott Juci ügyességének híre és egyszerre csak meglepte a kislányt munka közben.

Észrevétlenül mögéje állt és elnézte fürge kezének gyors mozdulatait. Azután odaszólt a Juci közelében gyorsírást gyakorló Mártához:

— És te azt akarod, hogy ez az őstehetség matematika-fizika-tanár legyen, rossz, középhetőségű, türelmetlen tanár? Soha, Márta, érted? Soha!

— De akkor meg mi legyen belőle, Vilma néni?

— Ez! Babagyáros! Iparművész! Úgy-e, Jutka?

— Bizony, Vilma néni, inkább csinállok ilyen jó csibész-pofikat, mint valami unalmas számtani feladatot! — szólt Juci és dr. Szabó Vilma előbb diadalmasan, aztán szánakozva nézett Márta arcába.

Ez a nagyszerű leány meghozta a maga nagy áldozatát, lemondott tanulmányairól, készült kenyérkereső pályájára, — és akiért az áldozatot hozta, kis huga, az irtózik a tudománytól!

— Ne búsulj, Márta, — szólt Szabó Vilma, — az életnek már ez a szokása: nem sokat törődik tizenhat esztendő lányok programjával! Minden megváltozhat, — te is, a sorsod is . . .

Márta lehajtotta fejét.

Ennek a beszélgetésnek tanuja volt Osvát Lóránt, a fiatal tanító, az, aki a bábszínházat csinálta. Az esti szünetben, mikor a sok nappali szórakozástól kifáradt gyerekek lecsöndesedve üldögéltek könyvük mellett, kevesebb dolgot adva felügyelőiknek: odament Mártához, akinek kék szeme belekapcsolódott a messzeségbe . . .

— Mondok magának valamit, Márta. Látja, én tanító lettem, hogy nyugdíjból élő özvegy anyámat megnyugtassam. De azért tovább tanulok és ősszel beiratkozom az egyetemre. Orvos leszek. A doktor-nénivel megállapodtam, hogy délután foglalkozom a gyerekekkel, azért lakást, ellátást kapok. Majd éjszaka tanulok. Tegye maga is ugyanazt.

— Nem tehetem, tanító úr. Még csak érettségim sincs, — szólta Márta.

— Segítek magának. Megtanuljuk együtt az anyagot...

— Nincs pénzem...

— Nem baj. Majd később, ha elkészült: visszafizeti...

— Istenem, ha tehetném... De lássa, nem lehet. Itt van Juci, róla kell gondoskodnom...

— Márta, ne gyötörje magát! Jucit ne féltse. És tanuljon mindenképpen, — a tanulás gyönyörűségeért. Látom, ez a maga legnagyobb gyönyörűsége...

— Ez... Tanulok, igen. Maga nem is tudja, tanító úr, milyen jó hozzám...

* * *

— Márta! Alig ismerlek meg, úgy megszépültél! — így szólt Márki Jolán régi barátnőjéhez, amikor a Múzeum-körúton összetalálkozott vele.

— No ne tréfálj! Tulajdonképpen nekem kelene ezt mondanom, de igazán nem tudok bókolni. Nagyon örülök, hogy látlak! — így szólt Kerekes Márta a karcsú, elegáns lányhoz, aki rakettjét magához szorítva állt meg előtte. Az ő kezében kockás jegyzetfüzet volt.

— Már olyan sokszor gondoltam, hogy meglátogatlak! Lillánál és Edithnél hiába kérdezősködöm rólatok, azt mondják, hogy ti nagyon ritkán mutatkoztok náluk. Tudod, hogy Lili nénidnek túlságos korán megöszült a haja és most bronzvörösre festette? Lillának felbomlott az eljegyzése, — mindnyájan mondtuk, hogy elhamarkodott volt, amikor a nála húsz évvel idősebb sportbajnokkal jegyet váltott! Szülei nem is tudtak a dologról, ami-

kor a Margitszigeten, a tennispályán kijelentette, hogy menyasszony és karonfogva ment haza a híres bajnokkal, aki azt mondja, hogy csak tréfált vele. Most aztán belátták, hogy nem egymáshoz illők. Persze, mulat rajtuk mindenki.

— Milyen messze élek én ettől a világtól! — mosolygott Márta.

— Azt elhiszem. Én is szívesen kikerülnék belőle. De nehéz, — akár hiszed, akár nem, a magamfajta jómódú egyetlen gyerek alig tud szülei féltő gondosságától egy kis szabad levegőhöz jutni. Most már beleegyeztek szüleim abba, hogy valamihez kezdjek, — a mai rossz viszonyok között kell, hogy valami foglalkozása legyen az embernek. Tudod-e, mit határoztam? Azt, hogy amerikai mintára csinállok magamnak egy „ajándék-bolt“-ot. Megbízható az ízlésem, sok művészt és iparművészt ismerek, akik szívesen hozzám adják bizományba munkáikat; vidéken lakó rokonaimat megkérném, hogy népművészeti régi holmit szedjenek össze számomra, — hogy feldolgozzam. Ha tudsz valakit, aki ért az ilyesmihez: add meg neki címemet!

— Majd szólok — Jucinak, — szólt Márta. — Nagyon ügyesen készít babákat és azt hiszem, ha megfelelő anyagot kapna: szépen oldana meg mindenféle iparművészeti feladatot...

A két leány egymásba karolva ment tovább. Márta örült, hogy őszintén beszélhetett valakivel, aki vele egykorú. Elmondta, hogy ősz óta bankba jár, kereskedelmi levelezőné; de „bele akarja magát dolgozni“ a könyvelésbe is. Háromig van hivatalában és annyit keres, hogy Juci és a saját eltartását megfizetheti Vilma néninek. (Nem mondta el Jolánnak, hogy Lajos nagybátyja nagyon örült, amikor bejelentette neki, hogy ezután nincs többé szükségük támogatására. Nem is tiltakozott valami

nagyon, — szegényre ránehezettek a gondok, a kereskedelmi pangás, felesége és leányai nagy igényei . . .)

— Látod, Márta, ez imponál nekem tebenned: ez a bátor önállóságod! — szólt Jolán. — Mi, a te korodbeli leányok, kényelmesen élünk otthonunkban, természetesnek hisszük, hogy apánk mindent előteremt, amire szükségünk van, — te pedig máris gondoskodsz magadról és kis hugodról.

— Ne felejtse el, nekünk nem élnek a szüleink . . . Te, tavasszal leérettségizem . . . Azt kérdezed, minek? A magam gyönyörűségére. Önző álláspont, megengedem. De ez életem nagy öröme.

Felragyogott a szeme, amikor az esti órákra gondolt; együtt tanult Osvát Lóránttal . . .

Amikor elbúcsúztak egymástól az egyetem kapujában — Márta előadásra sietett, apja utódának, egy fiatal magántanárnak fizikai szemináriumára, — Jolán elgondolkozott:

— Milyen csinos leány lett ez a Márta! És milyen érdekes, színes lehet az élete! Bank, egyetem, dr. Szabó Vilma barátsága . . . Bizonyára valami okos, értékes fiúja is van. És én hiába kapok meg mindent, ami szép, divatos, szórakoztató, — nem tudom, hogyan üsse meg agyon az időmet . . . Amit most mondtam Mártának az „ajándékboltról“, az abban a percben jutott az eszembe; tegnap olvastam egy amerikai novellában ilyesmiről. De megcsinálom; most, ez a találkozás az önálló Mártával kiváltotta belőlem a vágyat valami munka után. Még ma este beszélek apámmal . . .

Márta nem tudta, hogy már a vele való tízperces együttlét is más életforma keresésére serkentheti az embereket. Ott ült a nagy előadóterem ötödik sorában és hallgatta Dáni Gyula előadását . . .

Megértette. És ez nagy örömet, boldogságot je-

lentett neki. Ott ültek körülötte az egyetemi hallgatók, fiúk, lányok, akik mind többet tanultak nála ezideig. És Dáni nem tartott „népszerű“ előadást, szemináriumában minden hallgatójáról feltételezte, hogy meg van a szükséges előképzettsége. Hosszú sovány fiatal tudós volt, nagy csontkeretű szemüvege mögül kicsit elfogultan nézett jegyzeteibe. És csak valami nagyon érdekes résznél, új felfedezés ismertetésénél nézett ragyogó jókedvvel, felszabadult, legnagyobb elégtétellel hallgatói szemébe. Talán nevetgéltek egypáran, fiatal lányok? Talán észrevette, hogy nem figyelnek? Bizalmatlanná vált? Ki tudja, mi okozta, hogy háromnegyedórás előadása után így szólt hallgatóihoz:

— Hogy előadásomat folytatni tudjam, ahhoz ebben a teremben nem szokásos eljáráshoz kell folyamodnom, — szívességet kell önöktől kérnem. Szeretném, ha ketten hallgatóim közül elmondanák: eddig mit hallottak tőlem. Nos, hölgyeim és uraim, ki jelentkezik?

Elsőnek egy, az első sorban ülő szemüveges ifjú állt fel. Elmondta, nem valami nagy bátorsággal, de értelmesen, okosan Dáni előadásának bevezetését. Néha a jegyzetébe nézett. Egy ilyen hosszabb keresgélés okozta szünetnél Dáni intett neki:

— Nagyon köszönöm, elég lesz. Látom, hogy ön mindent megértett. Ki folytatja, kérem?

Senki sem jelentkezett. Senki sem. Mély ráncokba rakódott Dáni homloka...

És ekkor felugrott Márta. Maga sem tudta, mi lelte. Ő, a szerény, nyugodt leány felugrott helyéről, két kezével nekitámaszkodott az asztalnak és folytatta Dáni előadásának beszámolóját, ott, ahol a másik ifjú elhagyta. Jegyzetébe sem nézett. Teljes bizonyossággal, a megfelelő kifejezéseket meg-

találva, Dáni arcába nézve mondta el mondani-valóját. Senki sem zavarta.

Dáni nem vette le róla tekintetét. Feléje fordultak az arcok. A leányok összesűgtak:

— Hányadéves? Ismered?

— Nem ismerem . . .

Amikor elkészült, meghajtotta simahajú fekete fejét, rossz szokása szerint megrántotta sötétkék kosztümkabátját és leült.

Dáni megköszönte a két jelentkezőnek beszámolóját és folytatta előadását.

Az óra után Márta ki akart osonni a folyosóra. Égett az arca, mert csak utólag ébredt tudatára annak, hogy mit cselekedett. Ő, aki még csak le sem érettségizett: betolakodott az egyetemre és a rendes hallgatók jogával élt. De úgy félt, hogy senki sem jelentkezik és akkor nagyon elkeseredik az az érzékeny ember ott a katedrán . . .

Gyorsan összeszedte könyveit, svájci sapkáját kezébe fogta és ment ki. Fiúk, lányok a nyomában. De még a lépcsőig sem ért, amikor megszólították:

— Kisasszony, kérem . . .

Dáni állt előtte, kalap, kabát nélkül.

— Kérem, jöjjön vissza a tanterembe.

Márta szeretett volna tiltakozni, elmenekülni. De nem lehetett. Fiúk, lányok megint csak jöttek utána, de az ajtóban megálltak.

Dáni visszament kísérleti asztala mellé. Kezet fogott a leánnyal.

— Köszönöm, kisasszony. Maga ma visszaadta a hitemet. Láttam, nevetgélnek, rajzolnak, beszélgetnek a hallgatóim; azt gondoltam, minek magyarázok ezeknek? Inkább visszamegyek a laboratóriumi munkához . . . De maga meggyőzött: egy-két ilyen hallgatóért is kell tanítanunk . . . Kérem, mondja meg nekem a nevét.

— Kerekés Márta vagyok...

A tanár ijedten hátrált.

— Csak nem? ... — kérdezte izgatottan.

— De igen, a Kerekés Dénes leánya vagyok.
Tanár úr ismerte az édesapámat?

— A tanítványa voltam. Imádtam. Adjunktus volt és én másodéves voltam. Mindig a közelébe tolakodtam; szeretett. Majd megőrültem, amikor meghalt. Kimentem Svájcba, — onnan hívtak ide vissza. Voltam többször is maguknál, — hiszen az édesanyja is kollegánk. Ő hogy van?

— Édesanyám is meghalt. Mindjárt az apám után, — szólt Márta.

— Bocsásson meg, — szólt Dáni Gyula és megfogta Márta mindkét kezét.

— De maga nagyon fiatal! Hányadéves? — kérdezte aztán.

Márta elpirult.

— Tanár úr, kérem, én svindliztem. Semmi jogom sem volt idejönni. Én csak hat gimnáziumot végeztem, egyéves kereskedelmi tanfolyamot és most hivatalba járok.

— Miért? Hiszen ez bűn, ha az ember ilyen tehetséges...

— Élni kell, tanár ur kérem. Van egy kis hógom, őt szeretném az egyetemre küldeni, — meg kell keresni a kenyerünket, — szólt fejét lehajtva Márta, aztán, hogy látta Dáni rossz kedvét: megvigasztalta:

— De tavaszra leérettségizek. Csaknem az egész anyagot tudom...

— Magának az egyetemre kell jönnie. Megértett? Kell... Érettségizen, aztán szóljon nekem, — szólt Dáni szigorúan.

— Tanár úr kérem, és most már nem járhatok

el többé az előadásaira? — kérdezte könyörögve Márta.

— Kerekes Dénes leánya eljárhat minden előadásra, pláne ha úgy tud, mint maga. Elvárom minden alkalommal . . . Hogy is hívják? Márta? Viszontlátásra, Kerekes Márta!

Amikor bent ült már a villamosban, fáradt, nagy, izgatott boldogsággal arra gondolt, hogy nehéz az élet, de szép. Juci cipőjét talpaltatni kell és elsejéig nincs miből, az ő sötétkék blúza hosszú ujjából érthető okok mián rövid ujjat kell csinálni és harisnyája sincs, ernyője sincs, érettségi tandíja sincs. De azért szép az élet . . . És Osvát Lórántnak nem mondja el mai szereplését.

* * *

Juci rosszul tanult, mindig rosszabbul. A hetedikben, az első félévben három hármasa volt: főtantárgyakból és rengeteg kettese. Algebrából hármasa volt.

— Gyűlölöm az algebrát! Nem érdekel! Hagyjál békében vele! Nem leszek algebra-tanár! Inkább hivatalba járok és menj te az egyetemre! — kiabált Juci, amikor hazahozta bizonyítványát és Márta szomorúan nézegette.

Nagyon vad, akaratos volt Juci mostanában. Mintha kicserélték volna. Nem volt megelégedve ruhájával, cipőjével, — és egyszer rövid hajjal, hullámosra sütött bubifrizurával jött haza.

— Dühös vagy, Márta? — kérdezte akkor is nevetve. — Csináltam egy gombostűtartó rokokóbabát Vilma néni sógornéjának, fizetett érte és azon a pénzen vettem egy új harisnyát és levágattam a hajam. Nevetségesen néztem ki azzal a régimódi konttyal a többi lány között. Nem mondom, neked

ahhoz a szelíd, szomorú madonna-ábrázatodhoz illik a fényes, sima fekete hajad és a nagy kontyod, de én most már elfejlődök tőled, jó kis nyanyukám! Akinek te tetszel, annak én nem tetszem és akinek én, — nem, én nem tetszem senkinek se!

És egyszerre elkezdett sírni; keservesen sírni.

Márta kétségbeesett. Úgyis olyan nehéz volt az ő élete, annyit dolgozott, hogy megteremtse, amire szükségük volt és most ez a gyerek is mennyi gondot okoz neki. Tandíjmentességétől is elesett már tavaly. Amint van valami pénze: bolondságokra költi. És most miért sír? Mit is mondott...

Egyszerre átvillant agyán: szerelmes Osvát Lórántba! És tőle félti...

Szegény kis csacsi.

Vagy igaza volna?

Márta odament kis hugához és a haját simogatta. De Juci előbb eltolta magától: „hagyj békibe!” Aztán mégis odahúzta Mártát, fejét karjára fektette és sírt, sírt:

— Te olyan jó vagy és én olyan rossz, olyan irigy vagyok!

Márta csak simogatta a „gyerek“ fejét. Két évvel volt fiatalabb nála...

Még aznap este beszélt dr. Szabó Vilmával.

— Igazad van, Márti, így nincs rendben a dolog. Tennünk kell valamit. De te készülj csak nyugodtan az érettségire. Az uram beszélt a multkor Dáni Gyulával, aki nagyon érdeklődött irántad... Az uram megígérte neki, hogy ősszel okvetlenül beiratkozol az egyetemre. Majd beszélek Lajos bátyáddal...

— Ne, ne, Vilma néni, kérem! Nem adom fel az önállóságomat! Eladok valamit régi bútorainkból és azzal húzom ki az időt és délutánra tanítvá-

nyokat szerzek. Remélem, hamarosan tandíjmentes leszek . . .

— Ahogy akarod, Márti, — szólt komolyan Vilma néni.

Amikor kijött tőle, Osvát Lóránttal találkozott.

— Márta, mi lelte Jucit? Most szaladt el mellettem, lobogó frizurával, kipirult arccal, nagyon csinos volt, de sírt és szólni sem akart. Mi lelte?

— Rossz bizonyítványt hozott. Hármasokat. Algebrából is.

— Aki olyan bájos és csinos, mint ő, annak nem is kell az algebra, — szólt Osvát Lóránt és abban a percben megbánta, amit mondott. De már késő volt. Márta fanyar mosollyal ment el mellette és magában Juci szavait ismételte: „akinek te tetszel, annak én nem tetszem . . .“

* * *

Az érettségi után — jól érett lett Márta, ami elég szép eredmény volt ahhoz képest, hogy csak este készülhetett nehéz vizsgájára — tovább járt hivatalába. Juci a gyerekekkel foglalkozott és ezért Vilma néni külön fizette. Ő elutazott férjével Németországba s távollétében azt hitték a Kerekes-lányok, hogy elsősorban ők felelősek a rendért. Osvát Lórántnak meghalt az édesanyja, ő otthon töltött el két hetet, hogy öröklött kis házát, földjét bérbeadja.

— El nem adom, — ezt írta Mártának, — inkább tovább kínlódom. Szeretem ezt a földet. Vissza akarok jönni ide — nyaralni, ha nem is tanítónak vagy orvosnak; pedig elkelne itt mind a kettő . . .

Vilma néni Németországból írt Mártának:

„Édes fiam, tudom már, mit csinálunk Jucival. Itt mutogattam öt babát, — szándékosan hoz-

tam el őket, észrevétlenül, a bábszínházból — és már kaptam is meghívást Juci számára. Tervező lesz egy nagy játékgárban. Lesz külön kis szobája, műhelye, — az igazgató lánya is itt dolgozik, kerámiát, babaedényeket gyárt. Lakást már kerestem számára, az egyik munkavezető családjában, négy szobája közül — látod, így lakik a német munkás, — átad egyet Jucinak; ha akarja: velük ehet. Ha beleegyeztek a dologba, kísérd el Jucit hajón Passauig, ott az uram átveszi és elhozza ide Nürnbergbe, ahol én elhelyezem... Ajánlom, hogy jól fontoljátok meg a dolgot, mielőtt nemet mondtok.“

Márta szó nélkül adta át a levelet Jucinak. Az olvasta, olvasta, amíg könnyei le nem potyogtak az írásra.

— Nem kell elmenned, Jucikám, — szólt Márta, aki maga is sírt.

— Nem kell? Itt maradhatok nálad, kis nyanyukám? — zokogott Juci. — Tudom, hogy önző kutya vagyok, de úgy szeretnék itt maradni...

— Jó, nálam maradsz, — szólt Márta, aki megértette a kislány hangulatát.

De másnap megjött Osvát Lóránt. Márta szólt neki Vilma néni leveléről, — és arról, hogy Juci nem akar elmenni.

— Szóljon hozzá egy-két jó szót, vigasztalja meg, mert szegényke maga sem tudja, mit akar, — szólt Márta nagyon erélyesen; nem őszintén, de erélyesen...

— Igazán, megengedi? — kérdezte örömmel Osvát Lóránt és megfogta jó kis pajtásának, tanítványának és tanuló társának mindkét kezét.

— Megengedem, — szólt Márta, az ő „nyanyuka“-szerepének tudatában.

És egy óra múlva már jött be Juci, kipirult arcúval, nagyon komolyan:

— Márti, drága, sürgönyözz Vilma néninek, hogy mégis jövök. Most bemegyünk Osvát Lórántal a városba és próbálunk rövidúton útlevelet és vízumot szerezni. Így legalább te majd nyugton járhatasz az egyetemre, Márti, teljesül kívánságod.

— Igen, — szólt Márta.

— Látod, én úgyse vagyok tanárnak való. Pláne: algebratanárnak! Úgy-e, milyen rosszul tanultam? Most már elárulom neked: direkt mégrosszabbul tanultam, mint ahogy tudtam volna, hogy végre észbekapj és szüntesd be a tanulásomat. Varrni tanultam volna, de ennek a játéktervezésnek még jobban örülök! Majd meglátod, micsoda mulatságos pofikat rajzolok nekik! És ha jó fizetésem lesz, küldök neked belőle, Isten bizony. Vagy inkább ruhafélét küldjek? Mert te úgyse veszel magadnak semmit. Mindent rámköltöttél, kis nyanyukám. Nem haragszol rám?

— Nem, kis bolondom.

— És te, — Osvát Lóránt azt mondta, hogy ha elkészül és van állása, akkor eljön értem. Ezért sem haragszol?

— Nem, kis bolondom, nem...

— Úgy szeretlek, Márti, te nem is tudod, hogy szeretlek...

— Én is, Juci. Ketten vagyunk... És én vagyok az öregebb.

— Nyanyukám...

* * *

Dáni Gyula meglepetten nézett a karcsú, barna-arcú fiatal leányra, aki útját állta, amikor a fizikai laboratóriumába akart felmenni. Ismerős volt az arca, de mégis, kicsoda?

— Mi tetszik? — kérdezte nyersen, elfogult-haragosan.

— Kerekes Márta vagyok, tanár ur.

A haragos arc felragyogott.

— Maga az? Meg sem ismertem! Hogy lesült! Hogy van? Mikor jön ide dolgozni?

— Beiratkoztam, tanár úr. Most már jöhetek.

— No jöjjön. Jöjjön, megcsináljuk a munkatervét. Azt tudja, hogy velem mindent meg kell beszélnie? No ne féljen, csak egyetemi dolgokra értem. De itt aztán én vagyok a maga gyámja.

— Köszönettel veszem, tanár úr, — szolt Márta mosolyogva.

Bementek a laboratóriumba és munkához láttak. Dáni kijelölte a tanárokat, akiket Mártának hallgatnia kell, megcsinálta időbeosztását.

— Egyre figyelmeztetem, Kerekes Márta, — szolt hozzá végül nagyon komolyan, nagyon szigorúan. — A mi munkánk egész embert kíván, nem lehet vele megalkudni. Ha maga mégis csak szeretne tenniszezni odakint Szabóéknál, vagy más dolgokkal is foglalkozni, akkor mondjon inkább le az én szakmámról, menjen át irodalomra, az inkább fiatal leánynak való. Sajnálom, mert maga tehetséges, értelmes diák, — de hát mégis csak ifjú hölgy . . .

Márta elmosolyodott. Kesernyésen, szomorúan. Gondolkozott: elmondja-e a bizalmatlan tanár úrnak, hogy neki eddig még sohasem jutott ideje sportolásra? Hogy mindig dolgozott, pénzt keresett vagy tanult? Hogy Szabóék kertjében mindig csak a gyerekekre vigyázott, felváltotta az egyik vagy másik tanítónőt, felügyelőnőt és ha játszott is valakivel: az sohasem volt nála öncél, hanem a másik szórakoztatása.

Nem, nem szól. Dáni tanár, aki „egész embert“

kíván, ne tudja meg, hogy ő naponta három gyereket tanít, készít elő különböző vizsgákra és a hét négy estéjén két üzlet üzleti könyveit hozza rendbe, hogy megélhessen. Régi bankjában is ígértek neki külön munkát, amelyet otthon elvégezhet.

De azért ő majd itt is megfelel vállalt feladatának. Ő akar és tud dolgozni.

Dáni Gyula hamarosan belátta, hogy nem csaldott Kerekes Dénes lányában. Nemcsak értelmes ember volt, hanem szorgalmas és kitartó is a kísérleteknél. A rábízott munkát mindig elvégezte. Néha elsietett, mert tanítani ment és ilyenkor magán érezte Dáni Gyula kutató, elégedetlen tekintetét. És mégse szólt neki, hogy a kenyerét megy megkeresni . . . Másnap korán reggel ment be a laboratóriumba és behozta mulasztását.

Kollégái és kolléganői persze érdeklődtek iránta, jóindulattal, rosszindulattal, kiki saját természete szerint. Egyik előadás után a fogason lógó kabátjára tűzve papiros „barterli“-t talált, amilyent csecsemők állá elé kötnek, a következő felirással: „Dáni tanár kedvence“. Márta elpirult, de uralkodott izgatottságán, a papirost összehajtotta és zsebébe dugta. Mások példálóztak előtte: „özvegy ember nem vén ember“. Vagy „jobb egy komoly magántanár, mint egy bohó diák“. És Márta az ilyen, neki berágott, csípős megjegyzésekből tudta meg, hogy Dáni már három éve özvegy és van egy ötéves kisfia. Svájci nő volt a felesége.

Dolgozott Márta és nem törődött egyébbel. Osvát Lóránt néha szeretett volna elbeszélgetni vele, de ő sok munkájára hivatkozott. Juci érdekes, mulatságos leveleit azonban szívesen megmutatta neki . . . (Persze azokat, amelyekben pénzért: eltitkolta előtte.) Egyáltalában: valami testi viszony fejlődött ki a medikus és a filosoftrix

között, amelyik akkor érte el tetőpontját, amikor Osvát Lóránt megkérte Mártát, hogy vegyen neki egy tucát zsebkendőt és hat pár harisnyát. Mert ő nem ért az ilyesmihez.

— Ó, poézis! Ifjú szívek kínja és boldogsága! Kesergő és boldog szerelem, piroskötésű regények, mily messze vagytok tőlem! — gondolta Márta. — Mindig sietek és mindig kevés a pénzem. És jövő kilátásaim? A legjobb esetben tanári állás valamelyik leányiskolában, továbbra is kevés szabad idő és kevés pénz és lassú megöregedés. De nem, nem leszek sohasem „savanyú vénlány“, — a mai dolgozó intelligens nő már meg nem savanyodik... Ha csak nem kellene lemondanom a kutató munkáról, — pedig bizony, ha elkerülök az egyetemről, többé nem lesz ehhez jogom...

* * *

— Szeretném, ha ma délután bejönne, hogy ezt a számítást megcsinálja nekem, — szólta Dáni Gyula Mártához, egy kora tavaszi napon.

— Nem jöhetek be, tanár úr, nagyon sajnálom, — szólta Márta.

— Jourra megy? — kérdezte gúnyos mosollyal a tanár.

Márta hátralökte fejét. Nem szólta volna, de most dühében szólta.

— Nem megyek jourra, tanár úr. Négytől hatig a Szabó-intézet egyik fejlődésében elmaradt tanítványát tanítom a negyedik elemre, félhétől nyolcig pedig a Ferenc körúti „Bársony és Barna“ cég üzleti könyveit hozom rendbe. Fél tíztől tizenkettőig tanulok és holnap reggel nyolckor megint rendelkezésre állok a munkámmal, tanár úr...

Dáni elképedve nézett Márta arcába. Csak

most vette észre, milyen sovány, vékony lett a tél folyamán.

— És muszáj ennyit dolgoznia? Hiszen a kollégáim azt mondják, hogy a nagybátyja, Árkos gyárigazgató gondoskodik magáról és testvéréről...

— Tizenhét éves korom óta magam tartom el a hugomat és magamat. Nagyon szívesen teszem, — a hugomnak most már különben is jó állása van Németországban, — és remélem, hogy hamar jutok munkához, ha itt elkészülök. Nem szóltam volna minderről, — de bocsánatot kérek, nagyon felizgatott tanár úr megjegyzése a zsúrozásomról... Nem voltam sok zsúron, amióta élek. Dolgoztam, amióta az eszemet tudom.

Hiába küzdött ellenük, könnyei a szemébe gyűltek... Ott állt fehér vászonkabátjában, hol kipirult, hol sápadt arccal, izgatottságában ökölbe szorult kézzel. Akaratlanul végiggondolta az életét. Milyen más volt, mint más lányoké...

— Bocsásson meg, Márta, — szólt nagyon komolyan Dáni Gyula és mindkét kezét nyujtotta feléje.

* * *

— Márta, ma este velünk jössz. Dáni tanár úr beszélt az urammal és meghívott bennünket vacsorára. Téged is. Nincs valami világosabb ruhád, mint ez a sötétkék szoknya és blúz? — kérdezte dr. Szabó Vilma, fejét csóválva.

— Nincs, Vilma néni. De — ne maradjak inkább itthon?

— Ha úgy tetszik... Meg vagy híva, a tanár úr vár, de ha nem akarsz eljönni, akkor majd megmondom neki, hogy nem akartál elmenni...

Így szólt Szabó Vilma és emberlátó nagy szürke szemével belenézett Márta kék szemébe.

— Elmegyek, Vilma néni...

A Gellérthegyen lakott, kedves fehér villalakásban, melynek erkélyén már leste őket. Mellette állt a széken szőke kis fia és átölelte apja nyakát. Amikor meglátták a vendégeket, lesiettek elébük.

Csudálkozva nézett szét a lakásban Márta. Nem látott asszonyt, gazdasszonyt, alkalmazottat. Virágot, madarat azt látott. És megterített asztalt, felvágottakkal, vajjal, mézzel, gyümölcssel.

A szőke kisfiú kedvesen ugrált körülöttük.

— Ez a Vilma néni, az a Márta néni, úgy-e, apa? — kérdezte. Nem volt olyan elfogódott, mint az édesapja.

— Nézd, Márta, milyen szép a Dáni Gyula dolgozószobája! — szólt dr. Szabó Vilma. Márta utána ment és megállt a küszöbön. Könnyes lett a szeme.

— Ilyen volt az édesapám könyvespolca, — mondta halkán.

— Tudom. Azt utánoztam, amikor berendezkedtem. Mindent megcsináltam, ami a maguk lakásának hangulatából megmaradt bennem, — szólt halkán, még halkabban Dáni Gyula. — És, lássa, itt élek a kisfiammal. Reggel elviszem jóbarátaimhoz, akik itt a közelben iskolát, napközi otthont csináltak barátaik gyerekei számára. Este érte megyek. Így élünk.

A vacsora kedélyes volt, Vilma asszony állapította meg az ételek sorrendjét. A kisfiú bátran, boldogan ment egyik vendégtől a másikhoz.

— Szeretem a vendégeket, — mondta komolyan, — szeretem a néniket.

Tizenegy órakor, amikor a vendégek elindultak, Dáni Gyula bocsánatot kért, hogy le nem kísérheti őket a villamoshoz. Alvó kisfiát nem hagyja magára.

— Szép otthona van ennek az embernek, de hiányzik belőle az asszony, — szólta Szabó Vilma.

— Ühüm, hiányzik, — szólta a férje.

Márta nem szólta semmit. Égett az arca Dáni Gyula forró kézszorításától.

* * *

Júliusban megesküdték, a kisleány Szabó Vilma intézetébe adták és ők ketten elutaztak Svédországba, a fizikusok kongresszusára.

— Még csak egyszer léptem át a határt szüleim halála óta, amikor Jucit elkísértem hajón Passauig. És most majd milyen sokat látok! — szólta Márta és hálásan simult az urához.

— Hiszen csak akkor mertem szólni neked, amikor láttam, micsoda szürke, munkás életet él téled eddig, szegény kis madaram. Akkor azt gondoltam: még mindig jobb dolga lesz az öreg ember mellett. Kényelmesen tanulhat, utazhat, lesz szép fehér otthona, mint régen... Úgy-e szívesen jöttél hozzám? — kérdezte a szürke utiruhás, megfiatalodott Dáni Gyula.

— Nagyon szívesen, tanár úr kérem! — szólta Márta és ezen mind a ketten nevettek.

**BODNÁR ILUS
PÁLYAVÁLASZTÁSA**

1. kötet: Bodnár Ilus pályaválasztása

Harmincegyedikén délben türelmetlenül várta haza Bodnár Ilus az édesapját. Nagy nap a harmincadika vagy a harmincegyedik a hivatalnok-családok életében! Akkor hozza haza a családfő a pénzt, — akkor mondja meg a felesége, mit kell ebben a hónapban *okvetlenül* megvennie.

Ilus már megdolgozta édesanyját: cipő kell neki. Egy pár *tisztességes félcipő*. Igaz, erős még a talpa a barnának, — de istenem, azt még a tavasszal kapta, valami alkalmi vétel volt, az orra is olyan esetlen amerikai formájú; pedig a leányok az osztályában már egy év óta *csak* francia orrut viselnek. No jó, hiszen ő elhordja ezt is, neki — Ilusnak — van belátása, tudja ő, hogy neki sohasem lesz olyan jó dolga, olyan szép holmija, mint a többi leánynak az osztályában; de azért ő se lehet az utolsó, egyszer már ő is kaphat valami szépet, a télikabátja úgy is elég ósdi, átalakított, még a galérját se lehet felgombolni, azt a vacak régi shawlt kell a nyaka köré csavarni . . .

Szóval: e szép és kellemes modorban addig *duruzsolt* Ilus az ő szelíd, finom, korán megtört mamája fülébe, amíg szegény bele nem egyezett abba, hogy harmincegyedikén megveszi a cipőt.

Amikor ezt elvben elhatározták, felvetődött a második kérdés: milyen legyen a cipő?

És e pontnál megint győzelmet aratott Ilus *ékesszólása*, mely éppen csak a fizikaórán szokta cserbehagyni.

Igaz, hogy ősre tél következik és akkor jobb a magas cipő, — de ha aztán meghívják az embert a barátnői és uzsonna után táncol a társaság: mennyivel szebb a félcipő, pláne a kivágott cipő, hát még a kivágott lakkcipő!

Óh, megbeszélte ő már ezt a dolgot alaposan a barátnőivel! A tízpercben is, az iskolából hazatérve is megállapították, hogy a ruha: az semmi. Azt százszor is átalakíthatják, nem árt neki; valami kis divatos „pubigallérral“ élénkítve, megint helyes, friss, jól illik az ember kisleányos frizurájához, nagyleányos beszédéhez. A kalap se fontos. Vesz magának az ember egy jóformájú sapkát, ha nem lehet máskép. Manapság *csak* a cipő számít.

Ehhez képest minden cipőüzlet előtt megálltak a leányok és gyönyörködtek a tüköruvegállványon is fénylő áruban:

— Nézd, az a barna betétes milyen elegáns!

— Inkább azt a kivágott lakkot nézd, milyen cukros azzal a három pánttal!

— A pánt nekem nem tetszik. Ha kivágott, akkor legyen egészen kivágott. Az a kis lapossarkú barna például ingyen se kellene nekem . . .

— No, ingyen talán mégis elfogadnád. Máté Lilinek is van olyan . . .

— Lilinek? Az nem csoda. Lilinek már ötféle cipőt láttam a lábán, amióta iskolába járunk. Lili, az boldog.

— Lili, az boldog! — és felsóhajtott mind a három leány . . .

Jobb ügyszó méltó buzgalommal vették sorra és vitatták meg az összes cipők formáját, szépségét, — míg azalatt édesanyjuk talán agyonfáradt odahaza a háztartási munkában és édesapjukat majd lenyomták a hivatásával járó gondok, számítások . . .

No de ne prédikáljunk, mert az ilyesmit unal-

mas elolvasni. Szóval, csak azt akartam bebizonyítani, hogy Bodnár Ilus alapos ismerője volt a mai cipőkérdésnek és teljesen felkészülten várta haza édesapját hivatalából.

Végre hazaérkezett a várvavárt családfő. Amikor leült az asztalhoz, elkeseredetten tette oda felesége tányérja mellé a fizetését tartalmazó borítékot.

— Nézd meg, fiam. Végre megkaptuk a várvavárt javítást. Százezer korona. Szó sincs róla, hogy kifordíthatjuk a télikabátomat. Ez a százezer korona többlet nem fődí a drágulási többletet. Jancsi cipőjét megtalpaltatjuk és neked, szívem, veszünk egy jó meleg kötött kabátot — és pont. A többit megesszük, elvilágítjuk.

— Nem, nem édes fiam, kabátot nem veszünk. Találtam a régi holmi közt egy nagy kendőt, szegény jó anyámé volt, eddig megőriztem így; de félek, hogy molyos lesz — inkább felszabom magamnak házi kabátra, horgolok a szélére valami színes csipkét, jó lesz az nekem. Hanem, édes uram, nem is merek szólni neked, — Ilusnak kellene egy pár cipő...

— Ilusnak? De hiszen úgy emlékszem, ő kapott cipőt legutoljára; megállj csak, mindjárt megnézem a jegyzőkönyvemben.

— Nem, ne nézd meg, édes fiam, csakugyan neki vettük az utolsó cipőt, még megvan, jó lesz mindennapra egész télen, — dehát egy ilyen fiatal leánynak kell ám még egy jobb cipő is. Most mindenki csak ezzel törődik, — így szólt férjéhez Bodnárné, szelíd, kérő hangján.

Ilus ott toporzékolt a helyén, de szólni nem mert egy szót se. Arra gondolt, hogy ő a világ legszerencsétlenebb teremtménye. Ilyenkor a legszívesebben szegre akasztotta volna gimnáziumi tanulmányait, — melyekhez egyébként görcsösen ragaszkot

dott — elhatározta, hogy sürgősen megtanulja a gyors- és gépírást, hamarosan állást vállal, akkor lesz elég saját pénze . . .

De a szülőknek olyan a természetük, hogy nem várják meg, míg kedves kis gyerekeik maguk keresik meg mindazt, amit szemük, szájuk megkíván. Hanem mennél inkább nehezükre esik, annál biztosabban elégtetik ki csemetéik vágyait. A jólelkű, okos, finom mosolyú Bodnár Mihály is csak rövid ideig elmélkedett magában a mai fiatalok „kultur“-igényeiről, — ő bizony mindig csak szellemi élvezetekért rajongott, ruházatával igen keveset törődött, — aztán felesége meleg, lemondó anyai szívét csodálta, aztán Iluskájuk nagyon is életrevaló, „egészséges“ önzéséről gondolt valamit, — és végül beleegyezett a cipővételbe. De nagyon elkésértette Ilust, amikor beírta jegyzőkönyvébe, hogy melyik év, melyik hónap hányadik napján adott át feleségének százezer koronát az ő cipőjére . . . Óh, az a jegyzőkönyv, mely elárulja, hogy a család pénzéből mily sokat adnak az egyetlen leány felöltöztetésére . . .

No aztán elment Bodnárné a leányával, — természetesen még aznap, harmincegyedikén — mert hátha elsején megdrágulnak az árúcikkek. Nem mentek az ő megszokott, régi boltjukba, ahol Bodnárné édesanyja vásárolta valamikor gyerekei fűzőcipőit négy és öt forintokért, hanem egy új, fényes, divatos üzletbe mentek, ahol három segéd úr rohant feléjük és tudakolta „parancsaikat“. Ilus beszélt, ő rendelkezett, válogatott, — édes anyja kábultan hallgatta, a bársonykereveten ülve, bíráló megjegyzéseit.

— Ez, kérem, nem eléggé francia! Ez jó lakk, de nem sikkés, így oldalt nézve! Jaj, ez lecsúszik a lábamról! Nem, kérem, ennek túlalacsony a sarkal

Bodnárné már szégyelte magát a segéd előtt, aki mindig újabb meg újabb skatulyatornyot állított Ilus elé. Mondott is egy pár mentegetődző szót, mire szomorúan jegyezte meg a fiatal ember:

— Mi már megszoktuk ezt, nagyságos asszony. Az egészen fiatal hölgyek mind ily sokat válogatnak . . .

És magában azt gondolta: „Mert maguk se tudják, mit akarnak.“

Ilus pedig azalatt a tükör előtt forgatta kifelé-befelé a lábát.

Végre megtalálta, amit keresett. Jó anyjának még tízezer koronát kellett hozzáadnia az apai százezerhez. A háztartásában kell ezt majd valahogy pótolnia.

Annnyira összetörte őt a mai élet sok-sok gondja, hogy fiatal, erős, egészséges, önző Iluskája könnyen legyőzte nevelő hajlamait. Azt gondolta magában: hátha neki van igaza? Hátha könnyebben bírja az életküzdelmet — lakkcipőben?

Pedig nem volt igaza . . .

Otthon aztán megkérdezte az édesapja:

— No, legalább jó cipőt vettetek?

Mire Ilus válaszolt Bodnárné helyett:

— Jót, édesapám.

Az iskolában másnap odasúgta legjobb barát-nőjének:

— Megkaptam a cipőt.

— Fél?

— Fél. Kivágott.

— Lakk?

— Lakk.

A dobogón ülő tanárnő épp Mária Teréziáról beszélt.

Pár nap mulva kivonult az iskola az Urániába. Ezt az alkalmat használta fel Ilus arra, hogy az

osztálynak bemutassa új cipőjét. Izgatottan öltözött, ügyesen siklott ki a lakásból, anélkül, hogy szülei — akiknek igazán más gondjuk volt — észrevették volna leányuk káprázatos eleganciáját.

Olyan fölemelő érzéssel lépett be az osztályába Bodnár Ilus, mint talán a diákverseny győztesei tanáraik elébe. És jószemű barátnői hamarosan észre is vették öntudatos, méltóságteljes fellépésének okát.

— Nézd, Bodnár Ilusnak új cipője van!

— Nahát! Magassarkú lakk!

Ilus nagyon élvezte cipője sikerét. Többet ért ez minden tiszta jelesnél, záróünnepélyen való kiüntetésnél! Azt nem irigyli okos leány, — de az ilyen cipőt: mindenki!

Amikor azonban párba álltak, Máté Lili, az osztály legszebben öltözött leánya állt Ilus mögé és elég hangosan, hogy ő is meghallja, így szólt barátnőjéhez:

— Sohasem viselnék lakkcipőt utcára, pláne magassarkút: a világért sem. Az direkt alkalmi cipő. Utcán igazán nem finom viselet.

Talán ha tudta volna a szőke, hosszúhajú angol Máté Lili, milyen fájdalmat okoz ezzel a pár szóval szegény kis Bodnár Ilusnak: nem vágta volna őket annyi rosszindulattal bele a hátába. Elrontotta az örömet, tönkretette elégtételét, bolond boldogságát.

Amit jó anyja szavai, tapasztalt emberek okos szavai, kitűnő könyvek tanulsága el nem értek volna nála sohasem: azt megcsinálta „előkelőnek“ elismert társnőjének megvető bírálata. Égett a cipő Ilus lábán. Gyűlölte. Elhatározta, hogy ezután csak a barnát viseli, ezt elteszi „alkalmakra“. De mi csoda rendkívüli alkalmak szerepelnek az ő életében? És hátha kinövi jövő évig...

Lehajtotta fejét, ment szép sorban társnői között az Urániába. És az úton talán hasznos leckét adott egész bolond, bohó kislány-gondolkodásának az a buta kis divatcipő, a lakk.

* * *

Ilusnak tehát volt már lakkcipője. Azonban mit ér a legszebb lakkcipő, ha az embernek nincs hozzávaló tisztességes harisnyája... Szegény Ilus! Ő még mindig „patent“ harisnyát viselt, békebelit, tulságosan jó minőségűt, — kis gyerekeknek való, egy síma — egy fordított szemből kötöttet... Hiszen iskolába még csak jó volt, de látogatóba, vásárnapi sétára lehetetlen összeállítás volt a lakkcipő meg ez a harisnya. Ezt persze az öregek meg nem értik; de tudom, hogy Ilus kortársai vele éreznek.

Végre kedves, fiatal nagynénje — édes anyja öccsének a felesége — megszánta és adott neki a magáéból egy pár finom, átlátszó fátyolharisnyát. Ilus majd megette örömeiben ezt a drága, édes, bájos Ella „nénit“; hiába, csak a fiataloknak van szívük, azok sajnálják meg embertársukat, ha úgy szenved, mint Ilus. Mert Ilusnak az ilyen ruha- és cipőügyek ezerszer jobban fájtak, mint a keservesen súlyos mai élet egyéb megaláztatásai.

Talán mondanom sem kell, annyira magától értetődő, hogy Ilus nem tartogatta fátyolharisnyáját szekrényében, hanem bizony az osztályának is megmutatta; tornaórák napokon abban parádézott. És ennek a harisnyának nem volt belátása, elszakadt, talán még hamarabb, mint egy másik; és Ilus azután könnyes szemmel foltozgatta, stoppolgatta...

Egyszerre csak beállított Ilus öreg nagynénje,

a ki keresztmamája is volt, egy pár harisnyával. Sugárzó arccal szedte ki ósdi, óriási tarsolyából a csomagját.

— No, mit hoztam, Ilus? Harisnyát hoztam, Ilus! Olyat, hogy megirigyel érte minden mai fruska. Ebben ugyan meg nem fázik a lábad. Nézd csak, kedves. Magam kötöttem, a legjobb anyagból!

És megmutatta a hosszú, puha, finomfogású szürke gyapjúharisnyát.

Ilus — mérgében — elnevette magát.

— Csak nem hiszi, keresztanyám, hogy ilyen harisnyát a lábamra húzok! Csak nem nevettetem ki magam. Ma, a mikor mindenki fátyolharisnyában jár...

— Télen is, te szerencsétlen?

— Télen is. Oh, mi már nem vagyunk olyan kényesek, mint az öregek. Ha én ilyen harisnyában járnék iskolába, tessék elhinni, hogy egyetlen barátom se jönne velem végig az utcán. Még szóba sem állnának velem.

— No akkor velem se állj többé szóba, te kis divatmajom, te! Ha a józan eszed meg nem tanított arra, hogy télen melegen kell öltözködni, ha az ember teheti, — akkor tehetsz miattam, a mit akarsz. De azt megmondom: tőlem sem kapsz többé semmit.

Bodnárné kétségbeesve békítette a jó öreg Ilona nénit, — kérte, hogy adja neki a harisnyát, majd ő becsben tartja, viseli, de — hiába. Az öreg asszony mélységesen megbántva öltözködött és ment el tőlük.

A családi szemrehányásokra Ilus csak azt válaszolta, hogy ő nem tehet róla, tőle ne kívánja senki, hogy miatta nevetségessé váljék.

Az első hideg napon azonban három leány is

gyapjúharisnyában jelent meg az osztályban. Lát-
szott rajtuk, hogy direkt hencegnek vele, egyre
nyujtogatták a lábukat, hogy mindenki meglássa.
Mándi Lili Svájc-ból kapta az övét — még hozzá:
fehér volt, — a második: Berlinből, a harmadik:
Bécsből. A berlini stucniszerű volt és csíkos széle
a cipőre hajlott vissza.

Ilus csaknem sírt dühében és elhatározta,
hogy sohasem utasítja vissza ezután keresztanya
ódsi ajándékait: hátha egy hét múlva megint diva-
tosakká válnak. Csakhogy erre nem igen volt al-
kalma, mert nem kapott tőle semmit, hosszú-hosz-
szú ideig.

* * *

Ilus várva-várt arra a bizonyos „alkalomra“,
melyen végre szép frizurával, átalakított friss ru-
hájában, lakkcipősen és fátyolharisnyásan mehes-
sen társaságba.

Ez az alkalom végre bekövetkezett: osztály-
társa, Német Vera meghívta egy olyan vasárnap
délutánra, melyen esetleg este tízig marad együtt a
társaság.

Nagyon izgatott volt már egész héten. Fiúk is
lesznek Veránál, a kinek egyik bátyja orvosnöven-
dék, a másik meg nyolcadik gimnázista és ők elhív-
ják barátaikat. Most, most fog csak felragyogni
dicsőségesen a lakkcipő napja...

Német Vera édes apja nem volt köztisztviselő
és lakásuk impozáns nagyságával, sok-sok villany-
körte fényében méltó keretül szolgált az Ilus által
várt mulatságnak. Eleinte csak a leányok gyüle-
keztek, beszélgettek, nézegették egymást, végül
uzsonna előtt a fiúk is bejöttek és mindjárt kedé-
lyesebb lett a dolog.

Voltak közöttük határozottan jó megjelenésű

fiatalemberek is, a kik nagyon ügyesen hajoltak meg a leányok előtt, rögtön gorombáskodtak velük, vagy a legújabb táncokról beszélgettek.

Ilusnak azonban „pech“-je volt. Nagyon félszeg modorú, hosszú, sovány ifjú ült melléje, — a ki elmondta, hogy az idősebb Német-fió barátja még a gimnázium óta és most hozzá jött fel látogatóba; nem tudta, hogy ilyen nagy társaság lesz náluk.

— Mert különben rendesebben kötötted volna meg a nyakkendődet és talán a hiányzó fogaidat is megcsináltattad volna, — gondolta dühösen Ilus, de azért udvariasan megkérdezte:

— Ön is orvosnövendék?

— Nem, kérem, tanárjelölt vagyok. Matematikus.

— Látszik, — szólt dühösen Ilus, a ki kiskora óta gyűlölt mindenféle számtant.

És még az uzsonnánál is melléje ült ez a lehetetlen alak. Úgy iparkodott valami olyan beszéd-tárgyat találni, mely megnyeri szomszédnője tettségét! Beszélt könyvekről, a természet szépségéről, a Nemzeti Színház Shakespeare-előadásairól: hiába, Ilust sokkal jobban érdekelte a szembenülők élénk eszmecseréje az új tánc új figuráiról. Ez a félszeg, jóindulatú fiú nagyon untatta és direkt megaláztatást látott társaságában.

Haragudott Verára, a kinek gondoskodnia kellett volna arról, hogy neki „rendes“ szomszédja legyen az uzsonnánál. Persze, bizonyára azt gondolta, hogy olyan egyszerű, igénytelen leánynak, mint ő: jó lesz akárki.

Mérgében alig élvezte kellőképpen a tejszínhabos tortát . . .

Már az uzsonna vége felé jártak, a mikor nyílt a szomszéd úriszoba ajtaja és Vera szülei egy kövér,

idősebb bácsit vezettek be a fiatalokhoz. A Németfiúk nagy tisztelettel ugrottak fel helyükről, példájukat követték a többiek is, — de az öreg bácsi leintette őket.

— Jó estét kívánok, kérem, ne zavartassák magukat, — én csak fiatal barátomat, Mihály Gábort akarom üdvözölni; hallom, hogy itt van, — és legtehetségesebb tanítványommal kezet kell szorítanom.

És ezzel már oda is jött — Ilus szomszédjához és melegen megrázta a kezét.

— Hallottam egyik kollégámtól, hogy önt meghívták Angliába, — gratulálok, édes fiam, maga sokra viszi. Német cikkét olvastam, nagyon örültem neki, — csak tovább, ilyen tehetségesen, ilyen bátran, — hozzon dicsőséget öreg tanítójára! Szeretnék beszélgetni magával, de nem zavarom, nem rabolom el kedves fiatal szomszédnőjétől: jöjjön át hozzám Budára egyik délután, örül majd a feleségem is . . . Híres ember már most is a gavallérja, kis kisasszony, úgy becsülje meg, ajánlom!

Az egész asztal Ilusék felé nézett, a félszeg fiatalember elpirult a füle tövéig, — Ilusnak megsúgták, hogy az öreg bácsi a tudományegyetem híres tanárja és ő most már nem látott megszegyenítést abban, hogy pont ezt a „lehetetlen“ fickót ültették melléje, vagyis engedték, hogy melléje üljön. Legbájosabb mosolyával fordult szomszédja felé, de ez egyszer elkészt: a lányok otthagyták a többi fiút és Verával, Mándi Lilivel élükön, az angol meghívásról kérdezősködtek a nagyon szerényen, mosolyogva válaszoló fiatalembernél. Aztán Vera bátyja fogta karon barátját és vitte be, a felnőttekhez. Ezután mulathatott a fess, jó táncos gimnázistákkal Ilus. Mulatott is, — de azért most már szívesebben beszélgetett volna azzal a kedves, jóindu-

latú fiatalemberrel, a ki nem gorombáskodott olyan szellemesen, mint a többiek, és a kinek ő olyan durcásan, gőgösen válaszolt.

* * *

Bodnár Ilus, nagyigényű barátnőnk, odaát volt Budán a nénikéjénél és unokatestvérével, Ács Teklával jött vissza Pestre. A Széna-térnél szálltak fel a villamosra és olyan jó kedvük volt, hogy arról feltétlenül értesülnie kellett mindenkinek abban a kocsiban.

Tekla a kereskedelmibe járt és olyan kitűnően jellemezte társnőit, tanárnőit, azok ruháját, frizuráját, hogy Ilus természetesen még gúnyosabban, még élesebben boncolgatta az ő embereit.

A körülöttük ülők meggyőződhetek arról, hogy a két fiatal leány igazán nagyon fölényes, nagyon éles kritikáju ember és bizonyára sokkal okosabb kortársainál.

A Krisztina-téren sokan szálltak fel a villamosra és a velük szemben levő üres helyre egy idősebb hölgy ült. No, csak ez a néni kellett a jókedvű leányoknak!

Hiszen szó sincs róla, öltözte nem volt divatosnak nevezhető. Teljesen testhez álló rövid kabátkát viselt, bő harangszoknya fölött. Nyakában rojtos-szélű puha selyemkendő lógott és teljesen simára kefélt, őszbevegyült haján hajlított szélű, magas, keskenyformájú bársonykalap ült, melyről kis structoll kanyarodott le az arc felé és ott imbolygott ide-oda. Arcán ezer ránc szántott barázdát és csak jószágos mosolyú szája, szellemes tekintetű szeme mesélt fiatalabb éveiről.

Ilus és Tekla könyökükkel lökdösték egymást és nagyszerűen mulattak az öreg hölgy megjelené-

sén. Könyökével azonban még se fejezhet ki mindent az ember és azért a fiatal leányok — franciául beszélgettek egymással.

Mindjárt megállapíthatjuk, hogy francia tudásuk nem volt tökéletes, sőt... A nyelvtan legelemibb szabályai ellen vétettek. Az igeragozással, a melléknévi igenevekkkel nagyon rossz lábon álltak. Kifejezéseik csöppet sem voltak franciásak, hű és néha direkt mulatságos fordításai voltak a magyar mondatoknak, — az ember megpukkadt a nevetésben, ha zagyva beszédüket hallotta.

De ők azért bátran és büszkén hangosan csevegtek, folyton az öreg asszony rovására és elkapatottságukban nem látták meg a finom-finom mosolyt szája szögletében.

Végre, — a villamos már az Erzsébethídhoz közeledett, a leányok csipkedő jó kedve pedig egyre fokozódott, — végre megszólalt — az öreg hölgy. Gyönyörű, hibátlan franciasággal fordult a két leányhoz :

— Kedves kisasszonyok, engedjék meg, hogy figyelmeztessem önöket: öreg asszony, az nem „vieux femme“, ahogy önök mondják, hanem „vieille dame“. A magamfajta nőt, bármilyen ódivatú is a ruhája, minden francia „dame“-nak fogja szólítani. Még néhány más hibájukat is kijavíthatnám, de nem teszem, — az élet majd megantítja önöket sok mindenre...

Azzal fejével biccentett, olyan utánozhatatlan bájjal és felsőbbiséggel, hogy Ilus és Tekla felugrottak és meghajoltak előtte. Azután visszaestek helyükre.

Nagy tapintatlanságaik idején utólag mindig eszükbe jutott a nevetséges ódivatú öreg asszony, aki olyan gyönyörűen beszélt franciául.

* * *

A Vigadó lépcsőjén estélyiruhás hölgyek és frakkos férfiak siettek fölfelé. A mai hangversenynek nagy híre, reklámja volt, és talán olyanok is akadtak hallgatói között, akiket nem a zene vonzott, a művészi gyönyörűség, hanem ép csak ott akartak lenni ők is a „főváros előkelőségei“ között. Az igazi zenebarátok a kisterembe szorultak, nekik nem volt pénzük drága jegyekre, estélyi ruhákra: élvezni azonban százszor inkább élveztek, mint azok, akik az első sorokban alig bírták az ásítást elfojtani.

Elfogultan, bizonytalanul lépkedett az emberek között Bodnár Ilus unokatestvérével, Teklával. Most délután kapták a jegyeket Ella nénjüktől, akinek vidéki rokonai érkeztek meg délben és így neki is, zenebarát férjének is le kellett mondania az esti hangversenyről. Odaadták a jegyeket Iluséknak. De Bodnár mama nagyon fáradt volt, különben is lefoglalták a másnap reggel kezdődő nagymosás előkészületei, — dehogyan akart öltözködni, elmenni hazulról. Pedig ő igazán szerette a nagy zenekari hangversenyeket és ráfért volna egy kis elszabadulás élete gondjaitól... Azonban ilyen az anyák természete: örült Bodnárné, hogy elküldhette Iluskáját és a hozzájuk véletlenül felruccant Teklát.

A két leány rögtön a ruhakérdést beszélte meg, aztán Tekla hazasietett Budára és félnyolckor a Vigadó ruhatárában találkoztak össze, lakkcipősen, világos nyári ruhájukban és mentek fölfelé a lépcsőn az alkalmi zenebarát kisasszonyok. Hiszen egy ideig mind a ketten tanultak zongorázni. Ilus anyja is, Teklái is azt szerette volna, ha a család régi zenei kulturája kivirágzik ebben a két leányban és — Jancsi, Ilus öccse, hegedülni tanult — a három gyermek muzsikálása, triója, kár-

pótolja majd valamennyiüket a szellemi művészi élvezetekért, amelyekről le kellett mondaniuk. De a józan apák hamarosan belátták, hogy kár a pénzért, időért : tehetségtelenek e téren az ő leánykáik és az anyák nagy szomorúságára beszüntették a zongoratanulást. Jancsi azonban tovább járt a zenedébe ; ő igazán tehetséges volt.

Ilus és Tekla pedig tehetségtelenül is szívesen mentek el erre a hangversenyre. Örültek ők minden kiöltözködési alkalomnak, az ilyen szereplésnek elegáns emberek között . . . Lám, Ilus máris meglátta a lépcső túlsó oldalán Mándi Lilit és Lili — mily boldogság ! — nagyon kedvesen fogadta köszöntését. Óh, óh, milyen gyönyörű volt Lili, milyen boldog fiatal leány az, akit így öltöztetnek ! Képzeljék : fekete bársonyruha, övében nagy rózsaszínű selyemrózsa ! És a haja hosszú loknikban borul a vállára ! És a táskája batikolt bársony ! Igaz, hogy algebrát ő se tud, — de azért milyen szerencsés leány ez a Lili . . .

Tekla szintén ismerősre akadt. Német Karcsi, egy budai fiú, hajlongott előtte a tükörfolyosón. Kisült, hogy ő meg egy rokona kedvéért jött el, aki tagja a zenekarnak. Mert ő nem muzsikális, ő sportember szívvel-lélekkal és más őt nem érdekli; még első alapvizsgálója sem. Rögtön a leányokhoz csatlakozott és Ilus egy percig édesanyjára gondolt : vajjon tetszik ez majd neki, ha meghallja ? De aztán megnyugodott ; Német Karcsi Tekláké ismerőse. És különben is, „modern“ leányok nem törődnek az ilyen régimódi illemkérdésekkel.

Jó helyük volt, — végül ráakadtak, miután a jegyszedőket kikerülve, bejárták az egész termet. A hátulsó sorok egyikébe szült a jegyük, — pedig Ilus titkos vágya az volt, hogy Mándi Lili mellé, elé, vagy a háta mögé kerüljenek. De Liliék ott

ültek egészen elől, — oh, oh, hogy is gondolhatta, hogy majd ő is ott ragyog a közelükben !

Német Karcsi leült melléjük és mesélt nekik a legutóbbi mérkőzésről, barátai sikereiről, az ő „pech“-jéről és újabb terveiről ; beszélt a korszolyabajnokságának „esélyeiről“, tavaszi teniszreményeiről. Szóval : rengeteg mondanivalója volt. Barátai közül egyik-másik nevét ismerték a leányok és érdeklődéssel hallgatták a szép szőke frizurájú ifjú szavait és nevetgéltek gúnyos megjegyzésein.

Egy őszhajú hölgy már jóideje járkált ott körülöttük, hol a jegyét nézte, hol a székek számozását. Végre megszólította Német Karcsit :

— Bocsánat, de azt hiszem, ön ül az én helyemen.

— Az meglehet ; bocsánat, — szólt Német Karcsi és ezzel felugorva, átadta helyét és — odaült Ilus mellé.

— Az én helyem tudniillik a túlsó oldalon van, de én maradok a maguk közelében, — súgta az ifjú Ilona fülébe, aztán hangosan tovább beszélgetett a leányokkal, akiknek „bátor“ viselkedése nagyon tetszett.

Jött azonban egy öreg úr és olyan szigorúan mutogatta jegyét az ifjúnak, hogy az be sem várva a felszólítást : felállt és a következő sorba, a leányok háta mögé ült. Véletlenül az a hely üres maradt, vagy mi, onnan nem zavarta el senki.

Megkezdődött a hangverseny. Eleinte érdekelte a leányokat a zenészek bevonulása, elhelyezkedése, — Német Karcsi megmutatta nekik az ő rokonát. Később, amikor már belefáradtak a figyelésbe, Karcsi elmondta ennek a rokonának az élet-történetét is. Azután a budai közös ismerősök ke-

rültek sorra ; nagyszerűen lehetett beszélgetni így, zenekari kíséret mellett.

A szomszédoknak azonban ez nem tetszett, különösen az az őszhajú hölgy, aki elsőnek zavarta el Német Karcsit a helyéről, nézett rájuk haragosan. De ők hárman nem zavartatták magukat. Karcsi végül is valami megjegyzést kockáztott meg a „vén hárpiáról“ ; a leányok nevettek neki.

Aztán bevonult az énekkar és most az énekesnők ruháját, alakját bírálgatták a leányok. Olyan jókedvűek voltak, hogy nem törődtek a körülöttük ülők tekintetével ; bánták is ők, akármit gondoltak ezek a zenebolondok . . .

A szünetben aztán hangosan is kifakadtak az emberek ellenük, de a sportbajnok védőszárnyai alatt mosolyogva csevegtek tovább a leányok, mintha nem is róluk volna szó . . . Csak akkor hökkentek meg, amikor őszhajú szomszédnőjükhez mély meghajlással közeledtek férfiak, fiatalok is és tisztelettel érdeklődtek a „művésznő“ véleménye iránt. A „vén hárpia“ valami nagyszerű biztossággal válaszolgatott nekik, egyre többen gyülekeztek köréje . . . Egyszerre csak jó hangosan azt mondta :

— Az Adagio középső részét — tudják, azt a híres finom staccatot — alig hallottam, mert gyerekek ültek mellettem, akik egész idő alatt beszélgettek. Olyan haragos voltam emiatt, hogy nem tudtam belemélyedni a karmester felfogásába. Az ilyen éretlen csemetéket nem volna szabad ide beengedni, — jó szüleik másra is elkölthetnék pénzüket, minthogy zenére taníttatják és hangversenyekre küldik reményteljes, botfülű utódaikat . . .

A körülöttük ülők helyeslően bólogattak fe-

jükkal, — a férfiak, nyilván zenekritikusok, szidták a hangversenyek mai közönségét, — Német Karcsi pedig dühösen súgta a leányok fülébe :

— Nahát, micsoda szemtelenség ! Ezek nem tudják, hogy én ki vagyok ! Rögtön elégtételt kérek !

— Kérem, kérem, ne tegye ! Üljön inkább a saját helyére ! Úgy félek valami botránytól, — könnyörgött a megrémült Ilus és a bátor Tekla sem érezte jól magát a nagyszerű sportbajnok közelében.

És Karcsi ? Monokliját szemébe igazítva, felállt és „kicsit körülnézek“ mentegetődzéssel : el-tűnt . . . Szünet után sem tért vissza a leányokhoz, akik most már csöndesen, elszontyolodva ültek helyükön és várták a hangverseny végét . . .

Amikor lent a ruhatárban ráakadt Ilus édesapjára, aki Tekla apjával várakozott rájuk : szelíden, szomorúan köszöntötte.

— No lám, mégis csak van érzékük a leányainknak igazi művészet, igazán szép zene iránt ; milyen komoly átszellemült arccal jöttek le a lépcsőn, — szólt Tekla apja.

Bodnár Mihály mosolygott ; ő jobban ismerte a maga leányát.

— Szervusz, azért mégse bánom, hogy eljöttünk. Hát te ? — kérdezte Tekla a villamosmegállónál.

— Én se bánom éppen. Szervusz, — szólt Ilus és jóleső biztonság érzésével, mint jó kisgyerekekhez illik : megfogta édesapja kezét.

* * *

Nagy-nagy kitüntetés érte Ilust: Mándi Lili, az osztály „legelegánsabb“ leánya, meghívta őt vasárnap délutánra.

Sohase hitte volna, hogy az ilyen nem várt öröm nyomában mennyi nyugtalanság jár! Persze, mert most azon törte az eszét, egyetlen ruhája közül melyiket válassza, gyönyörű lakkcipőjéhez melyik kevésbé kopott harisnyáját vegye föl, — mert ujat kérni nem lehetett, azt még Ilus is belátta. Édesapja fizetése igazán nem emelkedett olyan arányban, mint a zsír meg a hús ára. És végre kellett, hogy észrevegye édesanyja arcán a gondtelt szomorúság kifejezését.

Pedig, — pedig neki mégis csak volt egy-két titkos vágya. Ha már nem lesz sem új ruhája, sem új, selyemfényű harisnyája Mándi Liliéknél, — legalább a haját onduláltatná és a körmét manikűröztetné meg valami jó tündér...

No aztán jelentkezett a jó tündér, fiatal néni-kéje, a kedves Ella alakjában. Amikor meghallotta, hogy a kislány vasárnap mulatni megy, behívta a másik szobába és megkérdezte tőle:

— Nincs valami kívánságod, Iluskám? Fehér blúz, cipő, harisnyaügy? No, csak szólj, bátran, — én is voltam kislány. Ha megtehetem, segítek rajtad. No?

Erre a kedves biztatásra Ilus jó nagynénje nyakába borult és irulva-pirulva megvallotta neki reménytelen kívánságait. Ella nevetett, aztán megígérte a „pocoknak“, hogy szombaton délelőtt eljön érte és ahogy jó tündérhez illik: teljesíti nagylányos vágyait.

Csakhogy iskoláslányok élete nincs úgy berendezve, hogy hétköznapi délelőtti órákat fordíthassanak a maguk szépítésére. Igazolatlan órát pedig nem akart Ilus még se szerezni, nem mert „ellógni“ még a tornáról se.

Igy aztán abban állapotok meg, hogy szombaton délután mennek el a nagy útra.

Így történt. Ella vezetése mellett szerencsésen beérkeztek a finom-finom belvárosi fodrászüzletbe és amíg az egyik fülkében Ella haját mosták, addig a másikban Ilus haját sütötte, forgatta, próbálta, rakosgatta, csavarta egy magas férfiú. Időközben pedig fekete ruhás nő jött be, leült Ilus elé és körmeit vette munkába.

Eleinte „a hölgy“-nek szólították Ilust. A fodrász úr megkérdezte:

— A hölgy alkalmi frizurát kíván?

És Ilus nem merte azt mondani:

— Kérem, én még csak tizennégy éves vagyok, kis iskolás csitri vagyok és agyonütnek otthon, ha valami bolond fejjel kerülök haza...

A manikűröző nő pedig azt kérdezte:

— A hölgy hosszúkás vagy rövidre vágott körmeiket akar?

És Ilus megint csak nem mondhatta:

— Kérem, én rágni szoktam a körömömet és önre bízom, hogy rendbehozza valahogy...

De ők, úgy látszik, felismerték a „hölgy“-ben, ingadozásában, bizonytalanságában a kislányt és saját felfogásuk szerint végezték munkájukat.

Közben egyre jöttek újabb látogatók az üzletbe, idősebb, fiatalabb asszonyok, akik este mulatságba készültek és Ilus, a tükröből látva őket, azt gondolta:

— Mennyi gazdag, boldog, csinos nő van a világon és milyen jó sorsuk van ezeknek!

Ekkor megszólalt a magas férfiú:

— Hogy van a kis fia, Ilona asszony?

— Köszönöm, nem valami jól, ma egész éjszaka köhögött, le se húnytam a szememet, úgy lestem: mikor nyugszik meg szegénykém. Úgy félek, hogy az apja betegségét örökölte. De ha ez igaz, akkor én megbolondulok...

— Ne is gondoljon erre, Ilona asszony.

— Mindig erre gondolok. Tízéves özvegységemnek, kínlódásomnak egyetlen vigasza ez a gyerekek. Nem tudnám kibírni az életet nélküle, — szólt az asszony és Ilus most ránézett, látta, hogy még fiatal; csinos is volt, de most mély ráncokat vésétt a gond szeme, szája köré...

— Nehéz az élet, — szólt az ember. — Az én feleségem megint varrni jár házakhoz, mert nem győzzük a sok kiadást. A tizenkétéves kislányom főz és ő vigyáz a két kicsire. Sajnálom a kislányt, mert nagyon szeretett tanulni és most erről szó sem lehet. Nehéz az élet...

Ilus a tükörből látta az érkezőket nagy prémes bundákban, mulatságos kis kalapokkal fürtös fejükön. És látta ezt a két embert is, akik az ő szépítésén dolgoznak: este, sötétben hazasietni a fényes, illatos helyiségből az ő szomorú otthonukba. Figyelmesen nézte meg a kiszolgáló nőket, akik olyan csinosoknak, jókedvűeknek látszottak, amikor bejött az üzletbe. Most látta, hogy egyiknek rongyos volt a ruhája ujja, a másik keservesen panaszkodva állt a sarokban egyik társnőjével, a harmadik az asztal mellett vitatkozott a főnök-nőjével valami elszámolás miatt.

Ilus most sajátmagára nézett. Már hullámos, fürtös volt a haja, melyet most szedett össze kontyba a fodrász. Ilus nem merte azt mondani, hogy nem tetszik neki a frizurája. Szép volt, szó sincs róla, szép — de valami egészen nagy leánynak való, nem olyan iskolásnak, amilyen ő. És a körmei is milyen rózsásak, hogy ragyognak; hirtelen eszébe jutott, hogy édesanyja finom, fehér keze hogy megdurvult utóbbi időben, milyen vörös, érdes és hogy repedeznek a körmei...

— Elkészültél, kislány? — kérdezte Ella, aki

most belépett a fülkébe. Frissen mosott haját lesímfították, ő bizony semmit se változtatott mindig egyszerű frizúráján. Amikor meglátta Ilust, elnevette magát.

— Nahát! Tudja-e, fodrász úr, hány éves ez a hölgy? Tizennégy! Kislány. Iskolás lány. Miért nem szóltál a fodrász úrnak, hogy valami gyerekfrizúrát csináljon neked? Kidob bennünket az édesanyád!

— Dehogy is, örülni fog a leánya szépségének, — szolt Ilona asszony, aki szintén elkészült munkájával. — Igaz, hogy elég korán kezdett hozzánk járni a kisasszony. Az ő korában még otthon szokták megfésülni a leánykákat. No de bizonyára megengedhetik ezt maguknak a kedves szülei...

Ella fizetett, aztán kisiettek mind a ketten a túlfűtött, illatos helyiségből.

— Köszönöm, Ella néni, te nagyon jó vagy, de én úgy szégyenlem magam, — szolt Ilus, — alig merek hazamenni anyuskámhoz.

— No gyere, menjünk fel mihozzánk, majd leszedem a fejedről ezt az alkotmányt, — nevetett Ella.

És fel is mentek a fiatalok lakásába és Ilus félóra hosszat keféltte a haját; Ella jó szoroson befonta... Édesanyjának másnap reggel oly sok dolga volt, hogy jóformán oda se nézett Ilus fejére, amikor fésülte. Fel se tűntek neki a hullámvonalak... Ilus a tükörből azonban édesanyja arcát nézte, a fáradt, kedves arcot; és az ősz hajcsíkok hajában valami nagy meleg szeretettel töltötték el az ő könnyelmű, bolondos, de azért jó gyerek szívét.

* * *

Forró augusztusi napon, az Erzsébet-híd felé, a Rudasfürdő uszodájába bandukolt Bodnár Ilus. Szó sincs róla, jobb lett volna villamoson menni, — de amikor otthon, „nekik“ már a belépti-jegy is sok, meg a borraival, — hiszen igaz: sok, sok csakugyan; de valami szórakozása csak lehet az embernek, ha már itt nyaral Pestén.

Úszóruháját kis japán kosarában ide-oda lóbálva, lassan haladt előre. Aki így látta, talán el se hitte volna, hogy otthon azért nem segíthetett a takarításnál, mert „sietett“ az uszodába, ahol már várják barátnői, hogy átadják neki kabinjukat. Így aztán kevesebb borraivalót kell adnia a kabintnyitogató ötgyermekes hadiözvegynek — és vehet magának egy kis csokoládét is, szegényke. Ilus nagyon sajnálta önmagát és csaknem sírva fakadt, ha a Balaton mellől, hegyek közül, kis vidéki városok korzójáról kapott képes levelezőlapot: „Fényesen mulatok, csókol Mimi“ szöveggel. Úgy-e, mindenki mulat, mindenki nyaral, csak neki kell itthon „megpenészednie“... Ilus ugyanis nem látta meg a fiatal leányok százezreit, akik szintén Pestén nyaralnak...

Egyéb keserűségeihez főgondja is hozzájárult: mi lesz vele ősszel? Jó szülei sehogysem engedték meg neki, hogy a hatodik gimnáziumba beiratkozzék. Azt mondták: ebből elég volt, a hármaskból és az algebra-négyesből, most aztán iratkozzék be a kereskedelmibe, hogy édesapja mellett, az ő hivatalában megkezdhesse kenyérkereső munkáját. Apja mellett nagyszerűen beletanulhat a dolgokba és este otthon pótolhatja iskolai mulasztásait: se számtant, se földrajzt nem tanult meg rendesen, német helyesírást se tudott...

De azért Ilus tovább is csak a gimnáziumba akart járni. Hogy miért csak oda, azt maga se

tudta. Talán azért, mert azt hitte, hogy „finomabb“ az ember, ha érettségizik, egyetemre jár és végül a névjegyére rányomathatja: dr. Bodnár Ilus. Persze, közben bálozik és férjhezmegy. Mindez valami zagyva összevisszaságban motoszkált az agyában, algebra-pótvizsga, őszi táncóra, harisnya- és cipővályak közt. És titokban haragudott jó szüleire, akik a mai nap minden gondjától meggyötörve, azt akarták, hogy gyerekeik minél előbb, biztosan álljanak meg lábukon, kint az életben. Hiú, nagyravágyó és valljuk meg őszintén: rövideszű Iluskájuk azonban nem sokat törődött az ő gondjaikkal. Önzésében csak azt látta, hogy neki kevesebb a zsebpénze, mint sok más leánynak. És ilyen nagy melegen gyalog kell átmennie a hídon...

— Szervusz, kis Bodnár, — szólalt meg mögötte valami ismerős hang. Megfordult és Székely Terkát látta maga mögött, aki szintén vele járt a negyedikig, de aztán kimaradt. Hosszabb szoknyája volt, mint neki, csinos kék vászonruhája és ami a fő: győ-ö-nyő-rú új spangnis sötétbarna cipője. A harisnyája pedig, — az álom volt, lehellet, fuvalom, költemény, az ő harmincezreséhez képest. Biztosan belekerült negyvenkilenbe, ha nem hatvanháromba...

— Szerbuc, Terka, — szólt kedvesen és nem olyan leereszkedő-fölényesen, ahogy a negyedikből kimaradt társnőivel szokott beszélni, — jössz te is az usziba?

— Dehogy! Pénzért megyek egyik ügyfe-lünkhöz. Ötmilliót hozok majd tőle...

— És nem félsz, hogy elveszted majd azt a rengeteg pénzt?

— Á, hová gondolsz, viszek néha mégegyszer annyit is. Persze, olyankor nem állok meg ismerő-

sökkel. Na és ha a fizetésemet viszem haza harmincadikán? Mit gondolsz, nekem egymilliókét-százezer korona havi fizetésem van...

— Nahát! Én megörülnék a boldogságtól a helyedben! És mit csinálsz annyi pénzzel?

— Hatszázezret odaadok édesanyámnak és a másik hatszázezer fölött magam rendelkezem. Ruházkodom belőle, drága hegedüleckét veszek egyszer hetenként, néha koncertbe megyek... Lehet, hogy nemsokára megint javítanak, mert nagyon belejöttem a gyors- és gépirásba és a német üzleti leveleim is hibátlanok most már. Szeretném jól megtanulni a könyvvitelt, akkor volna csak szép fizetésem!

— Mennyi?

— Nem tudom, két-három millió.

Ilusnak már fáj a feje ettől a sok milliótól. Tízezer korona volt a zsebében és azzal „ki kellett jönnie“ a hét végéig... És most majd otthon megint megkezdődik a sok panasz, sopánkodás, ha százezreket kell lefizetniök az algebra-pótvizsgáért. Nem kár érte? És most végre hozzá kell fognia a tanuláshoz...

— No, szervusz, kis pocok, — szólt Terka, — te nagyon lassan lépkedsz, én pedig sietek. Mert megkapom a villamospénzt ide-oda, de inkább megtakarítom azt is valami nemesebb célra.

— Te nem emlékszel, jártak-e veled a kereskedelmibe finomabb lányok is? — kérdezte Ilus és most már ő is fürgén szedte lábát, hogy lépést tartson Terkával.

Az meg jót nevetett...

— Finomabb lányok? Mit értesz ezalatt? Jobb ruhát, többszobás lakást, — vagy nagyobb műveltséget, jobb érzést? Szerintem az a finom lány, akinek jó a szíve, aki tapintatos, megértő és

okos... Ilyen akad, — ha rátalálsz, — a kereskedelmiben is, épúgy, mint más iskolában, vagy más munkahelyen... Te kis tücsök, sokat kell még tanulnod, míg benő a fejed lágya...

És Székely Terka otthagyta Ilust. De annak még ez is imponált. Hogy így henceg, pedig kimaradt a gimnáziumból. Hát így is lehet?

Amikor beért az uszodába, már elrendeződtek, szándékká sűrűsödtek mindenféle bolond gondolatai.

— Lányok, ha bent leszünk a vízben, nagy ujságot mondok, — jelentette ki fontoskodva, miközben a kabin ajtajában állva, leszedte kalapját, kifűzte cipőjét. Mikor aztán becsukta az ajtót, a kíváncsi lányok kérdésekkel ostromolták:

— No mondd, mi az a hír? Megkérték a kezéd? Kapsz lakkcipőt? Elhurcolkodtok Pestről? No mondd...

Ilus nem szólt. Amikor aztán kijött, úszóruhásan, büszkén haladt barátnői előtt, akik most is kérelték: „No mondd!“ De ő nem szólt. Beugrott a vízbe és miközben nedves arcát dörzsölgette, odaszólt a prüszkölő lányoknak, akiknek arcába csapta ugrása a vizet:

— Milliókat fogok keresni!

— Te?

— Én. Kimaradok a gimnáziumból. Tudok jobbat.

— Mit — kérdezték a lányok. — Nézd, ne légy olyan irigy, mi is mind pályaválasztás előtt állunk, áruld el a titkot, drága Ilus...

— Kereskedelmibe fogok járni...

— Ez a titkod? — szólták csalódottan a többiek. — Ezt úgylis tudtuk...

— Kolumbusz tojása, — szólt egy arra úszó nagy lány és valamennyien otthagyták Ilust, aki

azt hitte, mindenkit elkápráztat nagyszerű elhatározásával...

— Buták és gyerekesek, — gondolta barát-nőiről és amíg uszkált, beosztotta az első milliót. Egyórai fürdés közben körülbelül négymilliót költött el gondolatban...

De azért már régen nem érezte oly jól magát, mint amikor bejelentette szándékát édesanyjának, aki megcsókolta... Édesapja is megdicsérte érte. A családi meghatottságnak öccse vetett véget, aki kijelentette: „no, csuda, hogy végre neked is megjött az eszed!”

* * *

Mégse járt Ilus a kereskedelmibe. Édesapja tanította meg a szükséges tudnivalókra. Esténként gyorsírást, német helyesírást, kereskedelmi levelezést, könyvelést tanultak együtt. Írógépet a nagybátyja adott kölcsön Ilusnak, — egyelőre régit, melyet az irodájában már szolgálaton kívül helyezett, de amely arra jó volt, hogy Ilus megtanuljon rajta „zongorázni”. Majd ha ezen tud, akkor feljárhat hozzájuk és odaengedik a drága, új írógéphez is. Zongora helyett tehát most gépírást „gyakorolt”, két órát naponta.

Nem is volt rossz dolga. Reggel alhatott, nem kellett nyolcra a gimnáziumban lennie. Aztán segített a portörlnésnél, — egyéb rendes háztartási munkára azonban nem volt hajlandó. Kilenc órakor „tanulnom kell!” csatakiáltással menekült a söprük, padlótörlek közeléből a már kitakarított ebédlőbe. Ott először is elolvasta az újságot, aztán kinézett az ablakon, aztán sóhajtvá leült és nekifogott a feladatoknak. Mert az ő apja nem tréfált, annál tudni kellett, az rosszabb volt tíz algebra-tanárnál is. Ha nem figyelt, vagy nem készült, rög-

tőn megszidta: „és te még érettségizni is akartál? Egyetemre jární, — te? Nézd, Öcsi máris érti a dolgot és anyád is hogy súg neked! Majd ők jelentkeznek helyetted felvételi vizsgára nálunk a hivatalban. Legjobb volna, ha ruhavarrást tanulnál, Ilus!“

— Ahhoz is tehetség kell, tudás, nyugodt biztonság, — szólt mosolyogva Bodnárné. — Nem mernék valami drága, finom kelmét Ilusra bízni! Akkor veszélytelenebb a papiros...

— Igen, de mikor a papiron nagy összeg, a vállalat érdeke forog kockán, akkor az a fehér papiros értékesebbé válik, az arannyal átszótt selymeknél is! — tiltakozott komolyan az apa. — Ilusnak figyelnie kell, meg kell tanulnia felelősséggel dolgoznia...

Ilus nem szerette az ilyen családi megbeszéléseket, melyek személyével foglalkoznak. Szívből utálta ezeket a tantárgyakat is, mint ahogy minden tantárgyat utált. De pénzt akart keresni, sok pénzt és azért meg kell dolgoznia az embernek.

Tehát iparkodott elkészülni feladataival és apja mostanában meglegedetten bólogatott fejével, ha helyesen oldotta meg a feladott tételt, vagy ha rendesen, hibátlanul írta meg a lediktált üzleti levelet. Azt mondta, hogy most már csak gyakorolnia kell a dolgokat egy-két hónapig, akkor levizsgáztatják hivatalában és melléje kerül gépirónőnek. Később, ha idősebb lesz és bevált, megbízható munkás, a könyveléshez osztják be és ott aztán szép fizetést kap...

Ilus azonban egyik nap ebédnél azzal lepte meg szüleit, hogy van már neki állása és tizenötödikén — holnapután — meg is kezdi működését a Kócsag és Társa cégnél. Persze, utólagos jóváhagyásuk reményében „vette fel“ az állást.

Szülei elképedve néztek egymásra.

Ilus azt hitte, megdicsérik buzgalmaért. Most azonban úgy látta, hogy védekeznie kell. Elmondta, hogy délben, amikor gépselyemért ment be a „városba“, (mert a velük szemben lévő üzletben nem kap olyan jót az ember), találkozott Székely Terkával, akinek elmondta, hogy ő is kereskedelmet tanul, már „mindent tud“, de most még gyakorolja a dolgokat és csak egy-két hónap múlva jelentkezik felvételre apja hivatalában.

— Kérlek, mire való ez a gyakorlás, hosszas várakozás, felvételi, — szólt fölényesen Terka. — Ha tudsz gépen írni és elég jó az írásod, ha tudsz németül beszélni a felekkel, akkor máris tudok neked állást. A mellettünk lévő gépgyári lerakat keres gépírónőt, — láttam, már többen jelentkeztek náluk, de nem tudtak megegyezni. Ha akarod, most mindjárt visszakísérhetsz az irodába és te bemehetsz a szomszédba jelentkezni.

— Terka nagyon biztatott, hogy vállaljam el azt az állást, — mesélte szüleinek Ilus, — mert ha eleinte keveset is fizetnek, de később aztán maguktól javítanak. Bementem és egy szigorú nézésű úr rögtön megkérdezte, hol voltam állásban legutoljára. Szégyenkezve bevallottam, hogy ez lenne az első állásom. Hm-getett, aztán leültetett az írógép elé és gyorsan, hadarva diktált egy üzleti levelet. Jól ment . . . Amikor megnézte, azt mondta, hogy ötszázezer kornával alkalmaz. És én elvállaltam . . . Legalább volna egy pár rendes cipőm, mire apáékhoz megyek hivatalba.

— Volt eddig is rendes cipőd, — szólt édesanyja. De férje rámosolygott és így szólt drága ügybuzgó leánykájukhoz :

— Jól van, Ilus, nem bánom, járj már most hivatalba, oda, ahová magad mentél jelentkezni.

— Igazán, megengedik? Kezít csókolom, kö-

szönöm! — ugrált örömeiben Ilus. Alig várta a tizenötödikét, amikor már hat órakor ébredt, hét órakor elindult hazulról, hogy józsefkörúti lakásukból nyolc órára odaérjen a Vilmos császár útra, az irodába.

Egy órakor diadalmasan rohant haza.

— Kérem az ebédet! Fél háromra megint ott kell lennem! Nélkülözhetetlen vagyok. Ma húsz levelet írtam és valami tízoldalas árajánlatot másoltam. Sok a restancia, mert öt nap óta nincs gépíró-nőjük. Pont engem választottak. No persze, mert amihez hozzáfogok, azt meg is csinálom rendesen. Ha érettségizni hagytak volna, biztosan prae clara lettem volna!

Bekapta az ebédjét, uzsonnáról hallani sem akart, rohant vissza a „hivatalába“.

— Meg tetszik látni, ez a nagy buzgalom se tart három napnál tovább, — dörmögte Öcsi.

— No azok is alaposan kihasználják Ilus kezdő ügybuzgalmát! Hagyjuk csak, nem árt meg neki, — szólt Bodnár úr nevetve, amikor leánya félnyelckor este fáradtan, de büszkén érkezett haza.

Három nap mulva már csak hétkor kelt és délben kijelentette, hogy egy utat villanyoson kell megtennie, mert különben nagyon kifárad, végeredményben kilenc órát dolgozik naponta...

Egy hét mulva titokban megvallotta unokatestvérének, Teklának, hogy igaz, rengeteget kell dolgoznia, — azelőtt két gépíró-nő végezte az ő munkáját, — de legalább a fiatal főnök szerelmes ő belé. Nagyon csinos ember, bizonyára gazdag és bizonyára feleségül venné őt, ha nem volna olyan fiatal.

Tekla szörnyen kíváncsi volt a szerelmes fiatal főnökre és egyik délután felment Ilusért a hivatalába. Szép tavaszi nap volt, már hatra járt az idő.

Ilus még mindig az írógép előtt ült. Egy szigorú arcú, házisapkás öregúr haragosan nézett Teklára, aki ilyen korán zavarja munkájában a „kisasszonyt“. A fiatalabb, kövérkés, de már kissé kopasz úriember, aki diktált Ilusnak: kedvesen mosolygott, hellyel kínálta meg Teklát és csöppet sem zavartatta magát munkájában.

Negyedóra mulva bejött a háziszolga és jelentette a kövérkés úrnak, hogy „lent a kocsiban várja a nagyságos asszony és a gyerekek“.

— Megyek, megyek, — szólt lelkendezve a fiatalabb úr, megkereste másik kabátját, kalapját és az iroda-ketrecből kilépve, odaszólt Ilusnak: — Kisasszony kérem, legyen szíves, írja meg azt a három levelet, melyet megbeszéltünk. Jó napot.

És ezzel rohant le. Az öreg úr már előbb ment ki, csak úgy, házisapkásan, hogy „megcsókolja a gyerekeket“.

Ilus rákvörösen az ablakhoz szaladt. Konflis állt a ház előtt, csinos fiatal nő ült benne négyéves kislányával, vele szemben kövér dada egy kis pólyásbabával és büszkén, boldogan beszélgetett velük a házsártos öreg főnök . . .

Tekla nevetett, nevetett: — Te, ez volt a fiatal főnök? — kérdezte Ilustól.

— Ez, — szólt dühösen a „kisasszony“. — De nem is maradok itt nekik elsejénél tovább! Most már tudom, miért nem marad náluk senki hosszabb ideig! Így dolgoztatják az embert, keveset fizetnek . . .

— És még nő, családos is a fiatal főnök, — nevetett Tekla. — Te, ez legalább negyven éves, a papád sem öregebb nála . . .

Ilus dühösen gépelte le a három levelet. Nem szólt semmit. De másnap már szólt. A „fiatal“ főnök átnézte a délután írt leveleit és két helyesírási

hibát talált bennök. „Szállítatott“, ezt úgy írta Ilus dühében: „szállítatott“ és „megrendeléseiket“ két l-lel gépelte méltó haragjában.

— Figyelmesebben kell dolgoznia, kisasszony, — szólt édeskés mosollyal. De Ilusnak egyéb se kellett.

— Kérem, ha nem vagyok elég figyelmes, tessék elsejétől kezdve mással iratni leveleit, — szólt mérgesen, mint egy kis pulyka. Rögtön utána sírvafakadt.

Olyan keservesen sírt, hogy még az öreg főnök sem szólt egy szót se, amikor hirtelen letépte a fogasról kalapját és hazarohant.

Otthon nem estek kétségbe az ő tragikus élményén, — jót nevettek és édesapja elment délután Kócsag és Társához és barátságosan elintézte velük az ügyet. Hozott Ilusnak kétszázötvenezer koronát, amelyet — első keresményét — azért meghatottan, boldogan rakott el pénztárcájába a kis-lány.

Édesapja azután megmagyarázta neki, hogy így járnak azok, akik egy pár „szép cipő“ kedvéért olcsóbban vállalnak sok és nehéz munkát, mint kenyeretkereső hivatalnoktársaik. Új világ, új erkölcs volt az, melyet Ilus apja szavaiból megismert...

— Nem bánom, hogy ez a bolond gyerek ezt is megpróbálta, — szólt este titokban Bodnár úr a feleségéhez. — Tanult ebből is.

— Igazad van, — szólt a felesége. — Nem árt meg a mi csacsi Ilusunknak, ha tapasztal...

* * *

Ilus sehogysem tudta „megbocsájtani“ édesanyjának, hogy annyira „dédelgette“ az ő mindenesszakácsnéjukat, Katit. Úgy féltette, megkí-

mélte, jó falatokkal kínálta és ha csak tehette : megajándékozta, — hogy Ilus azt se tudta, mit csináljon mérgében. Szerinte : őszhajú sárkány volt Kati, aki őt most is épúgy Ilusnak szólította, mint tíz év előtt, amikor hozzájuk jött mindenesszakácsnének. Szerinte : nem dolgozott semmit, mert azt a három szobát kitakarítani és az ebédet megfőzni, elmosogatni, mosni, vasalni : ez csak nem sok munka . . . Fekete ruháját megkímélte az ünnepnapokra, a fehér köténytől sajnálta a szappant és ha vendég volt is náluk : valami tarka, agyonmosott blúzban hozta be az uzsonnát . . . Finom tortát, tésztát meg egyáltalában nem csinált, azt mondta ; „kár a tojásért !“ és vasárnap is, mindig az unalmas kőttészta járta náluk. Mások, bizony mások, Teklák például krémesrétest, omlóstésztát ettek talán még hétköznap is. És ha vendég jött hozzájuk : Marijuk úgy kiöltözködött, olyan fehér főkötős szobalánnyá változott át, hogy még az elegáns Mándi Lili is megirigyelte volna érte — Teklát. Nem is őt.

Édesanyja azonban csak kitartott hűségesen Kati mellett. Azt mondta, nem is tudná, mit kezdjen nélküle ebben a drága világban. Olyan takarékos volt, belátó, — tíz év óta minden bajukban, gondban, gyerekbetegségben velük érzett, örömeikben szép-csöndesen, életük háttérében meghúzódva, velük örült. Hogy nem volt valami bőbeszédű, jókedvű természetű ? Istenem, hiszen nem fiatal, az élet is csunyán bánt el vele, tizenkétéves kora óta maga kereste kenyerét. Bátyja elesett a háborúban, két árvája maradt otthon, a felvidéki kis faluban ; ha rájuk gondolt, máris sírásra görbült a szája, ismerte a sógornéját . . .

Ilus néha napokig volt „haragba“ Katalival. Olyankor Öcsi hordta az üzeneteket a konyhából

ki és be. Fiú létére jobban megértette szüleit, akik azt mondták, hogy mostani nehéz helyzetükben pótolhatatlan segítségük Kati. „A kincs!” — gúnyolódott Ilus.

Felháborodása nem ismert határt, amikor édesanyja egyszer az ebédnél kijelentette, hogy Katinak tíznapos szabadságot adott, hogy hazautazhasson falujába. Sógornéja megírta neki, hogy újból férjhez megy, — és ő meg kell, hogy nézze: mi lesz a tizennégyesztendős keresztlányából, meg a tizenkétéves fiúból. Bodnárné is azt mondta, hogy okosabb, ha most utazik, addig, amíg Ilus nem jár hivatalba és ő is segíthet . . . Kati azt mondta, hogy helyettest állít, elhívja unokatestvérét, — de Bodnárék erről tudni sem akartak. Nem árt meg Iluskájuknak, ha megtanulja, megszokja a háztartási munkát. Ha hivatalba jár, úgyse lesz benne része.

És Ilus, a finom, előkelő és lusta Ilus, aki oly szívesen aludt volna reggelenként kilenc óráig is, panasz nélkül : most félhétkor kelt, cipőt tisztított, kávéfőzött, beadta a reggelit és aztán nekilátott a munkának. Néha még a csarnokba is ő ment. Hogy olykor kifakadt sorsa ellen és megállapította, hogy „a századik házban sem engednék meg a szakácsnének az ilyen utazgatásokat”, — az úgy-e, természetes. Édesanyja erre szép szelíden megjegyezte, hogy Kati tíz év óta lakik náluk és most utazik először, — mire Ilus elhallgatott következő dühös hangulatáig.

Ez többnyire mosogatáskor jött rá. Ilus gyölölte a mosogatást. El-elnézte keskeny, fehér, manikűrözött kezeckéit, mielőtt ráöntötte volna a forró vizet a zsíros tányérokra. Igaz, hogy nem sokból állt az egész, ha jó forró volt a víz, — de a tudat, a tudat, hogy ő, Bodnár Ilus, finom kislány, tavaly még ötödik gimnázista és osztálya elő-

kelősége : most itt áll és mosogat ! Ez a tudata szolgálai munkájának, ez bántotta és nem a munka, melyet majdnem szívesen végzett. Olyan jó volt végignézni a tiszta, ragyogó konyhán, ha minden-
nel elkészült ! És főzni is szeretett, — a pörkölt le-
vét két nagy karéj kenyérral addig kóstolgatta,
amíg igazán jó nem lett . . .

Multak a napok. Ilus sétálni se mehetett. Fá-
radt volt délután, mire elkészült a házimunkával
és nem volt kedve átmenni Teklához Budára, vagy
máshová. Most már maga is beismerte : van azért
dolga Katinak . . . Csak jönne már vissza. No még
három nap . . .

Kint térdelt a konyhában és felmosta a követ.
Édesanyja bent feküdt a diványon és pihent. Ilus
nagy buzgalommal öntötte a szódásvizet a földre
és ép szét akarta törölni, amikor kopogtattak a
konyha ajtaján. Felugrott, átlépett a vizen és ajtót
nyitott egy magas fiatalembernek, akiről azt hitte,
képeslevelezőlapot vagy füzetes-regényt kínál a
házbeli háztartási alkalmazottaknak. Azt akarta
mondani, hogy „nem kell semmi !“, amikor észre-
vette, hogy a fiatalember nagyon is elegáns . . .

—Bocsánat, de úgy látszik, nem szól a csen-
gőjük, — szólt udvariasan, de fölényesen az ide-
gen. — Bodnár osztályfőnök urat keresem. Itthon
van?

— Nincs itthon az — úr, — szólt füléig piro-
san Ilus. Aki látta őt, amint a konyhát sikálja, az
ne tudja róla, hogy édesapja lánya.

— Mikor találom itthon? A hivatalában nincs
ilyenkor, talán hat órakor beszélhetnék vele? Ké-
rem, kérdezze meg a nagyságos asszonytól. Ne fél-
jen, nem lopok el semmit. Tessék, itt a névjegyem.

És lakkorrú cipőivel belelépett a szódásvízbe
és Ilusnak nedves kezeit meg kellett törölnie nagy

kötényében, hogy átvehesse a névjegyét. Ránézett, — apja igazgatójának a neve volt rajta. De az: öreg úr, — akkor ez: a fia...

Mit csináljon?

— Kérem, nem is kell bemennem, így is megmondhatom, hogy hat órára itthon lesz az úr, — szólt gyorsan és határozottan.

— Köszönöm, hat órára visszajövök, — szólt a fiatalember, kalapot emelt és elment.

Ilus otthagytta a jó meleg szódásvizet és a névjeggyel kezében, sírva, kiabálva rohant be az ebédlőbe.

— No tessék, ilyen szégyen! Mondtam, hogy ne tessék a Katit elengedni! Most jól nézünk ki! Sohase fogja apa ezt a szégyent kiheverni, soha! Egyetlen lányát úgy látják, mint valami mosogatólányt, a földön kuporogva, ó istenem! Egyszer, egyetlenegyszer jön hozzánk egy rendes igazi fiatalember, finom, elegáns és amelletted kedves és egyszerű, — akkor is le kell tagadnia az embernek, hogy Bodnár Ilusnak hívják, el kell bújni, hogy rá ne ismerjenek...

Soká tartott, amíg Bodnár mama megértette, hogy mi történt. De aztán nevetett, — és mire férje hazajött, jókedvűen mesélte el neki Ilus szörnyű szégyenét. Beadta a kávéját, aztán bement leányához, aki ott zokogott nyitott szekrényében ülve, — ez volt a kedvenc helye titkos olvasások és keserves sírások számára.

— No öltözz fel és gyere be aztán te is, — szólt leányához. — Apa is tud a dologról, megbeszélte igazgatójával, hogy fiát, aki eddig jogot végzett, betanítja a tisztviselői munkára. Most is azért késett, mert a könyveket kereste össze számára. Ide jár majd minden este az az ifjú, lát még elegánsan is, — ne sírj, te kis bolond!

HANSEL

— Nem lát! Sohase kerülök a szeme elé, soha! És Kati tehet az egészszről! Ha ő itt lett volna, nem történt volna ez meg velem, — zokogott Ilus. De azért kibujt a szekrényből, kölnivizes ruhával megtörülte szemét és bebujt új kockás flanellruhájába.

Őcsi figyelt az előszobában a kopogásra, ő nyitott ajtót pont hatkor Horvát Károlynak, akit bent az ebédlőben kedvesen, vígan fogadtak Ilus szülei. Ő bent ült sötétben, a szobájában, nem hallotta: miről folyik a szó odabent, de amikor egyszerre csak nevetés ütötte meg fülét, tudta, hogy róla beszélnek.

Aztán édesapja hirtelen kinyitotta az ajtót és nevetve beszólt hozzá:

— Gyere be, Ilus. A vendégünk nem vet meg azért, mert te hoztad rendbe a konyhát. Gyere, te kis csacsi.

A vendég is ott állt az ajtóban. Szerencsére, — sötétben — nem látta Ilus arcát, amikor azt mondta:

— No jöjjön be, Ilus kisasszony, vagy ha megengedi: Ilus, hogy most már illően bemutatkozhas-sak magának. Nem szoktam ugyan ilyen kis lányoknak kezet csókolni, de maga olyan ügyesen súrolta fel a konyhát, hogy szeretnék kezet csókolni magának.

— Tudom, hogy gúnyolódik, — szólt durcásan Ilus, de magában azt gondolta: milyen helyes fiatal-ember, az összes lányok irigyelnének, kár volna itt benn kuporognom, sötétben.

És bement az ebédlőbe, megkapta az ígért kézcsókot, összebarátkozott Horvát Károllyal és amikor szegény Kati két nap múlva fáradtan, izgatot-tan hazaérkezett, Ilus barátságosan mosolygott rá.

* * *

Ilus hivatalba járt, nagy lány volt, pénzt keresett, melyből havonta kétszázhuszezer koronát megtarthatott magának a villamospénzen kívül. Kétszázhuszezer korona! Rengeteg pénz, még leírni is; egy olyan kis leánynak meg pláne sok, aki eddig ezer koronánként csöppentve kapta a zsebpénzét! Ilus igen-igen jómódúnak érezte magát. Vett magának negyvenötezerért barna kesztyűt, mely majdnem olyan volt, mint a szarvasbőr, harmincezerért hat „gála“-zsebkendőt, színeset, aprót, hurkolt szélűt, hímzett „I“ betűvel egyik sarkában. Aztán egy kis ág mimózát, — mert azt csak hírből ismerte és most, hogy újra feltűnt az utcasarkokon, meg akarta nézni közelről és meg akarta szagolni a szép, olasz virágot. Aztán — ezt szégyenlem leírni — két szellet mandulás csokoládét is vett, de csak azért, hogy Öcsinek adhasson belőle és imponáljon neki vele; a mandula ugyan avas diónak bizonyult, de Öcsi azért mégis nagyobb tisztelettel bánt gazdag, kereső nővérével . . .

E legfontosabb kiadások után pedig még mindig sok-sok pénze maradt. Hiába, ha az ember nem születik milliomosnak, akkor a gazdagságot is meg kell szoknia. Ili, aki eddig eléggé önző kis lány volt, most, hogy nagyobb tőke fölött rendelkezett, direkt jószívű lett. Gondoskodni akart az egész családról. Színházba akarta vinni őket. Hat teáscsészét akart venni, hogy tizenkettőnél több vendéget is meghívhassanak, ha majd az ő kedvéért megkezdik a „nagyvilági“ életet. Kati szakácsné régi elérhetetlen vágyát akarta teljesíteni egy új húsdarálóval. Szóval: lett volna vennivalója elég. De egyelőre mindezekről lemondott, mert mulhatatlanul sürgős szüksége volt egy pár testszínű harisnyára, — és mert eszébe jutott, hogy közeledik édes anyja születésnapja.

Valami nagyon gyönyörűt akart venni vagy készíteni neki. Megállt a boltok kirakata előtt és „gusztálta“ a holmit. Selymet vehetne estélyi ruhára, — vagy ezüsttáskát, vagy csinos, fekete antilopcipőt, vagy valami csíkos kötött mellényt? Mind elkelne, az ő édes anyja olyan hallatlanul egyszerű! Igaz, a mai viszonyok sem igen engedik meg a fényűző életmódot, és ők nem ehetnének olyan tápláló, bőséges ebédet, meg vacsorát, ha élelmiszerek helyett divatcikkeket vásárolna a mamája, — de azért valamit mégis csak kellene „magára adnia!“ Szerencse, hogy ő most jól keres, majd a mamáját is kiöltözteti . . .

Így töprengett, nézdegélt egy belvárosi üzlet előtt Ilus, amikor valaki rátette kezét a vállára. Sáfár Nelli volt, akivel együtt járt a gimnáziumba. Rögtön kölcsönösen megindult a kérdezősködés.

— Te sem jársz már oda? Én se. Hová jársz? Kereskedelmibe? Jé . . . Én kalapkészítést tanulok. Látod azt a finom szép üzletet? Oda vagyok beszerződve három évre.

— Kalapcsinálást tanulsz, jé . . . Pedig te olyan jó tanuló voltál, — csodálkozott Ili és nem mondta meg, de azt gondolta: „és olyan elegáns leány voltál . . .“

Nelli, úgy látszik, kitalálta gondolatát, mert rögtön megmagyarázta neki, hogy okos leány ma csak ipari pályára megy; ruhára, kalapra költenek az emberek, egyébre nem telik nekik. Az ő egyik nővére orvosnövendék, a másik festőművésznő, de ő lesz a leggazdagabb mindhármuk között, mert kalapszalont nyit és jó ízlésével rengeteg pénzt fog keresni . . .

— Látod, ezt a kalapot is magam csináltam, úgy-e helyes? De van egy sötétkékem, meg egy piros posztóm is. Ezek egyszerűek, de anyuskámnak gyö-

nyörű húzott fekete selyemkalapot csináltam, itt oldalt tüzékkal . . .

— Jaj, hogy csináltad? Úgy szeretném tudni,
— könyörgött Ilus.

— Ó, nagyon könnyen ment. Vettem kész formát és selymet, áthúztam előbb a karimát, aztán a kalap tetejét, bebéleltem és feldíszítettem. Nem volt nagy „kunszt“. Igaz, hogy már egy éve tanulok, — a következő kalapokhoz már magam készítem a formát is . . .

Ilus ott rögtön elhatározta, hogy kalapot készít édes anyja születésnapjára. Van szegénykének egy négyesztendős bársonykalapja, azt igazíttatja, alakíttatja örökösen. Hadd legyen egyszer ő is elegáns! Amikor Nellitől elbúcsúzott, rögtön bement egy üzletbe és kiválasztott egy nagyon ügyes, háromszögletű formát. Jól a fejére nyomták, — neki kicsit magas volt, de anyuskának biztosan jó lesz. Aztán vett egy méter vékony, de fényes fekete selymet és most aztán igazán nem maradt egy krajcárja se. Most már nem volt más kívánsága, minthogy menjenek el hazulról a szülei, ha ő hazajött a hivatalból.

Kicsit meglepődtek Bodnárék, hogy „nagy“ leányuk, aki mindenhová velük szeretett menni, most egyre-másra küldözgette őket Elláékhoz, Tekláékhoz, — azok „bizonyára haragusznak“, hiszen olyan régóta nem voltak náluk. Bodnár mama elgondolkozott és okos asszony lévén, hamarosan felfedezte az összefüggést közelgő születésnapja és Ilus szenvedélyes otthonmaradása közt. Elmosolyodott, gondolatban látta már a tálcakendőt, vagy a kicsit ferde négyszögű díványpárnát, melyet jószándékú leánykája kissé ügyetlen tündérújjai varázsolnak majd a meglepetések asztalára. Minden este lement Öcsivel a csarnokba, a fűszereshez, — férjével tényleg el-

ment sógornőjéhez, hogy Ilus kedvére titkolódzhasson.

És készült a kalap. Azért nem ment az ügy olyan könnyen, ahogy azt Sáfár Nelli leadta. A karima például akadékoskodott, nem akarta egyenes csíkkal behúztatni magát. Végre rájött Ilus, hogy rézsút kell szabnia az anyagot. Így is ráncos volt, hol túlbő, hol túlszűk, de legalább seholsem látszott ki belőle a fehér forma. A teteje viszont remekül sikerült, direkt művésziesen volt egyik sarkában csomóvá csavarintva a megmaradt selyem. A bélés-kérdés megint nehézségeket okozott, de Ilus tehetősége és akarata ezeket is legyőzte. Kifejtette régi szalmakalapja bélését és beleerőszakolta új készítményébe.

Aztán kért édesapjától harmincezer korona előleget és meg is kapta, miután édesanyja titokban beleegyezett. Ezen Nelli leírása alapján „tűzket“ vásárolt és azt elhelyezte a kalap baloldalán.

A várva-várt napon diadalmasan tette le a kalapot, — melyet eddig az ágya mögött, a sarokban rejtegetett, — a meglepetések asztalára... Édesanyja meghatottan mondott neki köszönetet, megdicsérte áldozatkészségét, buzgalmát; megölelte, megcsókolta leánykáját. Bodnár úr is meglepődött: nini, milyen kedves és ügyes az ő Ilije! A hivatalban is dicsérik buzgóságát, most meg a kalapkészítéshez is ért, — nagyszerű!

Bodnár mama azonban sehogysem akarta felpróbálni az új kalapot. De Ili ragaszkodott hozzá, — ő addig nem megy hivatalba, amíg nem látja, hogy illik neki. Hiszen már megfésülködött, felteheti anyuka... Bodnár mama megvárta, amíg a férje és a rosszmájú Öcsi kimentek a szobából, aztán Ili segítségével felpróbálta az új kalapot... De már a kontyánál nem jött az tovább a világerő se.

Ili húzta, húzta, — „a homlokba!“ Úgy mondták az üzletben is, — húzta, ahogy birta, recsegett-ropogott az épület, szétfoszlott a vékony selyem, kiugrott a szűk bélés, — de csak nem jött le a kalap a homlokba, ott maradt kicsinyen, szűken, könyörtelenül anyuska feje tetején . . .

Ili szeme megtelt könnyel, — anyuska sem nevetett, pedig nehezeére esett, de sajnálta a kis lányát, — végül Ili odaborult édes anyja vállára és amúgy jól, becsületesen kisirta magát. És Bodnár mama letette fejről a kis csorba készítményt, vagy üres madárfészket, vagy amit akartok, — és az ő drága, jó szíve megértette Ili fájdalmát, buta kis tizenöt-éves csalódását. Símogatta a kis lány a haját, símogatta és úgy mondta, halkán, kedvesen gyerekkoruk kedvenc játékanak szavait: „ki-ki maga mesterségét folytassa, folytassa . . .“

* * *

Ilus tisztelte, becsülte a komoly, tanult tanító-nőket, mindenféle doktorkisasszonyokat, — de azért az „elegáns“ leányok mégis csak jobban imponáltak neki. Akik még két évig sem viselték a téli kabátjukat, nemhogy három—négyig. Színésznők, mozisínésznők imponáltak neki, akik olyan nagy-szerűen öltözködnek és egyetlen fellépésükkel az ő éghévi fizetésének a dupláját keresik meg. Nem hitte el Ilus senkinek sem, hogy ezek a tündéri lények nagyon sokat tanultak, küzdöttek sorsukkal, míg igazi művésznőkké váltak; nem hitte el azt sem, hogy az igazi művésznők dolgos, takarékos asszonyok otthonukban.

Nem mert persze szólni szüleinek, — de titokban úgy szerette volna otthagyni hivatalát, hogy majd a filmen arasson diadalt és dollárokat. Igaz, hogy ha a tükörbe nézett: mégsem bizott sikerében.

Kicsit kövér . . . Az orra sem eléggé formás. Bokája sem eléggé karcsú, igaz . . . Pedig kár érte, — olyan ügyesen senkisé is ugrálna ki az autóból, be a tengerbe, fel a hajóra, mint ő. Nem próbálta meg mindezeket Ilus, hanem elképzelte, milyen nagy-szerűen csinálná az összes „kunsztokat“. Nem lehet, szülei úgy sem engednék. Bizony kár . . .

Hivatalbeli kolleganői beszélgetéséből megtudta, hogy csaknem valamennyien megpróbálkoztak a moziszinésszel. És egyik sem ért el eredményt, még a gyönyörű hattyúnyakú Hedda sem. Ez kicsit lehűtötte Ilus forró vágyait, önbizalmát; ha még Hedda sem vált be, akinek minden mozdulata bájos, tudatosan művészi, akkor ő igazán nem szólhat egy szót se. Szépen, titokban elbúcsúzott tehát vágyai színhelyétől, a mozi vásznától . . .

Egyszer pedig odaát volt Budán, unokatestvérénél, Teklánál. Tekláék szép modern házban laktak és lakásuk erkélyéről messzire ellátott az ember: rétekre, hegyekre, a Dunára, egészen a Hármashatárig. Azonkívül a szemben lévő ház másodikemeleti erkélyére is átnézhetett és az ott mozgó emberek arcát is jól látta, talán még a beszédüket is meghallotta. Már pedig abban az erkélyes villalakásban igen-igen híres fiatal színésznő lakott, akinek arcképét minduntalan közölték a színházi lapok. Frizuráját utánozták a fiatal lányok . . . Nemrég jött oda lakni, férjével, anyjával és kis leányával, Tekla nagy öröme. Tekla azt hitte, a háromszobás lakás nyilván ragyogó háztartásába ő is belenézhet; híres emberek, a legszebb pesti nők majd ki-bejárnak az erkély ajtaján. Ehelyett azonban nagyon egyszerű családi életet látott, ha édes anyja színházi látcsövén, a nagy függöny mögött meglapulva kémlelte a szemben lakók életét. Ha a művésznő tiz órakor próbára sietett, édes anyja vi-

gyázott a hároméves kislányra. A nagy művésznő néha karfiolt hozott haza, néha harisnyát stoppolt az ablakban. A varrógép mellett is látta. Nem, nem ilyennek képzelte a „beérkezett“ művésznők életét.

— Nézd, nézd, ez ő! — szólt az erkélyen Ilushoz, aki csodálkozva látta, hogy bekötöttfejú fiatal nő, nagy köténnyel egyszerű pongyolája fölött, posztóval bevont karosszéket cipel az erkélyre. És nagy hévvel porolni kezdi . . . Egyik széket a másik után cipelte ki-be, jól kiverte, lesöpörte . . .

— Hogy dolgozik! Igaz, mesélte Marink, hogy a fűszereseknél mondta az ő mindenesük, hogy meggyült az újja és most minden nehéz munkát a fiatal asszony végez el helyette. Néhány napig ő mosogatott. Mult héten szenet hoztak neki és maga ment le a pincébe az emberekkel. Mit szólsz, — ilyen híres színésznő . . .

— No megköszönném az ilyen életet, — szólt gúnyos ajkbiggyesztéssel Ilus, — akkor lemondok inkább az egész dicsőségről és egyszerű, jómódú asszony leszek, akinek nem kell ilyesmit és ennyit dolgoznia. Hiszen mire a színházba ér, halálos fáradt! Sohasem hittem volna, hogy azok a bájos, könnyed, örületesen előkelő primadonnák magánéletükben konyhaszagúak is lehetnek! Borzalmas ezt még elgondolni is!

Ilus most már belátta, hogy a színésznő élete sem jelenti azt a nagy kényelmet és gazdagságot, amelyről ábrándozott: alvást déli tizenegyig, csokoládét tejszinhabbal, de szendvicsekkel is, bársonypongyolát hattyúprémmel, vendégeket cukrászsüteménnyel, virágot, arcképe megjelentetését, tapsot, dicsőséget . . .

Ezek után egyszerűen csak gazdag akart lenni Ilus. Gazdag és előkelő. Olyan könyvet olvasott a legszivesebben, mely ilyesféle emberek életéről re-

gélt; a szegénységtől irtózott. A legérdekesebb lelki életet élő, a legtehetségesebb szegény ember sorsa nem ért fel az ő szemében valami sportoló főúri társaság szerelmeinek leírásával.

Az idén ősszel aztán megismerkedett egy igazán „szörnyen“ gazdag fiatal leánnyal, olyannal, aki lovagolt, golfozott, bárókkal táncolt és nyáron az északi tenger partján nyaralt. Megint csak Ella nagynénje jóvoltából jutott e nagyszerű ismeretséghez. Ella két évig drezdai intézetben nevelődött és ottani barátnőjével tovább is levelezett, barátkozott. Házassága nagyon érdekelte német barátnőjét, — Ella nagyon tehetséges, szellemes leány volt, kitűnő muzsikus és aki megismerte, nem felejtette el egykönnyen és nem mondott le leveleiről vagy társaságáról. Ez a Maya nevű barátnője sem tudott beletnyugodni abba, hogy ő többé ne lássa az ő kedves Elláját. Mayának nem élt az édes anyja, apja egyike volt a legnagyobb német gyárosoknak, — a fiatal leány társalkodónőjével sokat utazott: elhátározta, hogy Budapestre is eljön. Huszonnégyéves volt, világlátott, nem szép, de nagyon elegáns megjelenésű és olyan biztos fellépésű, mint valami öreg államférfi. Az egyik dunaparti szállodában lakott, Elláéknál sok időt töltött, közben azonban megakarta ismerni Budapest szépségeit is. Ella akkoriban kicsit gyöngélkedett, nem rohanhatott, autózhatott edzett barátnőjével egész nap, hogy neki mindent megmutasson, — kirendelte melléje szolgálattételre barátnőit és barátait. Ilust is, — így került a kislány Maya társaságába.

Kétszer ment vele színházba, egyszer autón a Hűvösvölgybe, — úgy-e elképzelitek, hogy élvezte a mi Ilusunk ezt az előkelő életet! És miközben rémes németséggel válaszolgatott Maya és kedves, finom társalkodónője okos és a dolgok mélyére ha-

toló kérdéseire, arra gondolt: milyen jó neki! Milyen jó neki, hogy költhet, amennyi pénzt akar, nem kell számolnia, kiszámítania, mire telik, mire nem! Ez az igazi jó élet!

Egyik délután az egész társaság bevonult a nagy, finom cukrászdába, amelyről nagyon sokat hallott Ilus, de amelybe, érthető okokból, ezideig még nem tette be a lábát. Most kicsit elfogódva nézett szét az aranyos, bársonyos kis teremben, és csak félfüllel hallotta, amikor Károly bácsinak elmesélte az egyik leány Maya délelőtti „szórakozását“. Kint volt az egyik kültelki barakktelepen, látta az ott lakó családok nyomorúságát, visszajött a városba, bevásárolt harisnyát, trikót, babot, lisztet, cukrot, újra kiutazott és a legszegényebbnak odaadta ajándékait. Most azért ragyog így a szeme, azért csinosabb, mint máskor . . .

Ettek. Csokoládét, sok-sok habbal. És hozzá finom kis vajás „brioche“-okat. Ezek különösen ízlettek Mayának. Megevett hármat is, — egyszerre csak odaszólt a felszolgáló kisasszonyhoz, az apró briocheokra mutatva: „Was kostet das?“

Általános megrökönyödés. E finom és előkelő helyen soha senki sem szokta megkérdezni: mi mibe kerül. Eszik és fizet.

A kiszolgáló kisasszony megkérdezte a pénztárnál a kis sütemény árát, megmondta Mayának, aki megköszönte felvilágosítását és kijelentette, hogy akkor még egyet ehet. Észrevette a többiek elcsodálkozását és nevetve megszólalt: „ti, úgy látszik, nem szoktok számolni. Engem úgy nevelt az apám, hogy mindennek az árát kérdjem meg, akkor nem érhet semmiféle meglepetés. Tudom, mennyit költhetek naponta, mennyi marad luxus-kiadásokra, — mert minden este feljegyzem és összeadom a napközben elköltött összegeket. Ha egyik nap kirugtam a hám-

ból, másnap takarékosággal behozom a deficitet. Látszatra, ilyen előkelőségre nem adok semmit se. Adósa senkinek sem vagyok; jogom van mindennek az árát megtudni, mielőtt vásárolok belőle. Nini, a „kleine Ilus“ hogy csodálkozik ezen, még a száját is nyitva felejt. Bizony, kicsi, számolni kell, pénzt kell keresni, különben elszegényedünk! Ha most hazaérek Németországba, megint beállok tervezőnek apám gyárába és felhasználom, amit utazás közben láttam, tapasztaltam. Például tudom, mi tetszik itt Magyarországon, milyen színeket, mintákat kedvel a közönség legnagyobb része. Megfigyeltem a kirakatokat, jegyeztem . . .

— Német szolídság és életrevalóság! — szolt Károly bácsi és elismerően bólogatott . . .

Ilus elszontyolodva állapította meg, hogy ime, a gazdagság sem olyan kényelmesen, egyszerűen gondtalan életet jelent; számolniok kell a Mayáknak is. És dolgozni is akarnak.

Elkeseredetten kavargatta az édes-habos csokoládét, melyhez harapnivalóul: élet-leckét kapott.

* * *

Ilus szájtátva hallgatta, amikor Ella nénje boldogan mesélte édesanyjának, milyen szép „Alt-Wien“ csészét szerzett értékes porcellángyűjteménye számára.

— Óbudán voltam, a fehérvarrónőknél, — vittem neki munkát, mert télen nem szeret hozzánk jönni, inkább otthon dolgozik, — így szolt Ella. — Először voltam Liszka néninél, azelőtt még Óbudán sem igen jártam és bizony soká börtorkáltam ide-oda az alacsony házacskák között, amíg rátaláltam. Hosszú-hosszú udvar végén lakott, ütött-kopott járda húzódott az ablakok alatt;

és minden régi, alacsony ablak mögött ült valaki, nő, aki hímzése, vagy varrása fölé hajolt. De azért virág minden ablakban volt, muskátli, fukszia, vagy széles zöld levelek, hogy valami kevéske szépséget, élő életet lopjanak be a dolgozók komoly munkás óráiba... Liszka néni a huszonkettes számú lakásban lakott. És mielőtt odaértem volna, az egyik ablakban, orvosságos üvegek, tégelyek között ez a csésze fogott meg... Leves volt benne... Tudjátok, hogy ismerem a porcellánokat, nemcsak azért lettem gyűjtő, mert ez divat, — hanem azért, hogy családunk régi, megbecsült gyűjteményét kiegészítsem. Német és francia szakkönyveket olvastam, ismerem a különböző márkákat, felismerem a rajzon, hogy a gyár melyik korszakából való a tányér, váza vagy tál, az összes ismertetőjeleket könyv nélkül tudom. Barátaink mindig elhívják magukkal, ha valami művészi árverésen vagy valamelyik műkereskedő boltjában nászajándékot vagy értékes születésnap meglepetést akarnak vásárolni. De ott nem nehéz felismerni a jó dolgokat, úgy-e, Ilus. Hanem a kis budai házcskában nem állt bársonypolcon, nem volt katalogizálva a kis csorba levesescsésze, és én mégis rögtön megszerettem, megkívántam...

Alighogy beértem Liszka nénihez és átadtam neki az uram születésnapjára meglepetésül szánt ingezfirt, hogy megvarrja, rögtön megkérdeztem: ki lakik a tizenkilences számú lakásban.

— Szegény beteg öregasszony, — szól Liszka néni, — már a végét járja, nincs jóformán senkije se, aztán mi, házbeliek gondoskodunk róla felváltva...

— Liszka néni, legyen szíves, kérdezze meg tőle, ideadná-e nekem az ablakában lévő csészét,

leves van benne, — adnék érte azonnal százezer koronát...

Liszka néni nagyot nézett. — De Ella nagyságos asszony, hová gondol? Azért a csorba csészéért? Ismerem, én is szoktam adni neki húslevest bele, ha azt főzők. Nem ér az ötven koronát se. Hacsak nem szánalomból adja és úgy tesz, mintha vásárolna...

— Nem, nem, Liszka néni, nem szánalomból adom, — és ha többet akar érte az öregasszony, többet is adok, csak hogy most nincs nálam több pénz...

— Hogyisne, még többet! — És Liszka néni már át is ment a tizenkilencesékhez; pár perc múlva jött vissza a tisztára mosott csészével, még a kitört darabját is elhozta.

— De milyen szívesen ideadja! Úgy jön neki ez a pénz, mint az áldás.

Odaadtam a pénzt, örültem a csészémnek. Liszka néni megint átment és most már finom, a csészéhez illő kis tányérral jött vissza. Hogy azt mondta az öreg néni, ez is vele jár olyan sok pénzért. És ha felgyógyul és megerősödik, majd összekeres még ilyen régi holmit az ócskaságai közt, a kedves nagyságának.

Persze, hogy otthagytam minden pénzemet, csak a villamosra valót hoztam magammal és megmondtam Liszka néninek, hogy ha elhozza az ingeket, küldök vele lisztet, kávé, a szomszédasszonyának. Eljöttem, otthon megragasztottam a csészémet, minden hozzáértő megcsodálja...

— És ha eladnád, mennyit kapnál érte? — kérdezte Ilus.

Ella nevetett.

— Nem akarom eladni, fiacskám! De hatszázezer koronát máris kínáltak érte. Ezért minden al-

kalommal küldők az öreg néninek pénzt és lisztet, mert valahogy adósának érzem magam.

Bodnárné helyeslően bólogatott fejével, de Ilus élénken tiltakozott.

— No hallod, — megfizetted . . .

*

Ilus meglátogatta az Úllői út egyik mellék-uccájában lakó beteg kolleganőjét és hazafelé jövet átvágott a gyermekkórház mellett, ide-oda kanyargott, hogy végre majd a Rákóczi téren túl kiérjen a József körútra. Villamoson is mehetett volna, édesanyja úgy kívánta, — de Ilus nagyon fukar volt, amióta pénzt keresett maga is. Minden fillérjére vigyázott, mert mindig voltak tervei, melyeket az elsején kapott és nála kétszázezer korona erejéig meghagyott fizetéséből váltott valóra.

Nagyon szerette a pénzt, melyből cipőt, harisnyát és piros filzkalapot lehet venni. (Jelenleg ez utóbbi volt szíve vágya.)

Most, hogy a már tavasziasan világos, de még téliesen hideg márciusi délutánon hazafelé tartott, azon gondolkozott, hogy végre mégis mire fordítsa elseje óta őrzött vagyonát.

A kalap nem sürgős. Olyan hideg van, hogy még eljárhat egy hónapig méregzöld svájci sapkájában. Harisnyája is van. Ruha, az kéne. Valami jó kosztüm. De arra gondolni sem lehet. Szövet, belés, varrás . . . Nem, lehetetlen.

Amint gondolataiba elmélyedve haladt előre, tekintetével alig érintve az üzletek kirakatait, — istenem, mi érdekeset is lát az ember ilyen szomorú, egyszerű kis józsefvárosi boltokban! — egyszerre megállt. Melege volt és fázott. Megrémült és örömeiben sírni szeretett volna. Kincsre akadt!

Egy kis kopott üveges-üzlet kirakatában olcsó poharak, keretek és mindenféle vázák között „Alt-Wien“ tejeskannát pillantott meg. Virágcsokrok díszítették, apró, tarka csokrok, — olyanok, mint amelyeneket Ella csészéjén látott. Kicsi volt a tejeskanna, igaz, de annál finomabb. Ilus egy percig gondolkozott, aztán máris benyitott üvegesékhez. Öregebb ember és egy fiatal pár szomorúan gubbasztottak az úgynevezett pénztár körül és nyilván a rossz üzletmenet miatt keseregtek. Ez meglátszott rajtuk.

— Kérem, — szólta Ilus nagyon határozottan, — azt a kis virágos tejeskannát szeretném, onnét, a kirakat közepéről. Eladó?

— El, kérem alássan, el, — szólta a fiatalabb férfi.

— Százezer koronáért ideadják? — kérdezte még határozottabban Ilus.

Az öreg ember meg a fiatalabb összenéztek. Az öreg már indult a kirakat felé. De a fiatalabb meghúzta a kabátja ujját.

— Százötvenezer volna az ára, de nagysádnak százharmincért odaadjuk, — szólta kedvesen. — Nyilván servicebe kell, úgy-e bár? Igen finom porcellán...

— Mit tudod te azt, — gondolta Ilus, — hogy ez mit ér!

És máris szedte ki az ő édes drága, féltve őrzött pénzét a táskájából...

Szolgálatkészen csomagolta be a fiatalabb üveges a kis kannát. Selyempapírba csomagolta. És amikor Ilus boldogan ragadta magához zsákmányát, az öreg, a fiatal, sőt a fiatal asszony is kórusban zengték utána: „kezeit csókolom, nagysád! Máskor is legyen szerencsénk, nagysád!“

— Micsoda édes kis öreg bolt volt ez! — gon-

dolta Ilus. — Jó vásár volt! Most elviszem ezt a kannát Ellához és megkérem, adja el hatszáz-ezerért. A pénzen szövetet veszek. Három méter kétszázszáz csíkos. Nagyszerű! Hiába, én értek ám csak a pénzszerzéshez! Drága kis antik porcellánom, te!

Vigyázva sietett. Kincs volt a kezében. Otthon le sem vetkőzött. Bejelentette, hogy sürgős ügyben nagynénjéhez kell mennie. Oda mindig szívesen engedte el édesanyja.

Ella nagyon megörült neki. De aztán megtudta a kincsszerzés történetét. Megijedt; félt. Aztán meglátta az antik porcellánt . . .

— Márkás, — szólt Ilus, valami gyári jelzést mutatva kétségbeesett nagynénjének.

— Ilus, te szerencsétlen gyerek, mit adtál ezért a vacakért?

— Százhuszonöttezret, — szólt, ijedtében ötöt letagadva a műértő gyermek.

— Jaj, — szólt Ella és leült a díványra. — Testvérek között megér huszonötöt, balekok között harmincat.

— Jaj, — szólt Ilus. — Százharmincezer koronának vége! Drága, édes, szép százharmincezer koronának! Két finom cérnaha-nyának, forgalmi nélkül! Egyharmad pántos barna cipőnek! Virágos nyáriruhára valónak!

Mi egyebet tehetett volna: sírt. És Ella mi egyebet tehetett volna: megsajnálta. Valahogy ő is bűnösnek érezte magát ez ügyben, pedig nem tehetett róla . . .

Halványzöld, csaknem teljesen új selyemjumpert szedett elő szekrényéből.

— Kinőttem, Iluskám, igazán kinőttem. Neked adom. És van egy sötétkék szövetmaradék. Nekem semmire sem elég, de te kapsz egy szűk

szoknyát belőle. Majd megbeszélem édesanyáddal, szívem, de most vidd el . . .

— Jó, de a kannát itthagynom, — szólt Ilus.

— Jó, elfogadom; családi ereklyének, — nevetett Ella. — Büszke leszek erre a márkás porcelánra.

Ilus egyelőre föl hagyott az antik műtárgyak gyűjtésével.

* * *

Ilus, — hiszen ismerik, úgy-e, — igazán szerény kis leány volt, de véletlenül azt egész biztosan tudta, hogy ő művelt, nagyon művelt. Még csak el se tudott képzelni olyan hasonlókorú leányt, aki nála műveltebb lett volna. Igaz, hogy az ötödik után kimaradt a gimnáziumból és hogy azóta csak mulatságos, szórakoztató könyveket olvasott, — persze, a kereskedelmi szakmunkákon kívül. Igaz, hogy édesanyja hiába hívta : olvasson vele együtt német, francia munkákat, Molièret, Schillert, aztán Vörösmarty és Arany János fordította Shakespeare-drámákat, — Ilusnak mindig sürgős dolga volt olyankor, olvasnivalója, kölcsön, amelyet vissza kellett adnia másnap. Igaz, hogy ha választania kellett valami tudományos előadás és a mozi között, akkor a mozi mindig közelebb volt ízléséhez és lakásukhoz és ő „hamarább hazajöhet, anyuskának segíteni“. Igaz, hogy az a kis csibész Öcsi máris többet tudott fizikából, mint ő és ha vacsoránál valami új találmányról esett szó, az a gyerek sokkal hamarabb megértette apjuk magyarázatát, mint a ház művelt kisasszonya. Ilus azt szokta mondogatni, hogy az irodalom és a történelem százszorta jobban érdekli a természettudományoknál, — és azt remélte, hogy sohasem kell majd

bebizonyítania, hogy tud is valamit irodalomból, történelemből.

Ha születésnapjára valami szép, komoly könyvet kapott, — például egyszer a művészetek történetét, máskor híres asszonyok életét, — megköszönte, örült a szép kötésnek, jó helyet adott neki könyvespolcán és soha eszébe se jutott, hogy megnézze.

Ilus könyvespolca . . . Elöl díszeltek a „szép-kötésű“ könyvek ; ezek között voltak azok is, amelyeket édesanyja a nagy szekrényből adott ki neki, hogy elolvasásukra bírja. Hátul azonban, elbujtatva, de könnyen elérhetően ott voltak a rongyos kedvencek, az agyonolvasott kis piszkos füzetek. Amiket százszor is elolvasnak az Ilusok, különösen a történet vége felé kezdik újra, meg újra, — mert ott már egészen bizonyos, hála Istennek, hogy ah ! egymáséi lesznek a hősnő és az egyik fiatalember...

Állandóan haragudott Bodnár papa a gyerekeire, mert nem akartak se németül, se franciál beszélni vele és édesanyjukkal. Bodnárné nagyszerű intézeti nevelésben részesült, még most is gyönyörűen ejtette az idegen szavakat ; férje pedig sokat utazott fiatalember korában külföldön, két évet töltött egy nagy genfi vállalat irodájában. Mind a ketten boldogan, örömmel adták volna tovább gyermekeinek azt a tudást, melyet a háború-előtti jobb világban szereztek meg maguknak. A megváltozott viszonyok nem engedték meg, hogy utazgassanak és hogy kitünő, jól megfizetett tanerőkkel taníttassák Ilust és Öcsit. Olyan szépen és olyan sokat vehettek volna át az ő tudásukból . . . Hiába ! Étkezések alkalmával, vacsora után, az ebédlőasztal körül ülve, erre nem tudták rábírni gyerekeiket. Ilusnak rengeteg mesélnivalója volt, egész napi tapasztalatait csak magyarul tudta el-

mondani. Őcsi az ujság sportrovatát böngészte, aztán belebujt könyvtári könyveibe és azok hősét követte kalandos utazásain ; igazán nem hallotta meg, ha németül szóltak hozzá.

Sokat panaszzkodott Bodnárné emiatt fiatal sógornéjának, Ellának. De ő vigasztalta : ne búsuljon, majd észbekap Ilus, hiszen még gyerek. Ha észreveszi egyszer, hogy a tudás éppúgy csinósítja az embert, mint a jó ruha, akkor elkezdd majd tanulni . . .

Hogy segítségére legyen Bodnár mamának, meghívta Ilust egyik fogadónapjára, melyen régi leánykori barátnői és barátai gyűltek össze nála. Nagyon örült Ilus ennek a megtisztelő meghívásnak, tudta, hogy Ellánál és Károly bácsijánál csak jól mulathat ; ők olyan kedélyes, előkelő emberek, kitűnő muzsikusok mind a ketten és náluk mindig jól érzi magát az ember, ha hétköznap, váratlanul jön, akkor is. Hát még, ha meghívják az embert !

Nagyban készülődött Ilus e nevezetes szombat délutánra, haját mosott, harisnyát foltozott, keztyűt tisztított, — előkelően és egész nagylányosan akart megjelenni Ella felnőtt barátnői közt. Csakugyan felnőtt volt valamennyi, — okos, jókedvű társaság, mely azonban csöppet sem törődött azzal, hogy „előkelőnek“ lássék. Ilust nagyon kedvesen fogadták, s a leányok és fiatalasszonyok rögtön letegeztek, a fiatalemberek pedig „kezit csokolom“-mal üdvözölték. Többet igazán nem kívánhat az ember tisztenőtestendős korában.

Azonban, — azonban nagyon „művelt“ dolgokról beszélgettek. Zenéről, új könyvekről, — de micsoda könyvekről ! Régi híres írók munkáinak új kiadásáról, kritikai tanulmányokról, zenetörténetről, — Ilusnak borsódzott a háta. És közben mosolyogtak, vitatkoztak, élénkek és helyesek vol-

tak, — a leányok nem viselkedtek úgy, ahogy a „kékharisnyák“ és a fiatalemberek sem voltak „könyvmolyok“. Tudtak, sokat tudtak, rettenetesen sokat . . .

Az egyik fiatalember — csinos, magas, jól öltözött fiú, — ritka megértéssel nézte a magányos, csöndes Ilust, akit Ella szándékosan magára hagyott, hogy megfigyelje a „másfajta“ leányokat. A fiatalember odament Ilushoz, leült melléje és megszöftötte — németül. Kisült, hogy bécsi mérnök, Károly bácsi irodájában mutatta be valami új találmányát és Ella udvariasságból hívta meg ma délutánra. Ilusnak nagyon tetszett, szívesen beszélgetett volna vele, de az a német, az a német szó olyan keserves nehezen hagyta el bőbeszédű szájacskáját. Mégis beszélt, azért is, — a bécsi fiatalember nagyon jól mulatott „eredeti“ kifejezésein, néha hangosan nevetett, — a többiek is odahallgattak, ők is nevettek. Ilus azonban — titokban — röstelte egy kicsit ezt a sikerét. Inkább tudott volna németül . . .

Teázgatva aztán jobbkedvű, bátrabb lett ő is. Kis asztalokon hozták az enivalókat és kedvesen kínálta bécsi szomszédját, aki viszont az ő tányérrára rakta a legjobb szendvicseket. Közben figyelt most már Ilus a többiek beszédére is. Michelangelo? Arról ő is tud. Vasari — ki az, arról sohase hallott, nem lehet valami híres alak. Boticelli? Perugino? Igen, ezeket a neveket ismeri a művészilevelezőlapokról. No lám, nem olyan műveletlen ő sem . . .

Szomszédja cigarettára gyujtott, őt is megkínálta egygel. Ilus könyörögve nézett Ellára. Anyus nincs itt, — engedje meg . . .

Ella odament hozzá.

— Nem leszel beteg tőle, kis pocok? — súgta a fülébe.

— Nem az első, — sugta vissza Ilus, mire engedékeny fiatal nagynénje beleegyezett a dologba. (Aztán már megbánta, — de ez más történet.)

Cigarettázva, most már egészen felnőttnek érezte magát Ilus, megbarátkozott a többiekkel is, akik időközben megtudták Ellától, hogy mindössze tizenöt és fél éves és kitűnően mulattak „nagylányos“ viselkedésén. Mert Ilus most már hátradőlt a karosszékben és pőfékelés és köhögés közben veszedelmes sokat beszélt. Németül is, magyarul is.

Valami szép Dante-kiadásról esett szó, mely Németországban jelent meg és amelyet Ella nagynénje, aki Drezdában élt, karácsonyra megküldött neki. Kivette a könyvet a nagy könyvszekrényből és valamennyien gyönyörködtek az „Isteni színjáték“ gyönyörű illusztrációiban, Beatrice finom, költői ábrázolásában; beszéltek a középkori Olaszországról...

— Milyen kár, hogy ennek a költőnek vérpadon kellett meghalnia! — szólalt meg egyszerre Ilus.

Csudálkozva néztek rá a többiek.

— Vérpadon? Számüzetésben: igen; de vérpadon, azt nem tudjuk...

— Dehogy nem! Biztosan tudom, — erősködött most már diadalmasan a legfiatalabb vendég és körülnézett, mint aki azt mondja: „no lám, azért vagyok olyan művelt, mint ti!“

— Biztosan tudom, — szólt önérzetesen, — hogy a guillotine alatt halt meg és azt mondta lefejeztetése előtt: „Robespierre követni fogsz!“ Aztán Robespierret is lefejezték...

A vendégek egymásra néztek és erősen bele-

haraptak ajkukba. De nagyon erősen. Az egyik fiatalember gyorsan valami viccet mondott, mire felszabadulva, valamennyien elkezdtek nevetni, nevetni...

Ilus változatlanul jól érezte magát, mindenki nagyon-nagyon kedves volt hozzá, — majdnem túlságosan kedves. A nagylányok és a fiatal asszonyok direkt versengtek a barátságáért, a fiatal emberek mind vele akartak beszélgetni — irodalomról...

Öcsi eljött érte. Ella az előszobában megölelte, megcsókolta és azt mondta neki :

— Kislányom, tudod, az „Isteni színjátékot“ Dante írta és akit a francia forradalomban lefejeztek : az Danton volt. Tévedtél, Ilikém...

— Jaa... A többiek nem vették észre, emlélem? — kérdezte Ilus, kicsit leforrázva...

— Nem, azt hiszem, nem vették észre, — szólt a jólelkű Ella.

De azért Ilus elhatározta, hogy néha-néha mégis csak belenéz azokba a komoly születésnap-i könyvekbe, ott a könyvespolc első sorában.

* * *

Ilus idővel mégis csak megszokta a komoly munkát, a pontosságot és nagyon használható munkaerőt jelentett hivatalában. Igaz, hogy édesapja kérte meg kollégáit, akik vele együtt dolgoztak: legyenek szigorúak hozzá, szoktassák rendhez az ő kislányát. Ne udvariaskodjanak vele túlságosan... Természetesen azért senki sem élt vissza az apai engedelemmel és Ilus békés úton, jóindulatú szelid figyelmeztetések eredményeképp tanult meg dolgozni.

Amikor elsőízben „emelték“ a fizetését, majd

megbolondult örömeiben. Büszkén mesélte otthon, hogy őt mennyire elismerik. Azt hitte, rövidesen utóléri édesapját és húszéves korára annyi fizetése lesz, mint a vezérigazgatónak. Elhatározta, hogy soká-soká nem megy férjhez, szüleinek bérel majd egy hatszobás lakást, abból két szobát saját izlése szerint rendez be, — „szédületes“ elegáns lesz és nyáron beutazza a világot. Télen estélyeket ad vagy színházba megy, páholyba, — reggel pedig pontosan ott lesz a hivatalában.

Szeretett oda járni. Örült a munkájának. Ha találkozott régi osztálytársnőivel, akik még most sem tudták, mihez kezdjenek, fölényes nyugalommal válaszolt kérdésükre: „én már régen dolgozom, hivatalba járok“. Azok most, érettségi után törték az eszüket: kalapkészítést tanuljanak? Vagy orvosnők legyenek? A túlszűfolt iparművésznői pályát válasszák, ötvösséget, csipkevarrást vagy művészi bábuk készítését tanulják? Mindez luxus-munka. Arra jó, hogy születésnapj és nászajándékokat magunk fabrikálhassunk. De pénzt: nem sokat kereshetünk az ilyen munkával mai szomorú helyzetünkben.

Mindezt látta Ilus. És most, hogy megkomyodva figyelte a maga s kortársai életét, arra gondolt, hogy túlságos kényelmes, könnyelműen multak el éveik tizennyolcesztendő korukig. „Érettségizni akarok!“ — ez valamennyiök programja. Hogy aztán érettségi után miféle munkával legyen szülei segítségére, arra a legkevesebb mai kislány gondol. Pedig igazi hivatása, mely egyben *hivatottságot*, tehetséget jelent, alig öt százaléknak volt. A többiek pályaválasztásánál a divatnak, véletlennek, utánzásnak volt döntő szerepe. Volt, aki azt mondta: „kertész leszek! Imádom a virágokat!“ Mikor aztán megtudta, hogy a kertésznő nem féltheti

arcbőrét sem a nap hevétől, sem az erős levegőtől, nyáron öt órakor már fel kell kelnie, hat hónapon át a városi szórakozásokról le kell mondania, — kapálástól, gyomlálástól sohasem szabad visszaradnia, sőt még az ásót is bele kell ütnie néha a földbe, személyesen, —: akkor aztán elment a keréve ettől a foglalkozástól. És inkább a sarki kofánál vásárolt virágot.

Volt, aki az orvosi, tanári pályával kacérkodott, de hamarosan lemondott róla, amikor megértette, milyen szakadatlan munkát, örökös tanulást, örökös szolgálatkészséget kíván emberétől. Volt, aki előkelő állású „titkárnő“ akart lenni, de megtudta, hogy sohasem lesz szabad perce, idejét feljebbvalója osztja be önkénye szerint, meglepetés-szerűen. És akik ipari pályára mentek volna, megijedtek a tanulás hosszú idejétől.

Kitartás kitűzött céljuk mellett, a munka szeretete és tökéletesítésének vágya, megbízhatóság, alkotó kedv, nagy, kutató érdeklődés, új utak keresése: mindez hiányzott a legtöbb fiatal leányból. Most már látta, megértette mindezt Bodnár Ilus. Mert hozzámérte volt társai életét a maga életéhez.

Lopták a napot. „Gondolkoztak“, a Belvárosban sétálva azon, hogy mihez kezdjenek. Legalább a háztartási munkában segédkeztek volna úgy, hogy megtakarították volna szülőknek a drága, nehezen fizetett munkaerőt. Dehát az ilyesmi eszükbe se jutott. Hogy is ne, majd egy érettségizett úrleány nekiáll padlót dörgölni, edényt sikálni! Mindegyik „magához méltó“ foglalkozást akart. Hogy édesanyjuk mindenféle munkát panaszkodás nélkül elvégzett, azt magától értetődőnek hitték. De ők? Ők már különbek voltak!

Azt kérdezitek: hogyan változott meg Ilus anynyira, hogy mindezt észrevette leánytársain?

Megmondom: először is, nem hiába „tapasztalt“ olyan sokat, itt, a szemetek előtt. Azután meg sokat tanult hivatalában.

Most, hogy régebben volt ott, már nemcsak a selyembélést látta meg a kolleganői kabátjában és nemcsak az új pántos antilop-cipőt lábukon. Hanem belelátott az életükbe is. Sok-sok szomorúságot, nagy gondokat, erős küzdelmeket ismert meg, — és a maga életét most már igen-igen rózsásnak látta.

Társnői között Berg kisasszony imponált neki legjobban, aki az osztály levelezését végezte. Harmincöt évesnek látszó, de már őszülő, komoly nő volt, szürke kötött kabátjában, lehajtó galléros ingblúzban maga az egyszerűség és lemondás. Pedig szép lehetett fiatalabb korában; gyönyörű, szomorú szeme volt és végtelenül finom vonalú szája. Kedves és jó volt mindenkihez. Tudták, hogy édesanyjával és anyjának él, őt félti, miatta örül a fizetés-emelésnek és hozzásiet a hivatalból. Tudták, hogy férjhez mehetett volna, nem is egyszer; a könyvelési osztály főnöke is megkérte, akinek ma szép kertés háza van Budán és két gyönyörű gyermeke. De Berg kisasszony nem mert „önző“ lenni; félt, hogy anyjának akkor nem lenne olyan jó dolga . . .

— Olyan, mint valami régimódi novella hősnője, — mondták róla a jól öltözködő, ondulálthajú leányok, akik *tudtak* önzők lenni . . .

És amikor Berg kisasszony anyja megbetegedett, mindenki megértette és megbocsájtotta, hogy később jött és korábban ment haza a hivatalból. Olyan nyugtalan volt szegény. Ha megszólalt a telefonon, felijedt; azt hitte, őt keresi valami rossz hírral rokona, akire távollétében rábízta drága betegét.

Anyja megbetegedése és tüdőgyulladására kilencedik napján — a kritikus napon — nem tudott

félegyig dolgozni Berg kisasszony. Magához hívta Ilust:

— Kedvesem, hazamegyek. Olyan nyugtalan vagyok. Kérlek, gépeld le helyettem ezeket a külföldre küldendő árajánlatos leveleket. Úgy-e megteszed?

— Hogyne, örömmel. Tessék csak hazamenni, én majd tovább maradok itt . . .

És amikor a hálálkodó Berg kisasszony hazament, Ilus nekiült az ő munkájának.

Az első két levelet gyorsan és jól legépelte. A harmadiknál azonban megakadt. Szemmelláthatólag tévedett Berg kisasszony. Egymillióötszáz ezer korona helyett százötven milliót írt le számokkal.

Ilus számolt, számolt. Persze, hogy tévedett Berg kisasszony. Szóljon az aligazgatónak? De akkor esetleg kellemetlenséget okoz annak a kedves, szomorú leánynak . . .

Délután nem jött be Berg kisasszony. A levelet el kellett küldenie. Ilus tehát kijavította a számot saját belátása szerint, aláíratta a levelet az igazgatóval és elküldte.

Másnap örömtől sugárzó arccal jött be Berg kisasszony:

— Jobban van az édesanyám!

Ilus csak később mutatta meg neki saját kézírását, a téves számadást. Elpirult a kitünő hivatalnoknő. Könnyes lett a szeme.

— És te elküldted ezt a levelet? Én vagyok felelős érte! Vége az állásomnak!

Ilus megnyugtatta. Megmutatta neki az elküldött levél másolatát.

— És senkinek sem szóltál róla? Drága, jó kis leányom, hogy háláljam meg kollegialitásodat, jószágodat? Más, a te korodbeli, elkérkedett volna föl-

fedezésével, az én hibámmal. És te így intézted el csendesen, feltűnés nélkül! Köszönöm, Ilus!

Nagyon jól érezte magát a kis lány, igazán finoman érezte magát. Még otthon sem szólt a dologról. De Berg kisasszony elmesélte az ügyet édesapjának, — Ilusnak pedig hozott egy szép antik elefántcsont-medallont. Azonkívül igazi jó barát-nője, támasza volt az irodában.

Ilus megtanulta, hogy saját lelki örömén kívül még üzletnek is jó üzlet a jóság és a kollegialitás.

* * *

Ilus úgy megkomolyodott, hogy szinte nem ismert sajátmagára. Néha a tükörben jól megnézte képmását és szemével azt kérdezte tőle : — te vagy, az csakugyan a régi, szeles, önző, elégedetlen Bodnár Ilus ? Hol maradt gögös fölényed, biztonságod az étellel szemben ; nagyravágyásod hol maradt ?

És kicsit szomorúan rázta meg fejét Ilus : — Megváltoztam. Az élet megtanított arra, hogy egyszerű, vagyontalan kislány vagyok, akinek dolgotnia muszáj. Megtanított arra, hogy nem vagyok a legszebb nő a világon és nem lehetek a legelegánsabb, sem a legkarcsúbb, — és hogy nem vagyok a legműveltebb, a legszellemesebb sem. És az élet megtanított arra is, hogy nem szabad panaszkodnom, mert aránylag nagyon is jó a dolgom . . .

Igy beszélgetett Ilus az álló tükörben lévő képmásával, akit kétesztendő korában „tükörbabának“ nevezett, csókolt, simogatott és borzasztóan szeretett. Azóta sok idő mult el, háború is volt közben, az élet megváltozott egy kicsit még Ilus körül is és noha ő még mindig szerette a „tükörbabát“ és az mindenkinél jobban érdekelte az egész világon, azért mégis csak belátta, hogy nem ő a világ központja.

Szó sincs róla, fájt Ilusnak ez a megismerés ; ő „nem tanult az ibolyától“, hiába adták neki ezt a jó tanácsot régi emlékkönyve minden második oldalán barátnői, akik maguk sem tanultak a kis „illatos virágtól“. Azután arra gondolt : hiába szerény, szorgalmas, kisigényű ő, ha azt nem veszi észre senki. Ki látja meg, hogy blúzáat harmadik éve viseli, hogy szoknyájában édesanyja már a csarnokba járt két évig, mielőtt szappangyökérben kimosva, átfordítva és átszabva ujjászületett ? Ki dicséri meg lemondó, szerény, szorgalmas természetéért ? Senki . . . Senki sem veszi észre, hogy ő mennyire megváltozott.

Fizetése most már hosszú idő óta nem „emelkedik“ és nem szabad egy szót sem szólnia, örülnie kell, hogy nem mondanak fel neki. Szeretik a hivatalában, szeretik, — de a vezérigazgató fia még mindig nem kérte meg a kezét. Hivatalnoktársai között mindig van néhány vőlegény, de mennyasszonyuk nem jár oda hivatalba : bizonyára gazdag leány, akinek nem kell dolgoznia . . .

Ki kéri meg az ő kezét ? Senki . . . Igaz, hogy még csak tizenhét esztendő; de lesz majd több is és sohasem jön el érte vőlegény, soha.

Károly bácsi és Ella, a felesége megígérték Ilusnak, hogy ha huszonnégyéves koráig nem megy férjhez, majd ők keresnek neki vőlegényt. De az ő ígéretükben meg nem bízik Ilus, noha ezideig szavahihető jó barátainak bizonyultak. Van egy párhónapos kisfiúk, drága, aranyos kis fickó, csak azzal törődnek, vendégeket sem hívnak, maguk sem mennek sehová sem. Ki viszi őt bálba, ki törődik vele ?

Igaz, hogy Tekla már második éve „mulat“, minden igazi nagy bálon „megjelenik“, ezüstös, aranyos cipőben, rózsaszínű, kék, zöld vagy sárga

selyemruhában. Nem sajnálják tőle sem a rojtot, sem a hattyúprémet, sem a strucctollat. És Tekla azt mondja, — ha négyszemközt, őszintén beszélgetnek, — hogy bizony nem nagy élvezet egy olyan bál és ha ő „nem vinne magával öt-hat fiút“, bizony ott ülhetne a mamák között, nem kérné fel senki. Hogy akkor miért megy el, miért költenek el annyi pénzt erre a kétes mulatságra? Mert *hátha mégis* megjelenik egyszer az a várva-várt lovag, aki pont az ő szöke szépségét imádja és gyönyörű táncáért jutalmul megkéri a kezét... Hátha mégis... Józan Ilus arra gondolt, hogy ez a „hátha mégis“ kedvéért való költekezés nagyon nagy luxus. Kis házi mulatságokon mennyivel jobban mulat az ember.

A regények hősnői is mind-mind férjhez mennek előbb-utóbb; némi csalódás, félreértés, elkeseledés után ismét egymásra találnak és az utolsó oldalon mint férj és feleség vonulnak őseik kastélyába a hős meg a hősnő. Sohasem kell évekig lakást keresniök, sohasem probléma számukra két szoba bútor és a konyhaedény beszerzése... Milyen jó volna regényhősnőnek lenni, — dolgozó, lemondó, de dühös mai kislány helyett: szépségnek, magasnak, karcsúnak, imádott, kegyetlen, majd kegyosztó, boldog és boldogító regényhősnőnek...

Semmi kilátás ilyesmire. A valóság regényes történetei olyan ritkák, hogy az összes ujságok írnak róluk. És nem szépek az élet regényes történetei.

Mindezt sokszor elgondolta Ilus. Most is, hogy szép tavaszi napon kicsit unottan, fáradtan jött haza a hivatalból.

Édesanyja kipirult arccal fogadta.

— Ilus gyere csak, fiam, elmondom neked

mindjárt mai élményemet. Nagyon meglepő, különös dolog és te rád vonatkozik.

Ilus csodálkozva nézett édesanyjára. Régen nem látta ilyen izgatottnak. És meglátszott rajta : örül valaminek.

— Te, az imént ment el tőlem szomszédnénk, Doroginé. Mentegetődzött, hogy olyan ritkán jár be hozzánk, de hát ő is dolgozik folytonosan, úgy, mint én. Azt mondja, sokat néz át hozzánk, konyhája és udvari ebédlője ablakából jól látja, ismeri az életünket. Te nagyon tetszel neki. Azt mondja, egészen más vagy most, mint kislánykorodban. Látja, amint a kilincseket tisztogatod. Látta, mennyit dolgoztál Kati távollétében. Tudja, hogy irodába jársz és meglesi, hogy mégis mennyit segítsz. Csodálkozik, milyen egyszerűen öltözködöl, amikor pedig magad is keressz. Mindent észrevett, mindent . . .

Ilus elpirult. Jól esett neki a dicséret. Még a szomszédasszonyé is.

— Várj csak, — folytatta édesanyja, — most jön a java. Vendégük van most, férje unokaöccse, jó módú, fiatal vidéki orvos. Nősülni akar, de abban a mezővárosban, ahol mint körorvos letelepedett, nem talál magához illő leányt. Rokonai egy gazdag fiatal leányt szántak neki, de azt nem akarja feleségül venni. Azt mondja, neki nem tetszik az olyan hangos, mulató fiatal leány, aki bolondja a táncnak, pubifrizurás, cigarettázik és felül az asztalra... Kijelentette, hogy nem tetszik neki az az ifjú hölgy, ellenben annál jobban tetszel neki — te. Látott, mikor jöttél-mentél délben a hivatalba. Állítólag erre azt felelte neki Doroginé, hogy azt elhiszi ! Ritkán látni mostanában olyan kötelességtudó, szorgalmas leányt, amilyen te vagy. Elmondta neki, hogy mi nem vagyunk gazdagok, hogy nagyon takarékosan élünk, de mindez meg nem ijesz-

tette. Doroginé azért jött, hogy meghívjon bennünket ma estére teára.

— Engem is ? — kérdezte Ilus.

— Téged is. Nézd, kis leányom, eszembe sem jut, hogy férjhezadjalak. Nagyon fiatal vagy még, ráérsz. De azért mégis örülök ennek a dolognak. Látod, bálba sem kell menni, itthon is „hódíthat“ az ember . . . És látod, hogy megfigyelik életünket : a szomszédok !

Ilus nekifogott sötétkék ruhája fehér pubigal-lérjának kifejtéséhez. Kimossa, kivasalja estig. Arra gondolt, hogy mégsem olyan egészen szürke, egyhangú az élet, — van benne szerepe a véletlennek is, figyelő szomszédoknak is. Hiába, jól esik az ilyesmi az ember önérzetének. Akár lesz folytatása a dolognak, akár nem, regényes élmények hiányában ilyesminek is megörülnek az Ilusok.

* * *

Doroginé, Bodnárék szomszédnője, egész délután gyúrta, hajtogatta és mandulával szórta meg a mindenféle apró süteményt. Előszedte legjobb receptjeit, azokat, amelyeket öreg nagynéniktől örökölt, amelyek úgy szóltak: „fél font cukrot, öt lóth mandulát keverj össze öt tojás nehézségű vajjal . . .“ És rengeteg csokoládét, lekvárt, tejszínhabot áldozott fel azért, hogy Dorogi Károly doktor és Bodnár Ilus jól érezzék magukat az ő teaestélyén.

Pedig ehhez nem is lett volna olyan szükséges az a sok és pláne: sokféle teasütemény. Dorogi néni nyugodtan stoppolhatta volna fiai lyukas harisyaít, vagy valami szép könyvet olvashatott volna, vagy muskátli dugványokkal bíbelődhetett volna ablakaiban, — és a szóban forgó fiatalok tiz perc alatt

úgyis tudták volna, hogy sok mondani valójuk van egymás számára.

Dorogi Károly nem volt regényhős. Mozsizniésznak sem alkalmazták volna. Zömök, inkább alacsony, jóképű, harminckét éves fiatalember volt, közvetlen modorú és kicsit szomorúan kedves mosolyú, mint mindazok, akik medikus korukban futottak be a háboruba és élték át borzalmait. Azokból az időkből hozták magukkal a békés, szerény, csöndes családi élet mindennél erősebb vágyát. Dolgozni és nagyon szeretni valakit, aki viszont csak nekik él . . .

Szó sincs róla, sok fiatalember nagy, lármás életet akart, táncot, szórakozást, máról-holnapra való pazarló, tobzódó jómódot. Ezek aztán partnerül, élettársnak: vidám, ugribugri, feltűnő leányt akartak. De Dorogi Károly mást akart és ezt a lelkes, melegszívű, okos másvalakit pont Ilusban vélte feltalálni.

Ilus hamarosan észrevette, hogy a doktor túlságosan jó véleménynel van róla: ő ismerte saját magát. De azért ez jól esett neki és mindjárt meg is alkudott magával: „hiszen tudnék én olyan is lenni, amilyennek ő hisz. Talán jó is volna, ha olyanná válnék . . .“ És mindjárt megpróbálta, alkalmazkodott, belemelegedett Dorogi gondolatmenetébe.

A fiatal orvos mentegetődzött: nincs szalonruhában, mert nyolc óráig volt kint a gyerekkórházban, ahol régi egyetemi kollegái bemutatták neki a legújabb kezeléseket. Ő gyakran jön fel Pestre, mert szeret lépést tartani a tudomány haladásával. Amit lehet, azt otthon, körorvosi praxisában is megvalósítja. Persze, anyagiak kellenének...

Ilust nagyon érdekelte a körorvosi praxis. Minden érdekelte, amit Dorogi Károly mondott. Ha Ausztrália kulturájáról mesélt volna neki (és arról

csakugyan sok érdekeset mesélhetett volna), akkor Ilus „régí vágya“ lett volna, hogy Ausztrália kultúrájával mielőbb megismerkedjék. Azt hiszitek, hazudott, hízelgett, mindenképpen férjhez akart menni? Dehogya! A fiatalember tetszett neki. Tudta, hogy ő is tetszik neki. És ez jobb volt, minden lovagi történetnél vagy divatos moziszerelemnél a tennispályán, — ez nagyon finom, jó érzés volt dolgozó pesti kislánynak, aki nagyon „elkeseredett“ . . .

Doroginé nagyban biztatta vendégeit: parancsoljanak ebből is, abból is, a linci tortából, a mandulás kifliből, de a csokoládés csókocskák különösen finomak. És Bodnárné evett és újra evett, mindegyikből kétszer „szolgált ki magát“, hogy jóvá tegye a fiatalok közönyét . . . Azoknak annyi mondanivalójuk volt, hogy félóráig fogtak kezükben egyetlen manduláskiflit, amíg végre megették.

Amikor felálltak az asztal mellől, leültek a szalongarniturára és az eddig mindenki számára való beszélgetésük egyéni és titokzatos lett.

— Nézze, Ilus, én nagyon őszinte ember vagyok és utálok a frázisokat. Magához van bizalmam. Láttam a lépcsőházban, láttam az ablakból. Amikor először láttam magát: evett. Evett úgy, mint valami éhes kis iskolásgyerek.

— Olyan illetlen voltam? — kérdezte nevetve, elpirulva Ilus.

— Olyan illetlen volt. Jött haza negyedkettőkor a hivatalából és akkor, feljövet, a lépcsőn ette a vajaskenyerét. — Istenem, — gondoltam magamban, — ez a szegény kislány még csak most eszi a tízórait! Egész délelőtt nem volt erre való ideje! Szegényke! — És háromkor látom az ablakból, hogy megint szalad a hivatalába és hallom, amint édesanyja azt kiáltja utána: „Ilus, ne felejts el

zsemlét venni uzsonára!“ Ugy megsajnálтам magát akkor. Jól megnéztem . . . Elhatároztam, hogy veszek egy kis kertés házat és oda betelepítem magát, hogy mindig nyugodtan tízóraizhasson és hogy ne kelljen háromkor, nagy melegben hivatalba szaladnia . . .

Nagy csönd követte ezeket a szavakat. Ilus arca piros volt, szörnyen piros. Megkérték! Őt megkérték! Mert akárki mit mondjon, ha ez nem volt megkérés, akkor soha semmi! Ha nem is volt meg a rendes regénybeli formája és virágcsokor, szalonkabát, letérdelés és ábrándos tekintet, erkély, pacsirtaszó, vagy másegyéb romantikus kellék, — hanem szürke öltöny, pápaszem, félig elszívott cigaretta és a kedvenc tanár úr, vagy a legjobb nagybácsi fölénye . . .

— No és mit szól ehhez, Ilus? — kérdezte Dorogi. — Érdeklí az a kertés ház?

— Hát már megvan? — kérdezte kicsit elfogódva Ilus.

— Karácsonyra meglesz. Addig adok magának gondolkodási időt. Én sem akarom, hogy elhamarkodja a választ. Nem is illik, hogy két ember ilyen gyorsan egymásra találjon, mint mi ketten. Az ilyesmi legföljebb Amerikában szokás. De azért mi ketten titokban megegyezhetünk. Ha maga minden héten ír nekem levelet, akkor minden héten kap tőlem egy kiló csokoládét!

— Félkiló is elég, — szólt Ilus, de rögtön észbe kapott és még jobban elpirult, amikor Dorogi elnevette magát.

— Szóval maga pontosan beszámol gondolatáról, munkájáról, terveiről, én is beszámolok munkámról, a kapható házokról és vagyoni helyzetemről. Azonkívül küldetem a csokoládét. Így lesz! Kezet kérek!

Nem csókolta meg Ilus kezét. Jól megrázta, mint valami jóbarát. Mint a legjobb barátja.

— Nem a vezérigazgató fia, nem sportbajnok, nem moziszinész, még csak milliárdos gyáros sem, — gondolta Ilus. — De nagyon drága jó fiú és orvos és virágos kertem lesz és anyámék nálam nyaralhatnak. Jó lesz.

Hangosan pedig azt mondta:

— Tudja, úgy félttem, hogyha B-listára helyeznek — és ez könnyen megtörténhet, mert én vagyok a legfiatalabb a hivatalunkban — mit csinálok akkor? Törtem az eszem, micsoda új pályát választhatnék, amely mellett végleg kitarthatnék, ha jól viselem magam. És most jött maga . . .

— Jöttem én, hogy felajánljak új munkakört, az orvos feleségének hivatását, ami nem könnyű feladat. Jóság, okosság, lemondanitudás kell hozzá. Vállalja, — egy kiló csokoládéért, Ilus?

— Hiszen mondtam már: félkilóért is, szívesen . . .

És így megegyeztek.

**Kis regények, elbeszélések
lányoknak**

JESZENSZKYNÉ: Az új otthon
FÁBIÁN GYULA: A kis Mozart
TÁBORI PÁL: Ági cserkész lesz
Z. TÁBORI PIROSKA: Felfordult világ

*Minden kötet színes táblába kötve,
sok képpel.*

PETROLAY: Ezüst pagoda
TUTSEK ANNA: Ágnes története
TÁBORI PÁL: Zsuzsa Párizsban
VALDOR: Anni felfedezése

*Minden kötet színes táblával, sok képpel,
félvászonkötésben.*

GÉRIOLLES: A rút Katalin
HALDEN: Éva megjavul
TUTSEK: Két leány élete
VAIZEY: Diáklányok
Féltucat leány
WEBSTER: Gólyaláb apó

*Minden kötet színes táblával, sok képpel,
félvászonkötésben.*

DANTE KIADÁS BUDAPEST

A LEÁNYOLVASÓK KEDVENCEI!

Kis és nagy leányok legmeghittebb ismerőseinek
írásaiból ime egy csokorra való:

GÖNCZI:

Árpádházi királykisasszonyok

Z. TÁBORI PIROSKA:

Zsuzsa Párizsban.

D. LENGYEL LAURA:

Az idegen leány.

DÁNIEL ANNA:

Erzsébet királyné.

TUTSEK ANNA:

Judith.

Ágnes története.

Régi emlékek.

SOK SZÉP ASSZONYI ÉLET.

MAGYAR NAGYASSZONYOK.

Minden kötet díszes kiállításban, képekkel.

D A N T E K I A D Á S

246471

EGO
PESTI
LÁNYOK

III
DANTE
ALAIANI

